

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Магістерська робота
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВІВ
ШКІЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ

МЕДЄШІ КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА

Студентка ІІ-го курсу

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Кучай Тетяна Петрівна
доктор пед. наук, доцент

Консультант:

Балог Лівія Іванівна
ст. викладач

Завідувач кафедру:

Біда Олена Анатоліївна
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра педагогіки та психології

Магістерська робота
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВІВ
ШКІЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ

Ступінь вищої освіти: магістр

Виконала: студентка ІІ-го курсу

Медєші Катерина Олексіївна

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Кучай Тетяна Петрівна**

доктор пед. наук, доцент

Консультант: **Балог Лівія Іванівна**

ст. викладач

Рецензент: **Біда Олена Анатоліївна**

доктор пед. наук, професор

Берегове
2021

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

**AZ ISKOLAÉRETTSÉG NORMATÍVÁINAK
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSA**

Magiszteri munka

Képzési szint: mesterképzés

Készítette: Megyesi Katalin

II. évfolyamos hallgató

Képzési program: 013 Tanító

Témavezető: **Kucsáj Tetjana**
a pedagógia tudományok doktora, docens

Konzulens tanár: **Balogh Livia**
adjunktus

Recenzens: **Bida Olena**
a pedagógia tudományok doktora, professzor

ЗМІСТ

Вступ	8
I. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	11
1. Умови готовності дитини до школи	11
1.1. Фізична готовність	12
1.2. Психологічна готовність	14
1.3. Соціальна готовність	16
2. Причини невідповідності до школи	17
3. Формування діагностики готовності до школи	20
3.1. Формування діагностики готовності в Угорщині	21
3.2. Формування діагностики готовності в Україні	26
4. Засоби вимірювання готовності до школи	28
4.1. Система тестів PREFER та DIFER	30
5. Методи діагностики готовності до школи в Україні	36
5.1. Засоби визначення фізичної підготовки	37
5.2. Засоби визначення соціальної зрілості	38
5.3. Діагностика розвитку емоційно-вольових здібностей	41
6. Труднощі у навчанні	42
II. ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ	45
1. Мета, питання та гіпотези дослідження	45
2. Хід і методи дослідження	46
3. Опис закладів і місць дослідження	47
4. Опис зразка	49
5. Результати дослідження	51
5.1. Представлення діагностичного засобу, використовуваного в м. Ужгороді	51

5.2. Представлення тесту «Короткий DIFER»	53
6. Порівняння тестів готовності до школи	54
7. Результати тестів готовності до школи	62
7.1. Результати тестів які використовують в м. Ужгороді	62
7.2. Результати тесту DIFER	66
7.3. Порівняння результатів готовності до школи	68
7.4. Порівняння результатів завдань координації рук та «Будинок»	70
7.5. Порівняння результатів завдань аудіювання та «Звукові схованки»	72
8. Труднощі у навчанні	76
8.1. Результати дослідження у 2 класі	76
8.2. Порівняння рівня готовності до школи та успішності учнів	78
8.3. Результати дослідження у 3 класі	82
8.4. Порівняння рівня готовності до школи та успішності учнів	85
Висновки	93
Резюме	95
Список використаної літератури	97
Додаток	100

TARTALOM

Bevezetés	8
I. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	11
1. Az iskolaérettség feltételei	11
1.1. A testi érettség	12
1.2. Pszichológiai (lelki) érettség	14
1.3. Szociális érettség	16
2. Az iskolaérettlenség okai	17
3. Az iskolaérettség vizsgálatának kialakulása	20
3.1. Az iskolaérettség vizsgálatának kialakulása Magyarországon	21
3.2. Az iskolaérettség vizsgálatának kialakulása Ukrajnában	26
4. Az iskolaérettség mérésére használt eszközök	28
4.1. A PREFER és DIFER tesztrendszer	30
5. Iskola érettség mérésének módszerei Ukrajnában	36
5.1. A biológiai érettség meghatározására szolgáló eszközök	37
5.2. A szociális érettség meghatározására szolgáló eszközök	38
5.3. Érzelmi-akarati képességek fejlettségének mérése	41
6. Tanulási nehézséggel küzdő gyerekek	42
II. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA	45
1. A kutatás célja, kérdések és hipotézisek bemutatása	45
2. A kutatás menete, alkalmazott módszerek	46
3. Az intézmények, helyszínek bemutatása	47
4. A minta bemutatása	49
5. A kutatás eredményei	51
5.1. Az ungvári mérési eszköz bemutatása	51

5.2. A rövid DIFER bemutatása	53
6. Az iskolaérettségi tesztek összehasonlítása	54
7. Az iskolaérettségi tesztek eredményei	62
7.1. Az ungvári iskolaérettségi teszt eredményei	62
7.2. A DIFER iskolaérettségi teszt eredményei	66
7.3. Az iskolaérettségi eredmények összehasonlítása	68
7.4. Írásmozgás-koordináció és a „Házikó” feladat eredményeinek összehasonlítása	70
7.5. Beszédhanghallás és a „Hangbújócska” eredményeinek összehasonlítása	72
8. Tanulási nehézségek feltárása	76
8.1. A 2. osztályban végzett kutatás eredményei	76
8.2. Az iskolaérettségi szint és a tanulók teljesítményének összehasonlítása	78
8.3. A 3. osztályban végzett kutatások eredményei	82
8.4. Az iskolaérettségi szint és a tanulók teljesítményének összehasonlítása	85
Összefoglalás	93
Rezümé	95
Hivatkozott irodalom	97
Melléklet	100

BEVEZETÉS

Az iskolakezdés minden gyermek életében nagy változás. A kisgyermekkorai játszásból a gyermek egy komoly szociális pozícióba kerül, első osztályos lesz, ahol már az ideje nagyobb részét a tanulás fogja betölteni. Amint a gyermek ehhez az új helyzethez közeledik, a szülők is izgalommal várják az iskolakezdést, számtalan kérdés merül fel bennük. Meg tud-e felelni gyermekük az iskola által támasztott követelményeknek, elvárásoknak? A nehézségekkel szembekerülő gyermek hogyan tudja majd kezelni az elé gördülő akadályokat, hogyan tud megbirkózni az iskola adta kihívásokkal? Iskolaérett-e a gyermekem, vagy még inkább maradjon az óvodában? Ezen kérdések egyike valószínű minden szülőben felmerül, amikor gyermeke iskolába készül.

Gyakorló óvodapedagógusként, aki most tanulmányaimat tanítói szakon folytatom, számomra is érdekessé vált ez a téma. Melyek azok a kritériumok, amelyek alapján iskolaérettnek mondható egy gyermek? Nap, mint nap látjuk neveltjeinket, hogyan fejlődnek, hogyan teljesítenek. Azt is látjuk, hogy minden gyermeknek egyéni a fejlődési tempója. Valaki ügyes, hamar megoldja a feladatokat, valakinek ehhez több időre, segítségre van szüksége, de amikor sikerül egy feladat elvégzése, akkor öröm és elégedettség van a gyermekben, hogy ezt is meg tudta csinálni.

De miben rejlik a siker kulcsa? Mitől függ az, hogy a gyermek sikeres lesz-e a tanulásban és az életben? Sokan a szakemberek közül az iskolakezdéshez kötik a gyermek sikerességét. Az iskolakezdés a gyermek életének egyik legmeghatározóbb eseménye. Ennek sikeressége sokban befolyásolja a gyermek további életét. Ettől függ, hogy jól fog-e tanulni. Az akadályokat leküzdí, vagy épp ellenkezőleg, a hamar érkező kudarcok elveszik a kedvét, a motivációját a tanulástól. Jó kedvvel fog-e iskolába menni, vagy már az elején nehézségekbe ütköző gyermek számára nyűg lesz-e a tanulás, sikertelen lesz-e benne, amely egész életére hatással lehet?

A törvények értelmében a gyermekek hat évesen lesznek iskolakötelesek. Hogyan állapítható meg, hogy az iskolába készülő gyermek megbirkózik majd az iskolai követelményekkel? Régi gyakorlat már, hogy az iskolába készülő gyermekkel iskolaérettségi felmérést végeznek el. A történelem során ezt más és más miatt tették. A 20. században azért végeztek ilyen felméréseket, hogy a nehezen teljesítő gyerekeket korrekációs osztályokba sorolják. A mostani időre ez a megkülönböztetés megszűnt. Az iskolaérettségi méréseket nem kötelező elvégezni, de a gyakorlatban mégis megmaradt. Ennek most már inkább diagnosztizáló szerepe van, hogy segítse a szülőt, a pedagógust abban, hogy a

gyermeknél melyek azok a képességek, amelyek fejlesztésre szorulnak, amelyek elengedhetetlenek a sikeres tanuláshoz.

Kutatásom célja, hogy minél szélesebb körben feltárjam az iskolaérettséggel kapcsolatos nézeteket. Munkámban az iskolaérettségnek a fogalmát szeretném körüljárni, hogy mitől is számít iskolaérettnak egy gyermek. Magyarországon és Ukrajnában sem kötelező az iskolaérettség mérése. A gyakorlatban mégis mindkét országban végeznek ilyen jellegű méréseket. Szeretném bemutatni hogyan alakult ennek a gyakorlata mindkét országban. Megvizsgálni azt, hogy melyek azok a mérőeszközök, amelyeket a szakemberek az iskolaérettség megállapítására használnak. Szükséges-e az iskolaérettség mérése napjainkban? Az iskolaérettség szintje hatással van-e a tanulási nehézségekre?

Ezeknek a kérdéseknek a kutatásához a következő hipotéziseket állítottam fel:

1. A magyar és ukrán gyakorlatban alkalmazott iskolaérettségi tesztek vizsgálati területei megegyeznek.
2. Az iskolaérettségi tesztek hasonló eredményeket mutatnak.
3. Az iskolaérettség szintje összefüggésben van a tanulási nehézségekkel.

Hipotézisem bizonyítását a magyarországi Difer programcsomag és az Ungváron használatos iskolaérettségi tesztek összehasonlításával kezdtem. Azért esett erre a két tesztcsomagra a választásom, mert ismeretes, hogy Magyarországon ezt a diagnosztizáló rendszert alkalmazzák a legtöbb helyen az iskolaérettség meghatározására, illetve ezzel a tesztcsomaggal mérik fel minden évben az első osztályos gyerekek képességeit. Ukrajna oldalról az Ungváron használatos tesztet választottam, mert ebben a városban vagyok pedagógus és ezért ez számomra az aktuális. Az összehasonlítás során azt vizsgáltam meg, hogy milyen hasonlóságok és különbségek vannak a két tesztcsomagban. Ugyanazokat a részképességeket mérik vagy másokat? Az összehasonlítás után mindkét tesztcsomagot elvégeztem a csoportomban a nagycsoportos gyerekekkel, amellyel választ kaptam a második hipotézisemre, amelyben azt állítom, hogy a két teszt hasonló eredményeket fog mutatni.

Az iskolaérettséggel kapcsolatos írások mindegyikében megjelent, hogy az iskolaérettlenség hatással van a gyermek tanulási teljesítményére. Ezt a vizsgálatot az Ungvári 10. számú Dayka Gábor Középiskola 2. és 3. osztályában végeztem el. A vizsgálatokhoz Porkolábné Balogh Katalin kutatását vettem alapul, amelyben azt vizsgálja, hogy az iskolai kudarcok már óvodás korban felismerhetőek, és ezért mérésekkel és fejlesztésekkel ezek megelőzhetőek. A kutatásban a tanulókkal végeztem el három feladatlapot, amely az írással és olvasással kapcsolatos nehézségek megállapítására

szolgálnak. A vizsgálatban részt vevő tanulók teljesítményének, viselkedésének megismerésére szolgált a tanító által kitöltött kérdőív is. A kapott eredményeket összehasonlítottam a gyermekek iskolaérettségi szintjével, amit az iskolapszichológus végzett el az iskolakezdésekor. A vizsgálatban csak azok a gyerekek vettek részt, akiknek szüleitől erre engedélyt kaptam.

A kutatásom elvégzésénél figyelembe vettem a hazai és magyarországi szakirodalmat. Számos szakember foglalkozik a témával, mint Ukrajnában úgy Magyarországon is. Az ukrán szakirodalom közül kiemelném azokat a szakembereket, akik számos könyvet adtak ki az iskolaérettség mérésével kapcsolatban, számos módszertani javaslattal. Ezek közül említeném meg Diedov, Makszimenko, Venger írásait. A magyar szakirodalom szintén gazdag az iskolaérettség vizsgálatával kapcsolatban. A Szegedi József Attila Tudományegyetemen számos disszertáció, kutatás született ebben a témában. Elsőnek emelném ki Nagy József és munkatársai munkásságát, akik a 70-es években kifejlesztették, a napjainkban is használatos, Difer csomagot. Itt említeném meg Apró Melinda kutatását, aki az iskolaérettségi módszerek használatát mérte fel Magyarországon. A történelmi áttekintés során segítséget nyújtott a Szegedi József Attila Tudományegyetem számos hallgatójának disszertációja, mint Jazimiczkyne Tanács Erzsébeté és Kerényi Kláráé.

Dolgozatomban először az iskolaérettség feltételeit foglalom össze. Az iskolaérettség feltételei közé tartozik a testi, a pszichológiai és a szociális érettség. Rövid betekintést nyújtok, hogy az iskolaéretlenségnek milyen okai lehetnek, amelyet egy kutatás rövid bemutatásával vázlok. Utána megvizsgálom, hogy a történelem során hogyan alakult ki az iskolaérettség mérésének a gyakorlata Magyarországon és Ukrajnában, hogy milyen változásokon ment keresztül ennek gyakorlata az évek folyamán. Megismerkedünk az iskolaérettség mérésére szolgáló módszerekkel és azokkal az alapképességekkel, amelyeket mérnek vele. És végül beszámolok a kutatás folyamatáról és eredményeiről.

I. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

1. Az iskolaérettség feltételei

A kisgyermek első intézményi nevelése az óvodában kezdődik el. Az óvodáskorú gyermek fő tevékenysége a játék. Az óvodában erre van is lehetősége. A három év folyamán a különböző játékokon, fejlesztő tevékenységeknek köszönhetően a gyermek nagy fejlődésen megy keresztül. Ebben az időszakban az óvoda és a szülők feladata, hogy felkészítse a gyermeket az iskolai életre, hogy sikeres lehessen a tanulásban. Magyarországon a köznevelési törvény kimondja, hogy az óvoda az a „nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel” (2011. évi CXCV. törvény [Köznev. tv.]). Ukrajnában az óvodai nevelésről szóló törvényben, az óvodai nevelés alapelvei közé tartozik az óvoda és az iskola közötti folytonosság megteremtése. A feladatai közé pedig, az Alaptanterv követelményeinek teljesítése mellett, a továbbtanuláshoz szükséges készségek biztosítása is (Закон, 2020).

Az óvodából iskolába való átmenet sokban befolyásolja a gyermek tanulását az iskolában. Az óvodában a pszichológus feladatai közé tartozik a nagycsoportos gyerekek érettségi szintjének vizsgálata. Természetesen az óvodapedagógus napi szinten kapcsolatban van a gyerekekkel, három évig követi neveltjei fejlődését, ismeri lehetőségeiket, teljesítményüket, így meg tudja állapítani a gyermek valós érettségét.

Iskolaérettnak mondható az a gyermek, aki rendelkezik azokkal a tulajdonságokkal, amelyek alkalmassá teszik a gyermeket a folyamatos, szervezett iskolai élethez, a tanuláshoz. A biológiai és pszichológiai tényezők együtt határozzák meg az iskolaérettséget, amely a gyermek személyiségének harmonikus fejlődése során alakul ki (Fehérné, 2003). Minden gyermek különböző tempóban fejlődik. Az iskola kezdés időszakára nem mindenkinél egyformán fejlődnek ki a különböző képességek, lehet, még egy kis időre van szükség, hogy az érési folyamat befejeződjön. A tanuláshoz szükséges alapképességek közül van, ami fontos a harmonikus működéshez és van, ami kevésbé. Ha a jelentéktlenebb tulajdonságok hiányoznak, amiket kisebb fejlesztésekkel korrigálni lehet, ettől még nem kell az iskolára éretlennek diagnosztizálni a gyermeket. De ha már nagyobb hiányosságok tapasztalhatóak a fontosabb tényezők között, kritikusabb tüneteket produkál a gyermek, akkor már felmerülhet a gyanúja az iskolaéretlenségnek (Strédl, 2016).

De melyek is lehetnek ezek a feltételek, amelyek alapján elmondhatjuk, hogy valaki alkalmas az iskolakezdéshez? Mi alapján határozhatjuk meg, hogy egy hat éves gyermek

iskolaérett? A szakirodalom három területet határoz meg, amelyeknek érettsége fontos a sikeres iskolakezdéshez, ezek a testi, a lelki és a szociális érettség. E három tényező fejlettsége alapján határozzák meg a gyermek iskolaérettségét.

1.1. A testi érettség

A biológiai érettség megfigyelése az orvosi vizsgálat során történik. Az orvos megvizsgálja, hogy megfelelő-e a gyermek testsúlya és testmagassága. Megállapítja a mozgásszervek, az egyensúlyozás, az érzékszervek és az idegrendszer épségét. Megvizsgálja a finom- és nagymozgások összerendezettségét és a fizikai teherbíró képességet (Strédl, 2016).

Először is talán egyik legfontosabb kritérium a gyermek egészsége. A nagycsoportosok a tanév végéhez közeledve egészségügyi vizsgálatokon vesznek részt. Ezeken a szűrővizsgálatokon ellenőrzik a gyermek egészségi állapotát, testi érettségét. Az életkornak megfelelő testi fejlettség és az egészség nagyban befolyásolja az iskolai teljesítményt. Az iskolába lépéskor felmerülő nehézségeket, kihívásokat könnyebb leküzdeni neki, és lehet, hogy ennek a gyerekeknek nem is lesz nagy megterhelés az iskolakezdés, az iskolában való teljesítés.

Az orvosi vizsgálat során megnézik a gyermek születésétől vezetett kórlapját, amely alapján képet kapnak a gyermek betegségeiről, esetleges krónikus betegségeiről és arról, hogy mennyire fogékony a gyermek a betegségekre. Megvizsgálják a gyermekek érzékszerveit, mennyire épek, egészségesek. Ha bármilyen hiányosságot fedeznek fel, különböző korrekciókra, fejlesztésekre küldik a gyermeket. Gyakori, hogy ilyenkor kerülnek el a beszédhibás gyerekek logopédushoz, a látásproblémákkal küzdők szemészhez. Bár ezeket a szembetűnő hiányosságokat a gyakorló pedagógusok is észreveszik.

Az óvodáskor végén elkezdődik a gyerekeknél az első alakváltozás, amely kisiskolás korban is tart még. Optimális esetben 6 éves korára a gyermek eléri a 120-130 cm magasságot, és a 20-22 kg a súlyt. Elveszíti kisgyermeki formáját, teste megnyúlik, válla szélesedik, a kisgyermekkorai hengeres törzs megváltozik. Megváltoznak testének arányai, a fej a törzs egy hatoda lesz, harmonikusabb lesz a test. Az arc-koponya arányai is megváltoznak, a homlok nem olyan gyorsan, mint az arc alsó és felső része (József, 2011). Jelentős változás kezdődik el a csont-és izomrendszerben. Megváltozik a csontok formája, mérete és felépítése. A csontvázrendszere elkezd csontosodni, a gerincen megjelenik a kettős S-alakú görbület. Ez a csontosodás még nem befejezett és bizonyos területeken még el sem kezdődött (Diedov, 2014, József, 2011). Például a kéztő és az ujjperecek csontosodása 12-

13 éves korig eltart, ezért oda kell arra figyelni, hogy ne terheljük meg a gyermek kezét íráskor. Visszafejlődik a gyermeki pocak és a zsírpárnák. Megkezdődik a fogváltás is (József, 2011). Az életkornak megfelelő biológiai érettség vizsgálatakor figyelembe veszik a megjelenő állandó fogaknak a meglétét, a 6 éves gyermeknek 1-4 állandó foga van, míg a 7 évesnek 6-10 közötti az állandó fogak száma (Diedov, 2014).

Ezek a testi változások lehetővé teszik a gyermek terhelhetőségét, például az iskolatáska hordása. Az átlag alatti súlyú gyermek, fizikálisan nehezebben bírja a terheléseket, hamarabb elfárad, teljesítménye hullámzó. A fiziológusok azt mondják, hogy ha a gyermek az alakváltás megkezdése előtt kezd iskolába járni, az negatívan hat az egészségére, különösen a pszichikai egészségére és ezek a gyermekek ritkán sikeresek a tanulásban (Diedov, 2014).

Az idegrendszerben is jelentős változások mennek végbe. Agyának súlya megnő, a felnőttek agyának 90 %-a lesz (József, 2011). Fejlődik a homloklebeny, amely az önuralmat, a tervezést, a logikus és az elvont gondolkozást szolgálja. Ennek hatására az agy funkcionálisan tökéletesedik. Ebben az esetben is érdemes oda figyelni arra, hogy az agy fejlődése még nem fejeződött be, ezért a túlzott agyi terhelés károsan hathat a gyermek egészségére és idegrendszerére (Diedov, 2014).

Mozgáskoordinációja szabályozott és harmonikus lesz, szándékosan tudja irányítani mozgásait, ami az írástanulásnak is feltétele. Az izgalmi és gátlási folyamatok viszonya megváltozik, így kiegyensúlyozottabbá válik (József, 2011).

Az idegrendszer érettségére utalnak a különböző mozgások pontossága, fejlettsége is. Az óvodáskorú gyermeknek nagy a mozgásigénye. A különböző mozgásformák fejlesztik a gyermek idegrendszerét, az egyensúlyérzékét. Elősegítik mozgásuk rendezettségét, ezáltal fejlődik térbeli tájékozódásuk, és emellett értelmi képessége is fejlődik a gyermeknek (Strédl, 2016). Az összerendezett elemi mozgásformák, mint a kúszás, mászás, lábujjhegyen járás, sarkon járás, külső talp élen járás, ugrálás stb. is az idegrendszer érettségére utalnak. A gyermekben kialakul az egyensúlyérzék. A finom mozgások is pontosak lesznek: a kéz, ujjak mozgása, a beszédmozgás. A jól működő keresztcsatornáknak köszönhetően a végtagjait egymástól függetlenül tudja mozgatni (Hanák, 2015). Erre az időszakra többnyire kialakul már az oldaldominancia, látszik, hogy a gyermek jobb vagy bal kezes. Az oldaldominancia akkor a legjobb, ha a kéz, a láb, a szem és a fül erőssége ugyanarra a testfélre esik (Strédl, 2016). Az idegrendszer fejletlenségére utal a fent említett mozgások, az egyensúlyérzék bármilyen bizonytalansága, pontatlan vagy hibás elvégzése. Ez a fejletlenség nehézséget okozhat a tanulásban, az írás és olvasás megtanulásában, figyelemkoncentrációs és magatartási zavart okozhat (Hanák, 2015).

A fent leírtak alapján látjuk, hogy hat éves korban milyen testi fejlődésen megy keresztül a gyermek, az első alakváltás során a testi változások felgyorsulnak. Ezek a változások alkalmassá teszik a gyermeket arra, hogy elkezdje az iskolában a tanulást, hogy megbirkózzon az új helyzettel, amit az iskolakezdés elé állíthat. Tehát mondhatjuk azt, hogy a zavarmentes iskolakezdés egyik feltétele a biológiai, testi érettség.

1.2. Pszichológiai (lelki) érettség

Az ugrásszerű testi fejlődés mellett a gyermekben végbemennek a kognitív képességek fejlődése is, mint az észlelés, a figyelem, a gondolkodás, az emlékezés. Ezeknek a képességeknek a megfelelő fejlődése segít majd a sikeres tanulásban a gyermeket.

A nagycsoport végére a gyermek már erősen érdeklődik az iskola után, gondolatai az iskola körül mozognak. Szeretne már iskolába járni és várja az iskolakezdést. Az egészségesen fejlődő gyermek erre az időre már készen áll az iskolakezdésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskola megkezdéséhez. A gyermek sikeres tanulásához szükséges legfontosabb összetevője a pszichológiai érettség.

A megismerési folyamatokhoz elengedhetetlen az észlelés. Az ép érzékszervek segítenek a világ észlelésében. A fejlett vizuális észlelés során képessé válik analizálni és szintetizálni, amely segítségével el tudja különíteni az alakot a háttértől, ki tudja emelni a lényeges dolgokat, képes a pontos alaklátásra és a formaészlelésre. Fel tudja ismerni és meg tudja különböztetni a színeket. Fejlődik a térbeli és időbeli tájékozódása (Kathyné, 2011). Képes megkülönböztetni a tárgyakat, mértani alakzatokat méretük, formájuk szerint, a tárgyak elhelyezkedését a térben, egymáshoz való viszonyukat. 6-7 éves korra kialakul a Gestalt látás, ahol a gyermek a rész-egész viszonyát vizuálisan felismeri, egészben látja a részeket. Ez fontos az írás-olvasás tanulásában, például a betűk összeolvasása szavakká.

Az sikeres tanulóhoz elengedhetetlen a halláson keresztül érkező ingerek feldolgozása. A hallottak, a beszéd pontos észlelése, megkülönböztetése, a hangok sorrendjének észlelése, helyes ejtése (Kathyné, 2011). A hat éves gyermeknek jól kell ismernie anyanyelvét. Képes jól és érthetően kommunikálni, megfelelő hangsúllyal, érzéseit, gondolatait érthetően el tudja mondani. Egy adott képről, témáról tud pár mondatban beszélni. Képes másokat végig hallgatni, a hallottakat megérteni (ONAP, 2012).

A beszéd fejlődése és a gondolkodás szoros kapcsolatban vannak egymással. A gondolkodás egy bonyolult értelmi tevékenység, amely az érzékszerveken keresztül kapott

információk során fejlődik (Strédl, 2016). A hat éves gyermek képes az analitikus gondolkodásra, képes felismerni az ok-okozati összefüggéseket és törvényszerűségeket. Piaget ezt a kort konkrét műveleti szakasznak nevezi. A gondolkodás a korábban már megtapasztalt és belsővé tett cselekedetekre épül. A kisgyermekkorra jellemző egocentrikus gondolkodás többközpontúvá válik, decentralizálódik (Kathyné, 2011).

Az óvodáskorra jellemző önkéntelen figyelmet felváltja a szándékos figyelem. A 6-7 éves gyerek már képes figyelmét összpontosítani nem csak azokra a dolgokra, amelyek érdeklik őt, de azokra is, amelyek a „fontos” vagy a „kell” kategóriában jelennek meg (Vovkula, 2018). Az iskoláskorú gyermek már legalább 15 percet képes szándékosan odafigyelni valamire, egy dologra koncentrálni.

Változások mennek végbe az emlékezet területén is. Megnö a rövid távú és a hosszú távú memória kapacitása, az információk megőrzésének időtartama. Megjelenik a szándékos és tudatos emlékezés (Kathyné, 2011). Emlékezete közelít a felnőttekéhez.

A nagycsoportos gyermek érdeklődővé és nyitottá válik az őt körülvevő világra. Ez hatással van a képzeletükre is. Ebben a korban főként a reprodukív képzelet fejlődik, amely segít a tanulás során elképzelni a tanultakat. Különbséget tudnak tenni a valóság és a képzelet között, kevesebbet kalandoznak a fantázia világában.

Ezenkívül fontos kiemelni az általános pszichológiai iskolaérettséget, amellyel könnyebben megbirkózik a gyermek az új szociális helyzettel, azzal, hogy iskolás lett. Fontos odafigyelni a gyermek motivációs érettségére is. Ebben a korban már vágyik az iskolába, iskolás akar lenni, tanulni szeretne, egy új szerep formálódik benne, mégpedig az „iskolás leszek!”

Az érzelmi-akarati érettsége arról tesz bizonyosságot, hogy a gyerek képes érzelmeit szabályozni bármilyen helyzetben. Önállóan el tudja intézni a szükséges feladatait, ellátja önmagát. Összpontosít, akaratát olyanra irányítja, amihez esetleg nincs kedve, de tudja, hogy meg kell csinálnia.

Az értelmi fejlettsége azoknak a tudásoknak, szokásoknak összessége, amelyek segítik majd a tanulásban. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a környezetéről, saját magáról, családjáról, a világról (Vovkula, 2018).

Láthatjuk, hogy egy átlag nagycsoportos óvoda milyen pszichés alakuláson megy keresztül az iskolakezdésig. A megfelelő gazdag környezetben, változatos tevékenységek mellett ezek a képességek maguktól érnek meg, fejlődnek ki. Az óvoda és a szülők feladata, hogy ezt a gazdag környezetet kialakítsák, megteremtsék gyermekeik számára.

1.3. Szociális érettség

Az iskolába készülő gyermek az iskola kezdéskor egy számára új társadalmi helyzetbe kerül. Az iskola új, eddig nem tapasztalt kihívások elé állítja. Ezekkel a kihívásokkal a gyermek könnyedén, örömmel is megküzdhet, de nehézséget is okozhat neki. Amikor az iskolaérettségről beszélünk, a testi és lelki érettség mellett fontos megemlíteni a szociális érettséget is, ami ugye a társas kapcsolatokról szól, az egyén kapcsolata a közösséggel, a társadalommal.

Az óvodáskorúak tetteit még nagyban érzései befolyásolják. Az iskolába készülő gyerek viselkedését is nagy részben még az érzései vezérlik, de már felfedezhető, hogy le tud mondani pillanatnyi vágyairól, hogy érzelmi szükségletei kielégítését késleltetni tudja. Ez az érzelmi fejlettség egyik összetevője a szociális érettségnek (Strédl, 2016). Az érzelmileg érett, kiegyensúlyozott gyermek neveléséhez elengedhetetlen az elfogadó, nyugodt, biztosságot, szeretetet adó légkör. A gyermek csak így tudnak érzelmileg stabilná válni, ami segít megbirkózni az új szociális helyzettel.

Fontos a kommunikációs készsége is a gyermeknek, hogy beszéd-készsége minél fejlettebb legyen. Ez elengedhetetlen a kortársakkal és a felnőttekkel való kapcsolatfelvételhez. A csoportban lévő barátságos légkörhöz szükséges a megfelelő kommunikáció. A gyermeknek fejlődik a beszéd-kultúrája. Beszélgetésbe tud elegyedni a társaival vagy a felnőttekkel, betartva a beszélgetési etikettet, gondolatait ki tudja fejezni. Együttműködők lesznek, ki tudják osztani, meg tudják beszélni a feladatokat, megelőzni a konfliktushelyzeteket vagy kommunikációval megoldani ezeket a helyzeteket.

Ebben a korban csökken a felnőttek dominanciája. Egyre magabiztosabb más környezetben is, a biztosságot adó otthonon kívül is. Szívesen tevékenykedik a vele egykorú gyerekekkel, inkább a kortársak társaságát keresi. Fontos ezekben a kortárs csoportokba való beilleszkedés. A csoportba való beilleszkedéshez szükséges a csoport által felállított normák, szabályok betartása, amit ebben az esetben az iskola, az osztály, a tanító szab meg. (Strédl, 2016). A gyermek képes az önfegyelmre, korlátozni tudja vágyait. Megpróbál együtt működni a felnőttekkel, gyerekekkel. Egyre inkább sikerül neki a normák és szabályok betartása. Képes megítélni, értékelni a cselekedeteit. Ebben a korban nagy szeretettel játszanak a szabályjátékokat, ehhez szükséges a kialakuló szabálytudat. A meglévő szabályok szabályozzák a kortárs csoportot is. Figyelembe veszik mások szükségleteit, vágyait, kívánságait, általában motiváltak az együttműködésre, követik és betartják a szabályokat. (Strédl, 2016). Képesek akarataikat alárendelni a közös érdeknek.

Alakul a kudarcűrő képessége, amivel szembe tud nézni kudarcaival, sikertelenségeivel, hogy ezek miatt ne veszítse el kedvét, ha esetleg a játékban vagy feladatok nem úgy sikerülnek, ahogy ő szeretné, újra tudja próbálni a dolgokat. Képes az önfegyelemre, megnő a kitartása, nem hagy félben dolgokat.

A kialakult feladattudattal, szabálytudattal, együttműködési készséggel rendelkező hatéves a tevékenységeit nem hagyja félbe, az érzelmeit megfelelően tudja szabályozni, beilleszkedik a kortárs csoportba, a felnőttekhez bizalommal fordul.

Az iskolába készülő gyermek egyik fontos tulajdonsága a munkára való érettség és az önállóság. Ki tudja alakítani maga körül a megfelelő munkához szükséges környezetet, rendet tud rakni és ezt a rendet meg is tudja tartani, másoknak is tud segíteni (pl. házimunkában). A gyermek képes önállóan ellátni az alapvető szükségleteit. Kialakul felelősség érzete, amely segíti a gyermeket megtenni azt, amit esetleg nem szeretne, de tudja, hogy szükséges.

A szociális érettséghez szükséges tulajdonságok normál esetben kialakulnak az iskolakezdéshez. A szülők, a nevelő környezet feladata ezeket a tulajdonságokat fejleszteni a gyermekben. Ezek a tulajdonságok elősegítik a beilleszkedés sikerét, amely nagyban segíti majd a gyermeket a tanulásában. Hiszen ha jó a légkör az iskolában a gyerek szívesen jár oda, könnyebben veszi az akadályokat.

A fentiekben leírtam, hogy melyek azok a területek, amelyek fejlettsége fontos a sikeres iskolakezdéshez. Ezek a feltételek a nevelő környezetben, normál esetben maguktól is kialakulnak. Persze minden gyermek más-más környezetben nevelkedik, másképp fejlődik. A következő részben kutatások alapján bemutatom, hogy melyek azok az okok, ami miatt egy gyermek hat éves korára nem válik iskolaéretté.

2. Az iskolaéretlenség okai

Az iskolaérettséget végző vizsgálatok során, fény derülhet az iskolaéretlenség okaira is. Az iskolaéretlenség az, amikor az érési folyamatok valami oknál fogva lelassultak vagy megszakadtak. A lassuló fejlődés okai lehetnek a kevésbé stimulált jellem, vagy a kevésbé fejlesztő nevelői környezet; a szomatikus fejlődés hiányosságai; a jellem neurotikus elváltozásai; értelmi visszamaradottság (Makszimenko Sz., Makszimenko K, Hlávnik, 2003).

Bácskai Józsefné és Geréb György kutatásaiból megismerhetjük azt a négy okot, amelyek az iskoláskor előtt álló gyermek valamiféle fejletlenségét okozhatja.

1. Biológiailag és pszichológiailag fejlett, de születésük időpontja miatt iskolakezdésre ép csak betöltik a 6. életévüket.
2. Hosszabban tartó betegségek miatt kialakuló fiziológiai és pszichológiai kóros befolyásolás.
3. Az ingerszegény nevelési környezet.
4. Az agyonkéneztetés (Prémeczné, 1983).

Dr. Hegyi Ildikó (1998) a fejlődést befolyásoló fő tényezői közé három összetevőt sorolt: az öröklött anatómiai-fiziológiai adottságokat, a környezetet, amelybe beleszületik és él az ember és a nevelést, valamint ennek sajátos családi jellemzőit.

Budapesten 1970-ben egy longitudinális vizsgálat indult el, amely során a kutatók több, mint 4000 budapesti gyermek testi fejlődését, szociodemográfiai viszonyait és egészségi állapotának változásait figyelték meg. A kutatás során azt is vizsgálták, hogy melyek azok a tényezők, amelyek pozitívan vagy negatívan befolyásolják az iskolaérettséget. A vizsgálatok során a biológiai, a kulturális és a szociális tényezőket emelték ki.

A gyerekeket három csoportra osztották fel: a hat évesekre, a hat évnél két-három hónappal fiatalabbakra és a hat évnél két-három hónappal idősebbekre.

A biológiai tényezők vizsgálatánál az mutatkozott meg, hogy az életkor hogyan befolyásolja az iskolaérettséget. A hat évesnél fiatalabbak csoportjában háromszor több volt az iskola éretlenek aránya a hat évnél idősebbekhez képest. Ahogy haladunk a hat évesnél idősebbek csoportja felé, egyre magasabb az iskolaérettek száma.

Befolyásoló tényező lehet az édesanya életkora is a szüléskor. A vizsgálat során bebizonyosodott, hogy a fiatalabb anyák gyermekei 3,5%-a volt iskolaéretlen, míg az idősebb szülőké ez már 10,2% volt. Ebből adódóan mondható az is, hogy az elsőszülöttek kisebb arányban éretlenek az iskolához, mint a harmadik vagy negyedik gyermek a családban.

A kisebb születési súlyúak és a koraszülöttek is hátrányosabb helyzetből indultak az iskolakezdéskor.

A kulturális környezet is sokban befolyásolja a gyermek fejlődését. Az iskolaérettségre a szülők iskolai végzettsége, és leginkább az anya végzettsége van hatással.

A szülők foglalkozása is a befolyásoló tényezők közé sorolható. A kutatás kimutatta, hogy azoknak a gyerekeknek az iskolaérettségi aránya a legalacsonyabb, ahol mindkét szülő szakképzetlen fizikai munkás.

A vizsgálat során felmerült az a kérdés is, hogy van-e összefüggés az iskolaérettség és a gyermek iskola előtti életformája között, tehát járt-e gyermek óvodába vagy sem? A gyermekek életét nagyban befolyásolják a környezeti hatások, amelyek érik. Ez a kutatás is kimutatta, hogy az óvodába járó gyermekek között háromszor nagyobb az iskolaérettség aránya az otthon nevelkedett gyerekekkel szemben.

A szociális tényezők között a családi állapotot, hogy van-e testvére vagy sincs, a lakás minőségét, illetve a lakókörnyezet vizsgálták. Ezekből azt lehet elmondani, hogy „a szülők családi állapota szerint csoportosítva a vizsgálatban résztvevőket, a bármely okból egyedülálló anyák, ill. apák gyermekei között kb. kétszer annyi az iskolaéretlennek minősülő, mint a férjezettek, ill. házások között” (Vargáné T-G, Öry, Szabó, 1979).

A különböző vizsgálatok a testvérekkel kapcsolatban azt mondják, hogy ahol nagy a testvérek száma, ott kisebb az iskolázottság. Vagy, ahol sok gyermek születik ott az anyának kevesebb ideje van a gyermekekkel foglalkozni. Viszont ez a kutatás kimutatta, hogy a testvér nélküli gyerekek nagyobb arányban iskolaéretlenek, mint, azok, akiknek van testvére.

A fent összefoglalt tanulmányban a kutatók kiemelik, hogy az iskolaéretlenség nem kifejezetten a tudás hiánya, nem az értelmi éretlenség, hisz már a 70-es években is sok információhoz hozzá tudtak jutni a tévé és a rádió révén. Inkább mondható ez az iskolaéretlenség a szociális éretlenség, a mentális, magatartási problémák szempontjából, amelyet a környezeti hatások, stressz helyzetek, a nevelés és a biztonságot nyújtó otthon hiánya okozhatja (Vargáné T-G, Öry, Szabó, 1979). Úgy gondolom, hogy a mi időnkben még inkább aktuális ez a feltevés, ahol a mostani gyermekek már pici korban használni tudják a különböző technikai eszközöket, ahol a felgyorsuló, rohanó világban nem kapják meg a megfelelő nevelést, a biztonságot jelentő otthont.

Fehérné dr. Mészáros Ágnes (2003) kutatása során 1997 és 2001 között gyermekotthonokban élő gyerekekkel végzett iskolaérettségi vizsgálatokat. Ebben a kutatásban az iskoláskorú gyerekek 59 %-a lett beiskolázható. Ez a kutatás is azt támasztja alá, hogy a környezeti hatások miatt kialakult szociális éretlenség milyen mértékben befolyásolja az iskolakezdést. A környezeti hatások közül a következőket emeli ki: elhanyagolt családi környezet, kielégítetlen testi-lelki szükségletek (táplálás, tisztaság, pihenés), a gyerekek nem jártak óvodába, gyermekbántalmazás, elszegényedés, a szülők devianciája, családok felbomlása, az egyedül nevelő szülő betegsége. Ezeknek a családi háttereknek hatására a gyerekeknél nem megfelelő a testi és mentális fejlődés.

Mindkét kutatás választ ad arra, hogy melyek azok a negatív környezeti tényezők, amelyek hatással vannak a gyermek fejlődésére. Ebben az érzelmi labilitásban nem alakul ki megfelelően a szociális érettség, ami fontos szerepet játszik a sikeres iskolakezdéshez.

Persze nincs új a nap alatt, Maslow piramis modellje is épp erről szól. Az emberi szükségletek között hierarchikus a kapcsolat. A piramis szintjein egy-egy szükséglet típus helyezkedik el. Ezek a szintek, ha fokozatosan kielégítődnek, akkor tud csak az egyén eljutni a piramis csúcsáig az önmegvalósítás felé. A piramis aljáról indulva a szükségletek a következőképpen épülnek fel: a fiziológiai szükséglet, a biztonság és védelem szükséglete, a szeretet és a valahová tartozás szükséglete, az önbecsülés szükséglete (Harmatiné, 2011). A fentiekben említett kutatások is ezt az elméletet támasztják alá, hogy ha a gyerekeknél nincsenek kielégítve az alapvető szükségletek, ha például éhes, szomjas, fáradt, fázik, fél, bántalmazzák, nincs biztonságban, nincs hol laknia és a felsorolást még lehetne folytatni, akkor nem beszélhetünk sikerességről a tanulásban.

Ezek a kutatások azt támasztják alá, hogy az iskolaérettség egy összetett jelenség. A meghatározott iskolaérettség kritériumai mellett a gyermek teljesítményét még számos körülmény befolyásolja. Összefoglalva a gyermek teljesítményében szerepet játszik az édesanya életkora szüléskor, a koraszülöttség vagy születési komplikációk, a testvérek száma, illetve az is, hogy hányadik gyermek a családban, rendezett a családi háttér vagy sem, a gyermek csonka családban nevelkedik-e, de befolyásoló tényezők közé sorolható a szülők iskolázottsága, foglalkozása is. És ezeket a befolyásoló tényezőket még sorolni lehetne. Tehát elmondható az, hogy az iskolaérettség és az iskolai teljesítmény nem csak a testi, pszichológiai és szociális érettségtől függ, hanem sokban függ attól is, hogy milyen a gyermek környezete, családi háttere.

3. Az iskolaérettség vizsgálatának kialakulása

A pszichológusok, a pedagógusok körében gyakran foglalkoztak az iskolaérettség problémájával. A történelem folyamán ennek mindig más-más oka volt. Voltak, akik azért tartották fontosnak az iskolaérettség mérését, hogy egy-egy osztályba hasonló képességű gyerekek kerüljenek. Másokat meg azért foglalkoztatott a probléma, mert folyton változott a tankötelesség korhatára, illetve inkább az iskolaérettségi vizsgálatoknak köszönhetően változott ez. És voltak olyanok is, akik összefüggést fedeztek fel az iskolakezdéskor meglévő alacsony fejlettségi szint és a tanulási nehézségek között.

Az első ellenőrzések idején a szakemberek a gyermekek értelmi szintjét mérték, csak ezt tartották fontosnak az iskolaérettség szempontjából.

Az 1900-as évek elején, amikor Franciaországban bevezették a tankötelezettséget, megfigyelték, hogy nem minden gyermek hasonló szinttel kezdi el az iskolát. A francia kormány felkérésére Binet megalkotta intelligencia tesztjét, amely lehetővé tette, hogy kiszűrje a gyengébben teljesítő gyerekeket (Gál, 2013). Abban az időben erre a célra Binet és Simon intelligencia tesztjét tartották a legalkalmasabbnak. Ez volt az első olyan teszt, amellyel pontosan lehetett mérni a gyermekek intelligenciáját. 1905-ben Binet, hosszú kutatások és kísérletezések után, megalkotta a gyermek intelligenciáját mérő eszközét. Az eszköz fokozatosan nehezedő kérdéseket tartalmazott, ha a gyermek tudott válaszolni az életkora szerinti kérdésekre, akkor a gyermek „normális”, ha nem tudta megválaszolni, akkor elmaradott, ha pedig életkorát meghaladó kérdésekre is tudta a választ, akkor a gyermek intelligenciája magasabbnak számított kortársaitól (Éltes, 2014).

3.1. Az iskolaérettség vizsgálatának kialakulása Magyarországon

A gyermektanulmányi társaságok különböző méréseket folytattak a gyermekek intelligenciájának megmérésére. A 20. század elején Molnár Oszkár pedagógus, pedagógiai író fontosnak tartotta az intelligencia mérésre alkalmas tesztek megteremtését, amelyekkel pontosan megállapítható a gyermekek értelmiségi foka, mert a különböző teljesítménnyel rendelkező gyerekek sokban befolyásolják a tanítás sikerét. A gyermek értelmiségi fokának megállapítása arra adott lehetőséget, hogy homogén osztályokat alakíthassanak ki, ahol a hasonló értelmiségű gyerekek együtt tanulhatnak, mert a gyengébb tanulók akadályozzák az erősebbeket a tanulásban. Emellett, ezek a „modern pedagógiai törekvések” segítettek a pedagógusokat megismerni a gyermek egyéniségét, és így alkalmazkodni tudtak a gyermek képességeihez és ez elősegítette a hatékony tanításukat, nevelésüket. Ez persze azt eredményezte, hogy különböző osztályok jöttek létre, a gyenge tehetségű gyerekek kisegítő iskolákba jártak, a „normális gyengék” segítő osztályokba kerültek. Külön osztályba járhattak a tehetséges gyerekek és a különböző közepes képességű gyerekek a párhuzamos osztályokban a normál tantervet és tananyag minimumot követték (Éltes, 1914). Az ilyen osztályba sorolás még inkább szükségessé tette a gyerekek értelmi képességeinek pontos mérését, hogy csak tényleg azok kerüljenek kisegítő iskolába, akiknek teljesítménye ezt valóban indokolta.

Magyarországon Éltes Mátyás, gyógypedagógus, volt az első, aki alkalmazta Binet intelligenciatesztjét. 1911-ben, amikor Binet átdolgozta a módszerét, Éltes magyarra lefordította, kipróbálta „és a „magyar gyermeki lélek sajátosságaihoz” alkalmazva módosította és a hazai viszonyokra adaptálta” (Gordosné, 2000).

Az iskolaérettségi mérések bevezetésének következő oka a tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek száma, a bukások száma, illetve az, hogy az általános iskola után kevesebben mentek tovább tanulni. Magyarországon a 70-es évek elején a tanköteleseknek majdnem 10 %-a nem végezte el az általános iskolát. A szakemberek megvizsgálták ennek a hátterét, amelyből kiderült, hogy a különböző társadalmi és gazdasági háttérrel rendelkező tanulók, „eltérő fejlettségi szinten kezdik meg a tanulmányaikat” (Jazimiczkné, 1982).

Ennek a problémának a felismerése eredményezte azt, hogy elkezdtek kutatni, kidolgozni és bevezetni az iskolaérettségi vizsgálatokat. Ilyenkor azt vizsgálták meg, hogy a gyerekek rendelkeznek-e azokkal a képességekkel, amelyekkel teljesíthetik az iskolai követelményeket, illetve amelyek szükségesek az iskola elvégzéséhez (Jazimiczkné, 1982).

Említettem már, hogy az iskolaérettség mérése a 20. század elején az értelmi képességek ellenőrzéséről szólt. Az 1930-as években a pszichológusok, pedagógusok az iskolaérettséget az első alakváltás idejére tették, amely 6-7 évesen következett be, így a testi érettséget tartották fontosnak. Magyarországon az iskolaérettséggel foglalkozó szakemberek Mérei Ferenc, Lőrincz István, Palkó István, Petrován Pál az iskolaköteles korhatár kitolását javasolták 7 éves korra, de későbbi kutatások igazolták, hogy az iskolaéretlenség nem az életkortól függ (Jazimiczkné, 1982).

A 6 éves gyerekek módszeres vizsgálatait már a II. világháború előtt elkezdték, de hivatalos 1964-ben lett, amikor az Egészségügyi és Művelődésügyi Miniszter elrendelte a tanköteles gyerekek orvosi vizsgálatát. A „beiskolázást akadályozó okok” közé sorolta a testi fejletlenséget, a szellemi retardációt, szellemi és érzékszervi fogyatékossgot, képezhetetlen fogyatékossgot. A megfelelő orvosi vizsgálatokra vonatkozó erőfeszítések és intézkedések ellenére, felmérések azt igazolták, hogy az első osztályokban mégis átlagosan három iskolaéretlen gyerek volt található (Horányiné, 1966). Ezek a gyerekek inkább pszichés szempontból voltak iskolaéretlenek, amelynek valamilyen szociális „milióártalom”, az ingerszegény környezet vagy a túlféltés, elkényeztetés volt az oka.

Magyarországon folyó kutatások azt eredményezték, hogy a szakemberek egyre pontosabb kritériumokat határoztak meg az iskolaérettséggel kapcsolatban. Szabó Pál megnevezte, hogy az iskolaérettség egy összetett fogalom, ahol a diák akkor tud megfelelni az iskolai követelményeknek, amikor biológiailag, pszichológiailag és szociálisan is érett.

Lőrincz István, Palkó István és Petrován Pál iskolaérettségi szempontokat próbáltak meghatározni, amelyek között szerepelt a testi és szellemi fejlettség foka és az ebből adódó teljesítmény, önálló munkára való alkalmasság, a viselkedés, a beilleszkedés, figyelembe vették a testi-szellemi és környezeti adottság összefüggéseit, a munkát zavaró és segítő tényezőket (Prémeczné, 1983).

Ezeknek a kutatásoknak köszönhetően Magyarországon a 70-es évek elején, kísérleti jelleggel, minden tanköteles gyermekkel iskolaérettségi vizsgálatot végeztek el. Az Oktatási Főosztály Szakfelügyeleti és Továbbképzési Intézete egy útmutatót adott ki a pedagógusok, a gyermekorvosok számára, amellyel a tankötelesek iskolaérettségét vizsgálták. Az iskolaérettséget a következő szempontok alapján vizsgálták:

- „1. Megfelelő testi fejlettség és egészségi állapot;
2. Akaratlagos figyelemre /koncentrációra/ való képesség és megfigyelőképesség;
3. Megbízható emlékezet;
4. A gondolkodás életkornak megfelelő fejlettsége
5. A tanuláshoz szükséges tapasztalatok, alapismeretek és készségek;
6. Munkára érettség;
7. Szociális magatartás fejlettsége” (Prémeczné, 1983).

A vizsgálatok több fázisban, egymásra épülten folytak. Az orvosi vizsgálat minden tanköteles gyermek számára kötelező volt. Az óvodában nevelkedő gyermekeket pedagógiai szempontból figyelték meg. Azokkal a gyerekekkel, akik nem jártak óvodába elvégezték az iskolaérettségi vizsgálatot, de itt is pedagógiai szempontból. Pszichológiai vizsgálatokat azokkal a gyerekekkel végeztek, akiknél a pedagógiai szempontú vizsgálatok olyan eredményeket hoztak, amelyek alapján nem volt eldönthető az iskolaérettség megléte vagy hiánya (Prémeczné, 1983).

Szintén a 70-es évek elején kezdett el foglalkozni az iskolakezdés kérdéseivel Nagy József is. Rámutatott, arra, hogy a gyermekek különbözőképpen fejlődnek és ezek a különbözőségek az iskolakezdekéskor is jelen vannak. Az, hogy minden gyermek hat évesen menjen iskolába, olyan problémákat eredményezhet, amelyek hatással lehetnek a gyermek egész életére, mint például a tanulási nehézségek, a lemorzsolódás vagy év ismétlés. Olyan fejlődésvizsgáló rendszer kidolgozásában látta a megoldást, amely kimutatja a gyermek fejlettségi szintjét, amit a beiskolázáskor majd figyelembe lehet venni (Józsa, 2016).

Ennek a kompenzáló beiskolázási modellnek a lényege az volt, hogy figyelembe vette a gyerekek fejlettségi szintjét, így a fejletlenebb gyerekek később mehettek iskolába. Szükségessé vált az iskolakezdés előtt ezeknek a fejletlenségeknek a felismerése, fejlesztése,

hogyan az iskola előkészítés és a beiskolázás egységes rendszer legyen. Ezeknek a kutatásoknak köszönhetően 1986-ban változott a beiskolázási szabályozás. Addig a 6. életévüket betöltő gyerekek tankötelesek lettek, a kompenzáló beiskolázási modellnek köszönhetően megváltozott a törvénykezés, egy rugalmasabb beiskolázási szabályozás lépett életbe, amely lehetővé tette, hogy a gyerekek, akiknél ez indokolt, később kezdhesék az iskolát. Így a szülő kérelmére, az óvoda vagy a nevelési tanácsadó javaslatára a gyermek később mehetett iskolába.

Azoknál a gyerekeknél, ahol felmerült bármiféle ok az iskolakezdés elhalasztására, ezek lehetnek akár szociális, mentális, figyelmi stb. értetlenség, az iskolaérettségi vizsgálatokat a pedagógiai szakszolgálat végezte. Ezt kérhette a szülő, de gyakrabban az óvodán keresztül történt a bejelentkezés.

Apró Melinda 2009-ben végzett kutatása alapján Magyarország óvodáiban az óvónők 80% indokoltnak tartotta a különböző mérési eszközök alkalmazását. Az óvodák többségében, még azokban is, ahol feleslegesnek vagy károsnak tartották ezeket a vizsgálatokat, különböző mérési eszközöket alkalmaztak. A legelterjedtebb „a megfigyelésen alapuló személyiségi napló”. A második legelterjedtebb a DIFER, ezt azért tartják jónak, mert jól használható mérőeszköz és „kézzel fogható eredményeket ad” (Apró, 2013). Ebből a kutatásból látszik, hogy az óvodákban is végeztek iskolaérettségi vizsgálatokat.

A rugalmas beiskolázás csak részben valósult meg a gyakorlatban, erről számol be Józsa (2016) tanulmányában. Nem jellemző, hogy azok a gyerekek, akik 6. éves koruk előtt érik el az iskolakezdéshez szükséges feltételeket iskolába menjenek. Viszont egyre több az olyan gyermek, aki később megy iskolába. „A hat évesen óvodába járók aránya 1986 előtt 30-40 % volt, a 2000-es években pedig már 70 % feletti. A kompenzáló beiskolázási modell célja nem az óvodáztatás megnyújtása lett volna, hanem az iskolai tanulás előfeltételeinek megteremtése, az iskolába lépő gyermekek fejlettségbeli különbségeinek a csökkentése” (Józsa, 2016).

A beiskolázással kapcsolatban nagy vitákat váltott ki a 2019-ben elfogadott köznevelési törvény. A törvényben módosultak az óvodával kapcsolatos előírások. Az óvoda feladatával kapcsolatban bekerült, hogy „az óvoda a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel”.(2019. évi LXX. törvény 32. § (1) 3. a)). Az a gyermek, aki augusztus 31-ig betölti a hatodik életévét, tankötelessé válik.

A tanköteles gyerekek szülei, akik különböző okok miatt úgy gondolják, hogy gyermekük még nem iskolaérett, kérvényezhetik, hogy gyermekük még egy évig óvodában

maradhasson. A kérelmet az Oktatási Hivatalba kell benyújtani és a felmentést is onnan kapja meg. Ez az eljárás 2020. január 1-től lépett érvénybe. Nincs szükség halasztási kérelem benyújtására abban az esetben, ha az illetékes pedagógiai szakszolgálat sajátos nevelési igényt, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget állapít meg a gyermeknél. Ebben a szakvéleményben javasolja, hogy a gyermek még egy évig maradjon az óvodában. Ezt a szakvéleményt kell a szülőnek az óvodában bemutatni, amit az óvoda rögzít a köznevelési információs rendszerben, így a gyermek még egy évet óvodában maradhat (Oktatási Hivatal, 2021).

Az Oktatási Hivatal oldalán olvasható, hogy Magyarországon a Difer mérés az első olyan kötelező mérési rendszer, amit az általános iskolák az első évfolyamos gyerekekkel végeznek el. A pedagógusok kiértékelik az eredményeket, majd ezek alapján határozzák meg a gyermek „egyéni fejlesztési irányait” (OH, 2021). Vannak iskolák, ahol ezt minden elsőssel elvégzik és vannak, ahol csak azokkal a gyerekekkel, ahol ezt indokoltnak látják. A vizsgálatban résztvevők létszámát jelentik az Oktatási Hivatalnak, ahol összesítik ezeket az adatokat. Az oldalon 2011-től megtalálhatóak a jelentések a mérések alkalmazásáról, ami alapján megalapítható, hogy évente a tanulók 30-33%-a vesz részt ezeken a méréseken.

A 2020/2021-es jelentésben szerepel, hogy az országban, 2428 intézményben 102690 tanulónál végezheték volna el a mérést. „Ebből 2104 (86,7%) intézményben 35556 (34,6%) tanulónál tervezték a mérőanyag alkalmazását. Az 5052 osztályból 4372 osztályban (86,5%) mérnek legalább egy tanulót, 830 osztály (16,4%) esetében valamennyi tanulóra (15348 fő) kiterjesztik a vizsgálatot. A rendelkezésre álló adatok alapján 324 intézményben (13,3%) egyetlen diáknál sem tartották indokoltnak a Difer mérőeszköz alkalmazását” (Oktatási Hivatal, 2021).

Összefoglalva, láthatjuk, hogy a történelem folyamán, hogyan alakult ki az iskolaérettség mérésének a gyakorlata Magyarországon. A felmerülő problémák milyen kutatásokra készítettek a szakembereket, és hogy a különböző kutatások eredményei milyen irányban változtatták meg a törvénykezést. Napjainkban vannak, akik fontosnak tartják ezeket a méréseket és vannak, akik nem. Akár a köznevelési törvény, akár a NUS, ide venném az inkluzív nevelést is, azt sugallja, hogy a mostani osztályokban különböző adottságú, képességű gyerekek kerülnek össze. Az egyenlőség nevében érthető ez a törekvés. De hogyan birkózik meg ezzel az iskolás gyermek, a pedagógus?

3.2. Az iskolaérettség vizsgálatának kialakulása Ukrajnában

A Szovjetunióban a 20. század második felétől kezdtek el behatóbban foglalkozni az iskolaérettség fogalmával. A szocialista ideológia építésére egyre több munkaerőre volt szükség, így egyre több óvoda nyílt, hogy az anyák is munkába tudjanak állni. A bővülő óvodák száma, az iskolakötelesek számának növekedése eredményezte azt is, hogy egyre többet kezdtek foglalkozni az iskolai tanulás eredményességével és így az iskolaérettség kérdésével is. Próbálták megállapítani azokat a kritériumokat, amelyek alkalmassá teszik a gyermeket az iskolai élet, a tanulás, elkezdéséhez.

A szakembereket folyton foglalkoztatta a tanköteleskor helyes megállapítása, ezzel együtt aktuális lett az iskolaérettség kritériumainak a kutatása is. A történelem folyamán mindig is az 5-7 éves gyerekeket tartották alkalmasnak az iskola kezdésre. A változó beiskolázási korhatár a Szovjetunióban – a 40-es években hét évesen, 1984-től hat évesen lett a gyermek iskolaköteles – folyamatos vizsgálatokra készítette a pszichológusokat. Az 1984-es iskolai reform után még nagyobb hangsúlyt fektettek az óvoda iskola előkészítő funkciójára és az iskolaalkalmasság megállapítására.

Az iskolaérettség, iskolaalkalmasság kérdésével a szovjet pedagógusok és pszichológusok is sokat foglalkoztak. Ezek közül meg kell említeni L. I. Bozsovics, A. V. Zaporozsec, A. N. Leontyev, D. B. Elykonyin, E. E. Kravcova nevét, ők főleg kísérleti pszichológusok voltak, akik az óvodás- és a kisiskoláskorú gyermekek lélektanával foglalkoztak. Az iskolaérettség problémáját a továbbtanulás, a tanulási nehézségek szempontjából tartották fontosnak.

Több tanulmányt lehet találni, amely inkább a gyermek pszichológiai érettségét tartja fontosnak az iskolai élet megkezdéséhez. Bozsovics a 60-as években kiemelte, hogy az iskolai tanulás elkezdéséhez szükséges, hogy a gyermek fejlett képzelettel, önszabályozással rendelkezzen, és fontos az „iskolás leszek” pozíció, amely azt eredményezi, hogy a gyermek már iskolás akar lenni, mert az már egy másik, komolyabb társadalmi helyzet (Venger, 1994). Hasonló nézeteket vallott Zaporozsec is, aki úgy tartotta, hogy a továbbtanulás eredményessége a gyermek olyan személyiségi tulajdonságaitól függ, mint a motiváció, az önszabályozás, a tudásnak a vágya. Sokáig úgy gondolták, hogy az iskolaérettség kritériuma csak a gyermek értelmi fejlődésétől függ.

A Szovjet pedagógiai kutató intézetben L. A. Venger vezetésével számos diagnosztikus módszert fejlesztettek ki, amellyel az óvodáskorú gyermek pszichológiai fejlődését és

iskolaérettségét vizsgálták. Ezek a módszerek szabványosítva voltak és sokszor tesztelték érvényességét és megbízhatóságát (Pavelkiv, Cihipalo, 2013).

Elykonyin munkája során kiemelte, hogy az iskolába készülő gyermek vizsgálatát négy szempontból kell vizsgálni. Ezek az általános készültség, amely a testi, idegrendszeri egészségről szól; az értelmi, intellektuális érettség, amely magába foglalja az emlékezet, a beszéd, a figyelem, a képzelet fejlettségét; a motivációs és akarati készültség, illetve a pszichológiai érettség (Kosztjuk, 2009). Ezeknek a tulajdonságoknak a megállapítására a pszichológusok különböző iskolaérettségi tesztet alkottak. Mindenki azt a területet vizsgálta, amely szerintük szükségesek az iskolai tanuláshoz. Így több mint 30 iskolaérettségi teszt áll az ukrán pszichológusok rendelkezésére, ezek mind különböző képességeket mérnek, egy-egy képesség mérésére több szerzőtől is található különböző mérési eszköz. A hagyományos pszichológiai hozzáállás az iskolaérettség megállapításához az, hogy a gyerekek elvégzik azokat a teszteket, amelyek az életkori sajátosságai alapján vannak összeállítva, ezzel megméri a gyermek értelmi képességeit. Ha a gyermek megoldja ezeket a feladatokat, akkor iskolaérettnek mondható (Hálján, 2011).

Napjainkban a G. Sz. Kosztjuk nevét viselő Nemzeti Pedagógiai Tudományos Akadémia Pszichológiai Intézete foglalkozik, többek között, az iskolaérettség kérdéseivel.

Az ukrainai óvodákban jelenleg is folyik iskolaérettségi vizsgálat. Az Ukrainai Gyakorlati Pszichológusok Tudományos és Módszertani Központja által kiadott dokumentumban szerepel, hogy az óvodai pszichológusok januárban végezzék el a nagycsoportos gyermekek pszichológiai felkészültségének diagnosztizálását. Az iskolákban a pszichológusok az első osztályos gyerekekkel iskolaérettségi vizsgálatot végeznek. Az ungvári iskolákban is azokkal a mérőeszközökkel végzik el a felmérést, amelyeket az óvodában is alkalmaznak.

Napjainkban az iskolaérettségi tesztek eredményei nem befolyásolják a gyermek iskolakezdését. Ukrajnában is 6 éves korban válik tankötelessé a gyermek, a gyakorlatban mégis előfordul, hogy a szülők döntenek el, hogy az iskolaköteles gyermeküket beíratják az iskolába vagy sem. A szintfelmérések azt a célt sem szolgálhatják, hogy a jobban teljesítő gyerekeket jobb iskolába, míg a kevésbé jól teljesítőket egy gyengébb iskolába vegyék fel. Illetve azt sem, hogy az iskolában homogén osztályokat alkossanak, azaz teljesítmény vagy képességek alapján sorolják a gyerekeket egy-egy osztályba. Hisz az új, oktatást megújító törekvések épp ezt a megkülönböztetést szeretnék megátolni.

Az Új Ukrán Iskola koncepciója, hogy minden hatodik életévét betöltő gyermeket a lakóközretéhez tartozó iskolába kell felvenni, mindenféle megpróbáltatás és vizsga nélkül.

A különleges igényekkel rendelkező gyerekeket is, amikor azok elérik azokat a fizikai képességet, amelyekkel el tudják kezdeni a tanulást az iskolában. Ennek értelmében egy-egy osztályban különböző felkészültségű és képességű gyerekek fognak összekerülni. A tanítók mai kihívása, hogy úgy szervezze meg az oktatási folyamatot, hogy az fejlesztő legyen minden gyerek számára.

4. Az iskolaérettség mérésére használt eszközök

A 20. század elején a tudományban végbemenő változások eredményezték a különböző irányzatok fejlődését is. A gyermektanulmányozók, a fejlődő pszichodiagnosztikával foglalkozó szakemberek számára fontossá vált a gyermek teljesítményének kutatása, a tanulással kapcsolatos problémák feltárása. A gyermek teljesítményének kutatásával foglalkozó szakemberek alakították ki a különböző mérőeszközöket, tesztek, amelyek kimutatták azokat a teljesítményeket, amely területtel éppen foglalkoztak. Így alakultak ki a különböző intelligencia tesztek, és más részképességek mérésére alkalmas eszközök, és ezzel párhuzamosan az iskolaérettség megállapításának mérő eszközei is.

A következőkben, a teljesség igénye nélkül, bemutatok néhány elterjedt, a gyakorlatban ma is használt, mérőeszközt. Ezekkel a mérőeszközökkel pontosan meghatározható a gyermek különböző képességeinek fejlettsége.

Az első ilyen beiskolázási tesztrendszer Simon és Binet nevéhez fűződik. A francia oktatási minisztérium felkérésére alakították meg intelligencia tesztjükét, amely a „lassú felfogású gyermekek kiszűrésére” volt alkalmas (Gál, 2013). Erre azért volt szükség, hogy a gyengébben teljesítő gyerekek ne akadályozzák a haladásban az átlagos gyerekeket, illetve, hogy ezek a gyerekek fejlesztő, korrekciós osztályokba kerülhessenek.

Szintén az ember intelligenciájával foglalkozott David Wechsler amerikai pszichológus. Intelligencia mérő eszközét különböző korosztályokra alkotta meg, amely 11, verbális és nem verbális, szubtesztből áll. Ezek a tesztek nem az iskolaérettséget mérik, de egyik szubtesztje szerepel az iskolaérettség diagnosztizálására szolgáló módszerek között is.

Bender teszt

Lauretta Bender amerikai pszichiáter 1938-ban fejlesztette ki mérőeszközét, amely a vizuomotoros koordináció érettségét méri, ezen a mérésen keresztül a neuropszichológiai funkciókról és fejlődési rendellenességekről nyújt megbízható képet.

Eredetileg a teszt a 6-11 éves gyerekek számára lett készítve, de felmerült az igény, hogy óvodás korú gyerekek vizsgálatára is elkészítsék a tesztet. Ez a próba a Bender A néven vált ismertté, amelyet Hilda Santucci 1960-ban állított össze. „A francia pszichodiagnosztikai iskola szerint ez a próba "az észlelési mozgásos téri strukturálódás" körébe tartozik, és annak egyik vonatkozását, a grafikus realizációt vizsgálja” (Torda, 1989).

A gyermeknek egy kilenc alakzataból, geometriai ábrákból, pontokból álló sor elemeit kell árajzolnia. Törekednie kell arra, hogy kinézetében és elhelyezésében is pontosan legyenek árajzolva a minták (Diedov, 2014). Ez a próba előrejelzést adhat az olvasás-írás tanulás nehézségeiről, arról, hogy a gyermekben valamiféle pszichikus zavar merül fel, ami akadályozza ezt a tanulási folyamatot.

A teszt pontozását, Ukrajnában, L. Jaszukova, tanulmányaiban kapott és ellenőrzött adatok alapján határozták meg (Diedov, 2014).

Magyarországon Mérei Ferenc és Kiss Tihamér 1970-ben adaptálták a tesztet. Hat éves gyermekek vizsgálatára alkalmazták, mint az írásra való felkészültség előrejelzését. A sikeres feladatteljesítés a grafomotoros készség, a vizuális és perцепciós összetevők fejlettségétől függ. Mivel a feladat megoldását nem előzi meg direkt tanulási folyamat, a teszt alkalmazható az iskolaérettség megítélésében (Torda, 1989).

Kern-Jieraszek teszt

Szintén az iskolaérettség fogalmával foglalkozott A. Kern, német pszichológus. 1955-ben megjelent könyvében arról írt, hogy a fizikai és pszichológiai fejlődés között szoros összefüggés van. Úgy gondolta, hogy a gyerekek fejlődése egy olyan belső folyamat, amely különböző időben éri el az iskolaérettséget, így az iskolai sikertelenség nem annyira az intellektuális fejlettségtől függ, mint inkább attól, hogy a gyermek iskolaéretlenül kezdi el az iskolát.

Kern úgy gondolta, hogy nem szükséges siettetni az éretlen gyermeket iskolába adni, érdemesebb lenne esetleg várni még egy évet, amikor is a gyermek magától megéri az iskolai élethez.

Így Kern közétett egy iskolaérettségi tesztet, amely hamar nagy népszerűségnek örvendett. A tesztben hat feladat szerepelt. Az első egy kis firkálás, mintha írás lenne. A második egy kézzel írott szöveg átmásolása (az eredeti szöveg Uta ist da – Uta itt van). A harmadik feladat egy ember lerajzolása, a negyedik pontok csoportjának átmásolása. Az ötödik és hatodik feladat a mennyiség egyidejű felfogása. Ám a Kern által felállított tézisek

hamar hibásnak bizonyultak. Bebizonyosodott, hogy a gyermek motorikus készségei és a pszichológiai érés között mégsem olyan szorosa a kapcsolat.

A 60-as évek elején egy cseh pszichológus J. Jieraszek használni kezdett bizonyos feladatokat Kern tesztjéből, kiegészítve 20 kérdéssel, amely a gyermek értelmi szintjének megállapítására szolgált. A tesztet „Orientációs iskolaérettségi teszt”-nek nevezte el, mivel a teszt csak meghatározza az iskolaéretlenséget, de nem mutatja meg az elmaradás okát (Szimanovszkij, 2018).

A Kern-Jieraszek teszt a 70-es évek végén lett orosz nyelvre lefordítva, de csak a 80-as évek végén vált népszerűvé. A teszt egyszerűsége és hozzáférhetősége kedvelt eszközzé vált, mint a pszichológusok, úgy az óvopedagógusok körében (psy-clinic.info, 2016).

A teszt napjainkban is nagy népszerűségnek örvend. A mai napig használják Ungvár és Munkács óvodáiban.

Ez a teszt alkalmas egy elsődleges szintfelméréshez, általános képet ad a gyermek fejlődéséről. Nagy bizonyossággal állapítja meg a szem-kéz koordináció érettségi szintjét (Makszimenko Sz., Makszimenko K., Hlávnik, 2003). A teszt két részből áll. Az egyik részében Kern tesztjéből lett kiemelve három feladat. Az első „Rajzolj egy embert” feladat bizonyos értelmi és szenzomotoros adottságokat mér fel. A második feladat: „írott szöveg átmásolása” a finommozgást és a követés fejlettségét méri. A harmadik feladat, pontok csoportjának átrajzolása, szintén a finommozgás koordinációját vizsgálja. A teszt második része a Jieraszek által kiegészített kérdéssor. (Bartasnikova I., Bartasnikov O., 2011).

4.1. A PREFER és DIFER tesztrendszer

A Preventív Fejlettségvizsgáló Rendszer, amit többnyire PREFER néven ismerünk, egy olyan, mint azt a nevében is olvashatjuk, fejlettségvizsgáló rendszer, amely 4-7 éves gyermekek fejlettségét vizsgálja. Nagy József és munkatársa 1972-ben kezdték el a kidolgozását, amellyel a 4-8 éves gyermekek értelmi, szociális és testi fejlettségét akarták felmérni, ami majd segítheti az iskolakészültség értékelését. A teszt az iskolaérettség szintjének a megállapítása és a „beiskolázási döntések segítése céljából” jött létre

Ahogy arról Józsa Krisztián (2016) ír, a PREFER rendszer a 70-es évek elején egyedülálló „vállalkozás volt”. Egyrészt a kutatást 10 000 fővel végezték el, ami az akkori technikai lehetőségekkel nagy munka volt. Másrészt nemzetközi szinten, akkor sem és most sem található olyan „átfogó, komplex fejlődésvizsgáló eszközök, amelyek alkalmasak lettek volna az iskolakészültség megállapítására”. (Józsa, 2016).

A teszt két részre osztható, az egyik részben a tudást, a másikban a magatartási mutatókat lehetett megállapítani. A tudásindexet az anyanyelvi, a matematikai, a manipulatív gondolkodás és az írásmozgás-koordináció szempontjából vizsgálták. A magatartásindexbe az önkiszolgálás, a feladatviszony és a viszonyulás mérése került bele. Ezek a tesztek a gyermek elemi alapképességeit mérték fel. (Józsa, 2016).

Nagy József és munkatársai a 2000-es években a PREFER rendszert továbbfejlesztve egy olyan eszközt alkottak meg, amely segítheti a pedagógusok munkáját az óvodások és kisiskolások készségfejlesztésében. Ez a rendszer a Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer nevet kapta, röviden DIFER. A rendszer 4-8 éves gyerekek készségeinek diagnosztizálására szolgál, hogy mely alapkészségeket szükséges fejleszteni, így már középső csoportban elkezdhető a készségek szintjének vizsgálata. A nagycsoportosok vizsgálati eredménye jó iskolakészültségi mutató is lehet, amit a rövid DIFER teszttel lehet vizsgálni.

A programcsomag hét alapkészség mérésével foglalkozik. Diagnosztizálja az elemi képességek szintjét és javaslatokat ad a fejlesztésre, az optimális szint eléréséhez. Ezek a készségek fontosak a személyiségfejlődés és az iskolai tanulás szempontjából.

A vizsgált elemi készségek fontosak az iskolai tanulás elkezdéséhez, illetve annak sikerességéhez. Így a hét elemi képesség a következő:

- írásmozgás-koordináció, az írástanulás feltétele;
- beszédhanghallás, az olvasás és írás szempontjából fontos;
- relációszőkincs, a verbális kommunikáció feltétele;
- elemi számolás, a matematikatanulást segíti;
- tapasztalati következtetés, a gondolkodás, a tanulás, az értelmi fejlődés feltételei;
- tapasztalati összefüggés-megértés, szintén az értelmi fejlődés szempontjából fontos;
- szocialitás, ezek az elemi szociális képességek, amelyek segítik az iskolai beilleszkedést, a kortársakkal és felnőttekkel való kapcsolatfelvételt (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

A készségek vizsgálatánál pontokban mutatható ki az eredmény, amely alapján megállapítható, hogy az adott készség milyen szinten van. A szintek megnevezései az előkészítő, kezdő, haladó, befejező és optimális. Az elvégzett tesztek összértéke a DIFER-index, amely egy számban mutatja meg a gyermek elemi alapkészségeinek a fejlettségét. Ez az eredmény megbízható iskolaérettségi mutató is.

A PREFER továbbfejlesztése új lehetőségeket hozott a diagnosztikus munkában. A PREFER fő feladata az „iskolaérettségi vizsgálat és a beiskolázási döntések segítése volt”. A DIFER több elemmel egészült ki, így amellet, hogy megmaradt az iskolaérettség

vizsgálata, kiegészült a készségfejlődés vizsgálatával és a készségek fejlesztésének segítésével (Józsa, 2016).

Mivel a kutatásomban ezt a tesztsomagot fogom összehasonlítani az ungvári tesztsomaggal, ezért itt mutatom be röviden a Difer tesztsomagot.

Írásmozgás-koordináció

Az írástanulást és későbbiekben az írást teszi lehetővé a kéz finommozgása. A szem és a kéz koordinációja teszi lehetővé a különböző vonalkombinációk észlelését és leírását. „Az írásmozgás-koordináció megfelelő fejlettsége az eredményes írástanítás alapvető feltétele.” (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

A felmérés során a gyermeknek 8 vonalrajzot kell lemásolni. Mind a 8 vonalrajzra 3 szempont alapján kell értékelést adni, így összesen 24 pont érhető el. Tartalom szerint, amikor a másolat felismerhető, minden eleme megvan. Elhelyezés szerint, amikor a rajz a vonalközben helyezkedik el és nem ferde. Méret szerint, ha a rajz egyetlen eleme sem hosszabb vagy rövidebb a mintán szereplő vonalrajznál.

Beszédhanghallás

A beszédhanghallás, olyan készségünk, amely lehetővé teszi, hogy a beszédet érzékelnünk tudjuk, segítségével értelmezhetjük a beszéd jelentését és feltétele az olvasás-írástanulásnak is. A beszédhanghallás az óvodáskorban fejlődik, a lassabban fejlődő gyerekeknél a kisiskolás korig is elhúzódhat.

A tesztben a beszédhanghallás összetevői alapján különböztethetőek meg a feladatok. Olyan szópárokat tartalmaz, amelyben csak egy hangkülönbség szerepel, ezek a váltóhangos szópárok (pl. pont-bont, hal-hall). A következőben szintén szópárokat kell mondani a gyerekeknek, csak ebben az esetben az egyik szó helyes a másik nem. A gyerekeknek a folyamatos beszédben kell felismerni a beszédhangot, hogy mennyire hallja a helyes szót. A tesztben képek segítik a feladatot, a gyerekeknek rá kell mutatni arra a képre, amit éppen hall. A harmadik részben képek nélkül dolgozik, és itt is szópárokat kell megkülönböztetni, amelyek lehetnek egyformák, váltóhangos vagy éppen értelmetlen szópárok. A feladat az, hogy a gyerek megmondja, hogy egyforma szavakat vagy különböző szavakat hallott. A vizsgálatot vezetőnek a gyermek mellé kell ülni, hogy az ne lássa a beszélő száját (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

Relációszókincs

A reláció szavak a dolgok, tulajdonságok, folyamatok közötti viszonyt, kapcsolatot fejezik ki. Ezek nélkül nem használható helyesen egy nyelv sem. Óvodáskor végére a gyermek többnyire ismeri már ezeket a szavakat. Azok a gyerekek, akiknél ez nincs kifejlődve, hátránnyal indulnak az iskolai tanulásban, mert nem, vagy csak részben értik meg, amit a tanító vagy a gyerekek mondanak neki.

A teszt a térbeli viszonyt, a mennyiség felismerést, a cselekvést, az időbeli helyzetet és hasonlósági viszonyt vizsgálja.

A térbeli viszonynál a gyerekeknek meg kell mutatni a válaszokat, a hol? és hová? kérdésekre (fenn, mögött, mellett, a tetejére, közé stb.). A mennyiség felismerésénél meg kell mutatni, hol az egész, fél, harmad stb. A cselekvés igekötővel van ellátva, azt kell meghatározni (pl. kinéz, bemegy, lefelé stb.). Az időbeli helyzet a napszakokkal, évszakokkal és életkorral kapcsolatos. A hasonlósági viszonyt a legrövidebb, legalacsonyabb, első, utolsó stb. határozza meg (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

Elemi számolási készség

Az optimálisan fejlett elemi számolási készség fontos feltétele a matematika tanuláshoz. Ez a képesség hosszú éveken keresztül fejlődik, ami már az óvodáskor elején elkezdődik, 8-9 éves korra begyakorlódik. Az értelmi fejlettség szoros összefüggésben áll az elemi számolási készséggel. Az a gyermek, aki a számok ismeretével kezdi el tanulmányait, hatalmas előnnyel indul az iskolai tanulásban.

Az elemi számolási készség összetevői közé tartozik a :

- számlálás, százas számkörben, növekvő és csökkenő sorrendben az egész számok sorolása;
- manipulatív számolás húszas számkörben, amikor valamilyen tárggyal végzünk műveleteket;
- számkép felismerés, tízes számkörben;
- szám olvasás, a számok felismerése százas számkörben.

Az elemi számolási készség vizsgálata hat feladatból áll, amely a számlálással kezdődik. A számlálás fejlődése indul meg a legkorábban, a kisgyermek, mint egy mondókát, úgy

mondja a számokat. A számok sorrendje automatizálódik, így egyik szám felidézi a következő számot. A kritikus pontot a számolásban a számok sorrendjének a megjegyzése és a számkörök átlépése jelenti. Ezért alakították ki a tesztet úgy, hogy ezeket a kritikus területeket vizsgálja meg.

Az első feladatban 21-ig kell számolni a gyermeknek, azért elegendő eddig, mert a magyar nyelvben, a számok megnevezésében szabályosság van, csak az „előtag” változik. Az ukrán nyelvben ez a 20-as szám után kezdődik. Második feladat a számkörök átlépését vizsgálja, ahol a gyerekeknek folytatni kell a felsorolást, mint például 26, 27, 28 és tovább a gyerekeknek kel folytatni 29, 30, 31. Az előbbi elvekre alapozva, a harmadik feladat a visszafelé számlálás.

A tesztlap másik fele a mennyiség fogalmával foglalkozik. A negyedik feladat a manipulatív számolás, ahol a gyerekeknek pálcikákkal kell különböző feladatokat végezni. Az ötödik feladat a számkép felismerése, ahol a gyerekeknek a tárgyak számosságát kell és a kimondott számok kapcsolatát kell felismerni. Például: „Mutasd meg azt a keretet, amelyben 5 rajz van!” A hatodik feladat a számolvasás, amely a számok felismerését vizsgálja. (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

Tapasztalati következtetés

A tapasztalati következtetés olyan gondolkodási képesség, amely a tapasztalathoz, a meglévő tudásból, igaz állításokból vezet le, következtet újabb igaz állításokat. (www.kislexikon.hu). Ezek olyan egyszerű következtetések, amelyek a mindennapjainkban szerepelnek. A beszédben „sajátos, de gyakran használt nyelvi szerkezetek segítségével jeleníthető meg” (Vidákovich, 2004). A gyerekek ilyenfajta szóhasználata kevésbé használt, ez főleg a szülők iskolázottságától függ, hogy a gyermek mennyire ismeri, használja ezeket a szófordulatokat. (például: „Vagy nem eszem sok édességet, vagy meghízom. Most sok édességet ettem, tehát... (meghíztam).”). (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016). Az óvodáskorú gyerekek is képesek néhány következtetési típust használni, hisz ennek a képességnek a fejlődése már kisgyermekkorban elkezdődik.

Az iskolai tanulás szempontjából is fontos készség, mert ez segítheti a hallott vagy olvasott tananyag megértését, ezért fontos, hogy ismerjük, a gyermekek mennyire tudják felfogni vagy alkalmazni ezeket a következtetési sémákat (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

A tesztek fejlesztésénél fontos szempont volt, hogy ezekkel az eszközökkel folyamatosan nyomon lehessen követni a gyermek fejlődését, összehasonlítható legyen az optimális szint és a gyermek fejlettsége, illetve a kapott eredmények alapján mely területeket kell fejleszteni egy-egy gyermeknél.

Minden feladat két állítással kezdődik, ezek alapján a gyermeknek be kell fejeznie a harmadik állítást, azaz a következtetést. Például: „Vagy tanulunk, vagy sétálni megyünk. Most tanulunk, tehát... (nem megyünk sétálni).” (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

Tapasztalati összefüggés-megértés

Mindennapjainkban akár észrevehetetlenül is használjuk az összefüggéseket. Az iskolai oktatás is javarészt az összefüggések sokaságát használja. A tanulásban fontos szerepet játszik az összefüggések megismerése, megértése, alkalmazása, mert ez a tudásszerző képesség összetevője.

Az óvodások és kisiskolások csak az elemi összefüggések megértésére képesek, így a teszt is ezeket vizsgálja. Az összefüggés az egy feltevés, aminek van egy velejárója és a köztük lévő viszonyt határozza meg.

Feltételük szerint az összefüggések lehetnek:

- csak-akkor feltételű, amikor csak adott feltétel esetén jön létre a velejáró;
- nemcsak-akkor feltételű, amikor más feltétel esetén is létre jön ugyanaz a velejáró;

Velejárója szerint lehet:

- szükségszerű, a velejáró mindig fennáll;
- valószínű, amikor a velejáró nem mindig vagy nem biztos, hogy fennáll.

A feltétel és velejáró viszony szerint lehet:

- okság, amikor a feltétel kiváltja, létrehozza, aktiválja a velejárót;
- együttjárás, amikor feltétel nem oka a velejárónak.

Ezeknek az elemi összefüggéseknek a megértését vizsgálja a tesztlap. Olyan összefüggéseket állítottak össze, amelyeket a gyerekek már tapasztaltak és ezek alapján ismertek számukra, illetve olyan leíró szavakat használnak, amelyek jelentését ismerik a gyerekek. (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

Szocialitás

A szocialitás az a képessége a gyermeknek, amellyel a társadalomba kapcsolódik. A szociális kompetencia fejlettsége segíti a gyermek kapcsolatfelvételét a családon kívüli világban, kommunikációt a társakkal, felnőttekkel, az új helyzetekre való reagálást.

A vizsgálat a szociális kompetenciát és a szociális aktivitás fejlettségét vizsgálja. Olyan feladatok állnak rendelkezésünkre, amelyekkel megfigyelhető a gyermek kapcsolatfelvétele, a kortársaihoz és felnőttekhez való viszonyulása, a feladatvállalása, a feladattartás és az elemi erkölcsi érzéke. Ezek olyan összetevői a gyermek szociális képességének, amellyel könnyebben alkalmazkodik az iskolai élet új kihívásaihoz és a tanuláshoz.

A vizsgálatot vezető egy csoportos és öt egyéni alkalommal figyelheti meg a gyermek megnyilvánuló szociális aktivitását. Mivel a szociális kompetencia társas interakció, ezért ez nem vizsgálható külön, hanem a feladatok közben. A rövid Diferben kevesebb feladatot kell elvégezni, de ezek ugyanúgy megbízhatóan mérik a fent említett területeket.

Az írás-koordináció mérése közben a társakhoz való viszony és a késleltetett utasítás megtartása vizsgálható meg.

A társakhoz való viszony a feladat végzés közben figyelhető meg, hogy a gyerek mennyire van pozitív hatással a társaira, vagy esetleg zavaró, provokatív. A késleltetett utasítás megtartása abban mutatható meg, hogy még a feladat elején, az instrukció után, közölni kell a gyerekekkel, hogy aki végzett a feladattal, nyugodtan várja meg, amíg a többiek befejezik a feladatot és a vizsgálatvezető össze nem szedi a lapokat. Amikor mindenki befejezi a feladatot, a vizsgálatvezető még várhatja a gyerekeket 1 percig (Nagy, Józsa, Vidákovich, Fazekasné, 2016).

Az erkölcsi érzék meghatározására öt történet áll rendelkezésünkre, amelyben a szereplők cselekedeteit kell értékelni.

A kapcsolatfelvétel, a feladatvállalás és a feladattartás a feladatok elvégzése során vizsgálható.

5. Iskolaérettség mérésének módszerei Ukrajnában

Az évek során sok iskolaérettségi mérőeszközt fejlesztettek ki, amely a gyermek különböző képességeit méri. Így a módszertani segédeszközökben számos gyakorlat található a biológiai, a pszichológia, a szociális és az érzelmi-akarati képességek fejlettségének a meghatározására.

Ukrajnában, ha nincs is kötelező iskolaérettség mérés, mint már említettem, a gyakorlatban a nagycsoport végén a pszichológusok elvégzik a hagyományos iskolaérettségi tesztelést. Kárpátalján az ungvári és munkácsi óvodákban biztos, hogy van ilyen fajta tesztelés. Ungvári és munkácsi óvodában dolgozó pszichológusokat kérdeztem meg erről. Célja ezeknek a felméréseknek, hogy megismerjék a nagycsoportosok érettségi szintjét, hogy eltérnek vagy sem az iskolakezdéshez szükséges normatíváktól.

Rengeteg szakirodalmat is lehet találni a különböző iskola érettséget mérő módszerekkel, ötletekkel. Ezek közül próbáltam minél többet felkutatni és ebben a dolgozatban bemutatni őket.

5.1. A biológiai érettség meghatározására szolgáló eszközök

A fiziológiai érettség sokban elősegíti a sikeres iskolakezdést és az iskolai tanulást. A gyermek testi fejlettségét és egészségi állapotát az orvos határozza meg. Az iskolai élet megkezdésével a gyermek szervezetére nagyobb terhelések nehezednek. Meg kell birkóznia az új környezettel, a folyamatos iskolai munkával, a sok információval, ezek mind megterhelőek lehetnek a testileg éretlen gyermek számára, akinek az egészségi állapota romolhat ettől.

A szakemberek mindig is foglalkoztak az alkalmas iskolakezdési életkor meghatározásával. Az 5-7 éves gyermek szervezete olyan változásokon megy keresztül, ami már alkalmassá teszi az iskolai életre. De ez a fejlődés még nem ér véget az iskolakezdéskor. A gyermek ebben a korban még nagyon érzékeny a fizikai és szellemi megterhelésre. (Diedov, 2014).

Az iskolakezdés előtt az orvos megvizsgálja a gyermek fizikai, testi és egészségi állapotát. A vizsgálat célja, hogy felmérje a gyermek elérte-e azokat a kritériumokat, amelyek alkalmassá teszik az iskolakezdéshez. A szükséges testmagasság segíti, hogy a gyermek lába, a padban ülés közben, leérjen a földre, ezzel jobban meg tudja magát támasztani és kisebb megterhelés nehezedik a hátgerincre. A kéztő és az ujjak fejlettsége az írást segíti elő. Az orvos feladata az érzékszervek vizsgálata, ilyenkor kerül sor a látás, hallás vizsgálatára, és a logopédussal való találkozásra is (Balogh, 2017).

A biológiai érettség meghatározására rendelkezésre áll néhány gyakorlat, amelyet a pedagógus is elvégezhet. A szemmel is látható alakváltás egy egyszerű teszttel leellenőrizhető, az úgynevezett Filippin-i teszttel. Meg kell kérni a gyermeket, hogy jobb kezével érje el a bal fülét a feje búbján keresztül. A gyakorlatnak köszönhetően több dolgot

tudhatunk meg a gyermekről. Először is a csontváz fejlődési fokát. A gyermeknél, akinél még nem kezdődött meg az alakváltás, nem tudja elérni a fülét, mert még nem hosszabbodtak meg a végtagjai. Ezenkívül ellenőrizhető az idegrendszer, az agy érési szintje, hisz szükség van a mondott információk érzékelésére és feldolgozására.

A kéztő és az ujjperecek csontosodásának ellenőrzésére alkalmazhatóak a következő feladatok. A gyermek mindkét kezét, tenyérrel lefelé egy papírlapra helyezi. A vizsgálatot vezető véletlenszerűen rámutat a gyermek egy-egy ujjára, amit annak fel kell emelni, ügyelve arra, hogy a többi ujj ne emelkedjen. A vizsgálatot előbb a jobb kézen majd a bal kézen kell elvégezni és utána még egyszer mindkét kézen. Bármennyire is igyekszik a gyermek, a többi ujj néha megmozdul, ezt nevezik szinkinézisnek. Ez azt mutatja, hogy a kéztő és az ujjak mozgása még nem eléggé differenciált. Ez a próba azt is kimutatja, hogy a gyermeknek melyik keze a dominánsabb, minél kevesebb egy kézen a szinkinézia, annál biztosabb, hogy az a kéz dominál. A gyakorlatban az tapasztalható, hogy minél fiatalabb a gyermek, annál több a szinkinézia, ami azt jelenti, hogy még nem eléggé fejlett a kéztő és az ujjak, hogy ilyen finom mozgásokat vigyenek végbe (Diedov, 2014).

Egy másik feladat, szintén az ujjak csontosodásának ellenőrzésére, megkérni a gyermeket, hogy ismétlje meg a felnőtt után a győzelem jelét, mindkét kezével. Hasonló feladat, mutasson a gyermek szarvacskát, szintén mindkét kezével. Ha a csontosodás nem kezdődött el, akkor a gyermeknek nem sikerül megcsinálni ezeket a gyakorlatokat (Makszimenko Sz., Makszimenko K., Hlávnik, 2003).

Az ujjak finommozgása ellenőrizhető rajzolás vagy színezés közben is, ha a gyermek folyton forgatja a lapot, nem képes rajzolás közben irányt változtatni, ez azt mutatja, hogy finommozgása még fejletlen (Diedov, 2014).

5.2. A szociális érettség meghatározására szolgáló eszközök

Az iskolakezdéskor a gyermek új helyzetbe, új környezetbe kerül, új gyerekekkel, felnőttekkel ismerkedik meg. A jó társas viszonyok, a jó légkör, amikor a gyermek biztonságban van, mind elősegítik a gyermek sikerességét az iskolában. A szociálisan érett gyermeknek könnyebb az iskolai beilleszkedés, szívesen kommunikál kortársaival, tanáraival, együttműködő. Igyekszik szabályozni viselkedését, önálló, kitartó. Ezek a tulajdonságok mind segítik az iskolai tanulást.

A szociális érettség mérésére is számos módszer áll a pszichológusok rendelkezésére. A tesztek között található olyan, amit a gyerekekkel végeznek el és olyan is, amit a szülőkkel, pedagógusokkal.

A gyerekekkel végzett mérések között van olyan, ami kérdések alapján próbálja megismerni a gyermek saját magáról alkotott képét. Ezekben arról kell beszélni, hogy mi az, amit szeret, vagy nem szeret; képzeljen el egy embert, akire hasonlítani szeretne és egy olyat, akire nem szeretne hasonlítani, illetve mesélni kell saját magáról.

Az önértékelés fokának megismerésére különböző pozitív tulajdonságokat sorol fel a módszer. A gyerekeknek az igen, nem, néha, nem tudom válaszlehetőség közül kell választani, amilyennek leginkább látja saját magát. A magas pontérték, magas önértékelési szintet eredményez.

A „Lépcső” módszer szintén a gyermek önértékelését mutatja meg. A gyerekeknek egy lépcsőre kell elhelyeznie saját magát, ahol a lépcső három alsó fokán a rossz gyerekek találhatóak, minél lejjebb annál rosszabb, a középső fokon vannak a se nem rosszak, se nem szépek, tehát a közepes gyerekek és a három felső lépcsőfokon vannak a szépek és a jók, minél magasabban, annál jobbak. Ebben a feladatban a norma, hogy a gyerek a 6. lépcsőfokra helyezi el magát, ez azt mutatja, hogy a gyerekek jók a kapcsolatai a családban és a környezetében. Azok az eredmények, ahol a gyerekek az alsó fokokra helyezik el magukat, fontos üzenetet hordoznak. Ez azt jelenti, hogy a gyermeknek rossz kapcsolati tapasztalatai vannak. A saját magát alulértékelt gyermek többnyire rendezetlen családi háttérrel rendelkezik, vagy negatív visszajelzéseket kap a környezetéből. Ezen a fokon érdemes lenne feltárni a negatív önértékelés okait. Ebben az esetben a korrekciós munka elősegítheti a jobb beilleszkedést az iskolába (Diedov, 2014).

A saját viselkedésének szabályozása és a cselekedeteinek, képességének felmérése. A gyerekeknek négy képet mutatnak, ahol a kortársai vannak ábrázolva sikertelen helyzetekben (kislány egy nagy locsolókannával, kisfiú, ahogy át akarja ugrani a lócát, de leesik stb.). Meg kell magyarázni a történések okait. Ha a gyermek a tárgyakat teszi felelőssé a kudarcok miatt, akkor még nincs kifejlődve az önértékelés, nem tudja cselekedeteit szabályozni, valószínű, hogy ez a gyermek az első nehézségeknél hamar abba fogja hagyni a megkezdett tevékenységet. Amikor a képen szereplőknek kell valamiben megváltozni (felnöni, segítséget kérni, gyakorolni), akkor jó önértékeléssel és önkontrollal rendelkezik. Amikor a kudarcok okait meglátja a tárgyakban is és a szereplőkben is, akkor a gyermek képes jól elemzi a helyzetet (Diedov, 2014).

A következő diagnosztikus módszer a gyermek sikerorientációs képességét lehet felmérni. A feladatban három nehézségi fokkal rendelkező különböző minta szerepel, amit ki kell rakni. A gyermeknek sok pontot kell összegyűjteni. A feladatban elmondják, hogy a nehéz minták 5 pontot, a közepes 4-et a könnyű 3 pontot ér, ha a kiválasztott mintát nem sikerül megoldani, akkor 2 pontot kap. A feladatot négyszer kell elvégezni. Amikor a gyermek a sikeres végrehajtás után nehezebb, a sikertelen végrehajtás után könnyebb mintát választ, akkor megfelelő a reakciója a sikerre és a kudarcra. Ez a gyermek tisztában van lehetőségeivel, vágyakozik a sikerre. Ha a gyermek a sikeresen és sikertelenül elvégzett feladat után is nehezebb feladatokat választ, akkor nem jó a kudarcűrő képessége. A sikert akarás szintje nagyobb a lehetőségeihez képest. Ha a gyermek egyszerű feladatokat választ, függetlenül attól, hogy sikerrel jár-e vagy sem, akkor nem megfelelő választ ad a sikerre. A sikert akarás szintje alacsonyabb, mint az adottságai, lehetőségei. Ez a gyermek el szeretné kerülni a kudarcot. Amikor a siker és a kudarc nem befolyásolja a feladat megválasztását, a gyermek a feladatokat kaotikusan választja meg függetlenül a nehézségi szinttől. Ez a gyermek nem reagál megfelelően a sikerre és a kudarcra, a sikerorientáció szintje nincs kialakulva. Az ilyen választások a kisgyermekekre jellemzőek (Diedov, 2014).

A következő feladat egy szociometriai mérés, amely a gyermekek közötti viszonyokat, kommunikációt tárja fel. Egy papírlapon két ház van ábrázolva, az egyik piros, nagyobb, a másik fekete és kisebb. A pszichológus elmondja, hogy a piros ház az övé, amelyben sok, szép játék van. Ebbe a házba elhívhatja az összes barátját. A gyerekek fel kell sorolni a csoportból azoknak a nevét, akiket meghív a piros házba. A fekete házba nincsenek játékok, kik azok, akiket oda helyezne a gyerek. Értékelésnél oda kell figyelni, hogy a gyerek hány embert vitt a piros házba és hányat a feketébe. A piros házba helyezett gyerekek „+” jelet a feketébe helyezett gyerekek „-” jelet kapnak. Ennek összegzésével állapítható meg a gyermek viszonya a többiekhez. Azt is kimutatja, hogy kik a csoportban a vezéregyéniségek, akik dominánsak, akik bárkivel el tudnak játszani, akikkel szívesen barátkoznak. Megmutatja azt is, hogy vannak gyerekek, akik csak pár gyerekekkel barátkoznak, ebből a körből ritkán vagy nem is mennek ki. A saját körükben vezérek is lehetnek, de más gyerekekkel nem konfrontálódnak. A következő csoport az aktív, eléggé kommunikatív, de sok körülöttük a konfliktus, ezek a gyerekek hamar megsértődnek és sértenek meg másokat, de ezeket hamar elfelejtik. És van az észrevehetetlen csoportja, ezek általában a csendes, kevésbé aktív gyerekek, ők szívesen játszanak bárkivel. Általában a sokat betegeskedő és az új gyerekek kerülhetnek ebbe a csoportba (Diedov, 2014).

A gyermek szociális éréseinek felmérésére a szülők és pedagógusok számára összeállított tesztek is sokat segíthetnek. Ezen módszerek segítségével a szülők saját véleményüket mondják el a gyerekről. Ezek persze szubjektív értékelések, mert nem mindig látja a szülő a gyermekét, hogy hogyan viselkedik az óvodában, társaságban. A magánéletben zajló viszonyokat nyilván a szülő jobban tudja értékelni, de a csoportokban, óvodában, iskolában zajló szociális kapcsolatokról, viselkedésről a pedagógus objektívebb képet tud adni.

A különböző tesztek, különböző kérdésekre keresik a választ, például, hogy milyen a gyermek hozzáállása más felnőttekhez vagy a kortársaihoz. Milyen a gyermek viselkedése különböző helyzetekben, a kommunikációs képessége, a nem verbális kifejezése, viselkedése.

Láthatjuk, hogy a szociális érettség mérésére is számos módszer létezik. A felmérések segíthetik felismerni a gyermek a nehézségeit, amelyeket iskolakezdésig korrigálni lehet, hogy ezek a viselkedési hiányosságok ne nehezítsék meg az iskolai beilleszkedést, tanulást.

5.3. Érzelmi-akarati képességek fejlettségének mérése

A szovjet időben sok pszichológus foglalkozott a gyermek fejlődésének pszichológiájával. Egyike volt ezeknek D. B. Elykonyin, aki munkája során gyermeklélektannal foglalkozott. Ezenkívül próbálta összehasonlítani a különböző diagnosztikai módszereket. A pszichodiagnosztikai elméletek kidolgozása során törekedett a gyakorlati megvalósítás felé. Munkatársaival több diagnosztikus módszert alkotott, amely az iskolaérettség problémájával is foglalkozott (Davidova, Zincsenko, 1989).

Egyik ilyen tesztje, amit napjainkban is használnak a „Grafikus tollbamondás”. A teszt során a gyerekek a felnőtt utasításai alapján kell lerajzolni a hallottakat. Első körben mértani alakzatokat kell rajzolni egy kockás lapra, úgy, hogy egy sorba, minden második kockába. A tollba mondott megkezdett sor után a gyermeknek egyedül kell befejezni a sort. Három ilyen sort kell megrajzolni. A teszt másik része ugyancsak egy kockás lapon három kiinduló pont van. A gyerekek a felnőtt utasítására kell kockánként rajzolni, abba az irányba, amerre a felnőtt mondja. Pl. A kiindulóponttól rajzolj egy kockányit jobbra, fel, jobbra, le, le stb.

A teszt során ellenőrizhető mennyire tudja szándékosan irányítani tetteit, megvizsgálható, hogy a gyermek mennyire tudja figyelmesen meghallgatni és végrehajtani a hallott utasításokat, és önállóan tevékenykedni a felnőtt utasításai alapján.

A tesztek hibás elvégzése arra ad következtetni, hogy a gyermekben még nem értek meg a szociális motivációk, a pszichológiai mechanizmusok, a szándékos tevékenység szabályozása, esetleg fennáll a központi idegrendszer funkcionális zavara (Makszimenko Sz., Makszimenko K, Hlávnik, 2003).

A. L. Venger szintén szovjet pszichológus, az óvodáskorú gyerekek fejlődésével és a kisiskolások tanulási szokásaival, nehézségeivel foglalkozott. A „Minta és szabály” nevű módszert arra a vizsgálatra használják, hogy a gyermek mennyire képes cselekedeteinek a szándékos irányítására, az utasítások követésére, a szabályok betartására, a zavaró tényezők kizárására.

A gyermeknek különböző alakzatokat kell átrajzolni, úgy hogy pontokat húz össze, de ezek a pontok nem egyforma alakúak. A feladat az, hogy a gyermek úgy húzza össze a vonalakat, hogy egy vonal kezdő és végpontja soha nem lehet egyforma (Makszimenko Sz., Makszimenko K, Hlávnik, 2003).

Ez a technika tehát arra irányul, hogy a gyermek mennyire tudja követni a minta, vagy a szóban elhangzott szabályt, és tükrözi a gyermek vizuo-motoros képességeinek fejlettségi szintjét. Feltárja a gyermek pszichológiai felkészültségét, ha a gyermek a forma átmásolására törekszik és nem a szabály betartására, akkor lehet még nem áll készen az iskolához, ha viszont úgy rajzolja az alakzatot, hogy közben igyekszik betartani a szabályt, akkor az az iskolaalkalmasságról tanúskodhat (Rogiv, 2014).

6. Tanulási nehézséggel küzdő gyerekek

Az iskolaérettséggel kapcsolatos szakirodalom feldolgozása során számos olyan írással találkoztam, ahol a szakemberek arról számolnak be, hogy az iskolaéretlenség és a tanulási nehézségek között kapcsolat fedezhető fel. A szakemberek állításai szerint tehát, azok a gyerekek, akiknél az iskolakezdéskor alacsony az alapképességek fejlettsége, azok tanulmányiak során nehézségekbe fognak ütközni.

Nagy József (2016) és munkatársai megfogalmazták, hogy a szellemileg ép, iskolába lépő gyerekek fejlettsége között 5 évnyi is lehet az eltérés, ami azt jelenti, hogy egy osztályba kerülő hat éves gyerekek fejlettségi szintje megfelelhethet egy négy évesnek vagy épp egy 8 évesnek is. Ez a fejlettségi különbség az évek során csak nagyobb lehet. A DIFER csomag leírásában minden alapképességnél jelzik, hogy mely alapképességek, mely

irányban/tantárgyban okozhatnak majd tanulási nehézségeket. Például a beszédhanghallás alapképessége az olvasást és írást segíti elő.

A 80-as években Porkolábné Balogh Katalin kutatásai is erre irányultak. Óvodásokkal és kisiskolásokkal végzett kutatásai során megállapította, hogy már az óvodában felismerhető, ha valaki tanulási nehézségekkel fog küzdeni. A tanulási nehézséget meg lehet szüntetni vagy enyhíteni lehet, ha ezt időben felismerik. Ezért lehet fontos a gyerekek ilyenfajta megfigyelése, hogy ahol ez megmutatkozik, ott fejlesszék ezeket az alapképességeket, amelyekben lemaradás fedezhető fel.

A tanulási nehézségek főbb tünetcsoportjai közé sorolhatjuk a következő tüneteket:

- viselkedési zavarok,
- figyelemzavarok,
- észlelési, érzékelési és a finommozgás zavarai,
- téri orientációs problémák,
- nyelvi fejlettség zavarai
- „szekunder módon kialakult tünetek” (Porkolábné, 1994).

A tanulási nehézségekkel küzdő gyermek nemcsak a tanulásban fog lemaradni, de viselkedésében is zavarok figyelhetőek meg. Porkolábné (1994) megfigyelései alapján ezekre a gyerekekre a túlzott mozgás a jellemző, amely nem biztos, hogy több, mint a társaik mozgása, de sokkal rendezetlenebb. A gyermek ezzel tudatlanul is a belső feszültségeit oldja. Vagy épp ellenkezőleg, túlzottan visszahúzódóak, csendesek, félénkek, passzívok, közönyösek. Jellemző lehet még, hogy a gyerekek nem követik az utasításokat. Olyan, mintha nem értenék, mit kell csinálni, tétováznak, nem tudják mit kérdeztek tőlük, hogyan kezdjenek bele a munkába. A tanulási nehézséggel küzdő gyermekek sokat szoronganak, ami amúgy is nehezíti a teljesítményt.

Az írás és olvasás zavarainál figyelhető meg a legjobban a tanulási nehézség. Ezeknél a gyerekeknél megfigyelhető, hogy kézmozgásuk görcsös, nehézkes, az írásuk kusza, szaggatott, a betűk nagysága nem egyforma, füzetük rendetlen, maszatos. Ezek a jelek a szem-kéz koordináció fejletlenségét jelentik.

Az olvasási nehézségeknél megfigyelhető, hogy a gyerekek nehezen ismerik fel a betűket, szavakat. Nem látják egységesen a részeket, ez a Gestalt-látás hiányához vezethető vissza, amely gátolja, hogy az egymás után álló betűket egységesen lássa, el tudja belőle olvasni a szót.

Szintén olvasási nehézséget okozhat az „alak-háttér fordított észlelése”. Ebben az esetben a gyermek figyelme elterelődik a lényeges információkról, a kevésbé lényegest, a háttért, a képeket a könyvben vagy a körülötte lévő dolgokat veszi észre elsőnek.

Az alak és formaállandóság fejletlensége is olvasási nehézségekhez vezethet. Ilyenkor a gyerekek nem ismerik fel a megtanult betűket, szavakat, ha azok más alakban, méretben vagy színben jelennek meg.

A betűk felcserélése a térészlelés hiányához kapcsolható. És ide tartozik az irány tévesztés is, amikor a gyermek az utasítások ellenére összetéveszti az irányokat, jobbról balra kezd el olvasni, vagy képeket kirakni, vagy felcserélik a függőleges vízszintes irányokat (Porkolábné, 1994).

A vizuális észlelés fejletlensége mellett, tanulási nehézséget okozhat a beszédhanghallás fejletlensége is. A Difer csomagban is van erre külön mérőlap. Ebben az esetben a gyerekeknek nehézséget okoz a hasonló hangzású szavak, betűk megkülönböztetése.

A szociális érettség is fontos szerepet játszik az iskolai eredményességben. Amikor a gyermekben hiányzik a tanulás és az iskola iránt a pozitív motiváció, vagy a társakkal való jó kapcsolat, a csoporton belüli kedvező társas pozíció, a gyermek ilyenkor szintén tanulási problémákkal küszködhet. Már említettem, hogy ezek a tanulási zavarok a gyermek viselkedésében is megmutatkoznak, és ha ezeket nem ismerik fel időben, akkor az évek folyamán ez csak rosszabbra fordulhat.

Összefoglalva a tanulási nehézségekkel küzdő gyermeknél megfigyelhető, hogy problémái akadnak a teljesítményében, ami a legjobban az írás és olvasás nehézségeiben mutatkozik meg. Illetve ezek megfigyelhetőek társas kapcsolataiban és viselkedésében is.

II. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

1. A kutatás célja, kérdések és hipotézisek bemutatása

Kutatásom témája az iskolaérettség normatíváinak nemzetközi összehasonlítása. Gyakorló óvodapedagógusként, aki most tanulmányaimat tanítói szakon folytatom, érdekessé vált ez a téma, ebben a témában tudom ötvözni a munkámat és a tanulmányaimat. Most épp nagycsoportos gyerekeket nevelek, ezért még inkább aktuális számomra az iskolaérettség kérdésköre. Szerettem volna jobban megismerni melyek azok a kritériumok, amelyek alapján iskolaérettnak mondható egy gyermek. Milyen mérő eszközöket használnak ennek megállapítására? Hogyan alakultak ki ezek az eszközök?

Kutatásom célja, hogy minél szélesebb körben feltárjam az iskolaérettséggel kapcsolatos nézeteket. A szakirodalmi részben bemutattam, hogy melyek azok a kritériumok, amik alapján iskolaérettnak mondanak egy gyermeket, bemutattam az iskolaérettség mérésének történelmi hátterét és az iskolaérettséget mérő eszközök kialakulását.

Dolgozatomban arra is keresem a választ, hogy hogyan alakult ki az iskolaérettség mérésének a gyakorlata, hogy az évek során hogyan változott annak miértje. Megismerkedtem az iskolaérettséget mérő eszközökkel, milyen mérőeszközöket alkalmaznak nálunk és Magyarországon, hogyan alakultak ki ezek az eszközök. Milyen részképességeket mérnek? Mely képességek mérését tartják fontosnak az iskolaérettség mérésénél? Napjainkban már nem is kötelező az iskolaérettség mérése, mégis készítenek iskolaérettségi felméréseket. Megtudni, hogy mi célból és szükséges-e egyáltalán az iskolaérettség mérése? A mérőeszközök összehasonlításánál megvizsgálni melyik részképességeket mérik. Mindkét mérőeszközt kipróbálni a gyakorlatban, megismerkedni vele, milyen vele dolgozni. A kipróbált eszközök segítségével megállapítani a nagycsoportosok iskolaérettségi szintjét. Az eredmények mennyire mutatják a valós érettséget.

A szakirodalom gyakran beszél az iskolaéretlenség és a későbbi tanulási nehézségek összefüggéséről. A kutatás során erre is választ kapni, hogy van-e összefüggés közöttük. A felmérés során megállapítani, hogy az iskola 2. és 3. osztályában vannak-e tanulási nehézséggel küzdő gyerekek.

Hipotézisek:

1. A magyar és ukrán gyakorlatban alkalmazott iskolaérettségi tesztek vizsgálati területei megegyeznek.

2. Az iskolaérettségi tesztek hasonló eredményeket mutatnak.
3. Az iskolaérettség szintje összefüggésben van a tanulási nehézségekkel.

2. A kutatás menete, alkalmazott módszerek

Első körben arról tájékozódtam, hogy milyen iskolaérettséget mérő eszközöket használnak Kárpátalján és Magyarországon. Ennek érdekében Magyarországi és Ukrajnai iskolaérettségi normatívákat vizsgáltam meg.

Az első hipotézisem bizonyításához a most is használatban lévő, iskolaérettséget mérő eszközök összehasonlításával foglalkoztam. Ennek megállapítására magyar részről a Difer csomag, ukrán részről meg az ungvári óvodákban használatos mérőeszközöket hasonlítottam össze. Az összehasonlítás során külön-külön megvizsgáltam a szubteszteket, hogy milyen részképességeket mérnek. Ezáltal sikerült tüzetesebben megismerkedni mindkét tesztcsomaggal.

Az összehasonlítás után mindkét mérőeszközt kipróbáltam, 15 nagycsoportos gyerek iskolaérettségét mértem meg mindkét eszközzel. Mindkét teszt elvégzésével tudjuk bizonyítani vagy elvetni a második hipotézist, amelyben azt feltételeztük, hogy a két teszt hasonló eredményt fog mutatni. A tesztek elvégzése után képet kaptunk arról, hogy milyen a gyerekek iskolaérettségi szintje.

A harmadik hipotézisem vizsgálatára a következő módszereket alkalmaztam. A kutatást az ungvári 10. számú Dayka Gábor Magyar Nyelvű Középiskola 2. és 3. osztályos tanulóival végeztem el. Elsőként a gyerekekkel töltöttem ki három feladatlapot, amely arra hivatott, hogy felmérje a gyerekek olvasási nehézségeit, mégpedig az alak és háttér megkülönböztetését változó körülmények között, az alak- és formaállóságot, a térészlelést és a térirányok felfogását.

A gyerekek teljesítményének a megismerésére a tanító töltött ki egy-egy kérdőívet, amelynek kérdéseit Kósáné Ormai Vera, Porkolábné Dr. Balogh Katalin és Ritók Pálné kérdőívei felhasználásával állítottam össze. A kérdőív kitért a gyermek figyelmének, emlékezetének a jellemzőire; az utasítás és kérdés megértésére és teljesítésére; a beszédére; finommozgásának fejlődésére, ezen belül a ceruzafogásra, írására, füzeteinek állapotára; olvasási és írási nehézségeire; társas kapcsolataira felnőttekkel és gyerekekkel; magatartására, ezen belül az önértékelésére; tanuláshoz való viszonyára és tanulási teljesítményére.

Harmadik lépésként megvizsgáltam ezeknek a gyerekeknek az iskolaérettségi eredményeit, amit az iskolapszichológus készített az első osztály kezdetén. A hipotézisem alátámasztására összehasonlítottam az iskolaérettségi eredményeket, a feladatlapok eredményeit és a tanító által kitöltött kérdőív adatait.

3. Az intézmények, helyszínek bemutatása

Az Ungvári 6. számú „Napocska” óvoda Ungvár történelmi városrészében található, a görög-katolikus katedrálisról az ungvári várhoz vezető út közepe táján. Az óvoda épületét 1953-ban építették fel. Az 50-es években az óvodák számának növelése céljából több óvodát építettek a városban, így ez az óvoda az elsők között volt, amelyet tipikusan óvodának terveztek és építettek. Mivel az építkezés a háború után kezdődött el, fontosnak tartották egy bombabiztos búvóhely kialakítását is, amely az épület pincéjében kapott helyet. Ezt még most is számon tartják, mint a város egyik ilyen jellegű létesítményét, amely szükség esetén, nem csak az óvoda alkalmazottjainak és gyerekeinek nyújtana biztonságot, hanem a város lakóinak is.

Az óvodában 4 csoportszoba található, kis konyhával és mellékhelyiséggel. Az eredeti tervek szerint 15-20 főre kialakítva. Az óvodában nincs tornaterem és zeneterem, így az ilyen jellegű foglalkozásokat/ünnepségeket minden csoport a saját csoportszobájában oldja meg. Sajnos nincs is helyi lehetőség egy ilyen terem kialakítására.

Az óvoda jelenlegi állapota jónak mondható. A 2008-tól tetőcserén, nyílászárók cseréjén és egy külső tatarozáson esett át. Kívül-belül fel van újítva. A belső munkálatokra a 2017-es óvodafejlesztési program kapcsán került sor. A felújítás során teljes egészében megújultak a csoportszobák és a hozzá tartozó helyiségek (konyha, mellékhelyiség, öltözők), a szaktantermek, a folyosó és a lépcsőház. A felújítás során az óvoda új gyermekbútorokkal és informatikai eszközökkel is gazdagodott. Ezek mellett a felújítások mellett a szülők is sokban támogatják az óvodát. Önkéntes felajánlásokból sikerül felújítani egy-egy csoport udvar helyiségét (filagória állítása, homokozó felújítása).

Az óvoda 1953. november 11-én kezdte el működését. Akkor négy orosz csoportnak adott helyet. A szülők kezdeményezésére 1995-ben kezdte el működését az első magyar csoport, amely a városban is az első volt. 1996-ban egy újabb csoporttal bővült. Így hosszú évekig az óvodában két magyar és két orosz csoport működött, vegyes korosztállyal. A magyar csoportokban mindig is túljelentkezés volt. A folyamatosan növekvő jelentkező létszámnak

köszönhetően 2018-ban szükségessé vált egy harmadik magyar csoportnak a megnyitása, így napjainkban már három magyar csoport és egy orosz csoport működik az óvodában.

Mivel az óvodában magyar és orosz csoportok működnek így a gyerekek többsége az ungvári 3. számú orosz nyelvű iskolában és az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Magyar Tannyelvű Középiskolában folytatják tanulmányaikat.

Az intézménynek összesen 28 munkatársa van. Ebből 10 pedagógiai munkatárs, akik változóan ukrán, orosz, magyar anyanyelvűek. Az igazgató, a módszerész/pszichológus (egy személyben) és a tornavezető ukrán anyanyelvűek. A hat óvopedagógusból kettő orosz anyanyelvű, négy magyar, a zenepedagógus szintén orosz anyanyelvű, de megtanult magyarul. A pedagógusok közül mindenki felsőfokú végzettséggel rendelkezik, de ebből csak kettő óvopedagógiai, a többi kémia, biológia, matematika, angol, orosz, magyar filológia.

A csoportok telítettsége 24-28 fő. Az óvodába jelenleg 101 gyermek jár. Az orosz csoportban 23 vegyes korosztályú gyermek, a kis csoportban 26 gyermek, a középső csoportban 28 és a nagy csoportban 25 gyermek jár. A magyar csoportokban a gyerekek többségének az anyanyelve az ukrán. A szülők olyan szándékkal adják gyermekeiket ezekbe a csoportokba, hogy megtanuljanak magyarul. Ez különböző kérdéseket és nehézségeket vet fel az oktatási, nevelési módszereket illetően, illetve a gyerekek tudásával kapcsolatban. Az oktatási nevelési munka magyar nyelven folyik, bár ettől gyakran el kell térnünk. A 3 éves gyermek, aki addig még nem hallott magyar szót, eléggé elveszett tud lenni. A pedagógustól, nyelvi orientálódásától függ, hogy milyen nyelven fordul ezekhez a gyerekekhez. Például nekem a magyar az anyanyelvem, én mindig igyekszem magyarul beszélni a gyerekekhez, de az ilyen esetekben mindig rögtön fordítom ukránra, hogy a gyerek is megértse. A foglalkozásokon szintén ez a helyzet, szinte minden elhangzott magyar mondatot ukránra fordítok. A fontosabb szavakat, fogalmakat magyarul többször elismételjük, megtanuljuk. Ez számomra mindig olyan kérdéseket vet fel, hogy mennyire érti a gyermek, amit mondok, mérhető-e ebben az esetben a tudás szintje, hogyan fog boldogulni majd az iskolában.

A másik helyszín az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Magyar Tannyelvű Középiskola, amint már említettem, hogy nagyrészt ebben az iskolában tanulnak tovább a nálunk nevelkedett gyerekek.

Az iskola mai épületében az ötvenes évek elején kezdődött meg a magyar oktatás. 2008-ban adták át az új épületszárnyat, amelyben a tantermek mellett helyet kapott a sportterem, az előadó- és konferenciaterem és az étkezde is. Az iskolában jelenleg 538 diák tanul, a

tanárok száma 47. Ebből az alsó osztályokban 284 tanuló van, akiknek oktatásával, nevelésével 12 tanító és 3 napközis tanár foglalkozik.

Az 1-4. osztályban minden évfolyamon három osztály van (A, B, C), az osztályok átlagos létszáma 24 fő.

Az osztályok felszereltsége jó. A Nova Ukrainszka Skola előírásai alapján az osztályokban megvannak a tanuláshoz szükséges feltételek. Az 1-3. osztályokban speciális padok és székek állnak a tanulók rendelkezésére, valamint a hozzá tartozó szekrények. Ezekben az osztályterekben kivetítő, laptop, színes nyomtató segíti a tanítók munkáját, így hatékonyabbá téve az oktatási folyamatot. Vannak kiegészítő dolgok is, mint például a lego, amely fejleszti a gyerekek finommozgását és kreativitását, a tanítók ezzel próbálják játékosabbá és színesebbé tenni az oktatást. De vannak egyéb szemléltető és oktató eszközök is, amellyel például a naprendszert tanulhatják, vagy a súlyok mérését.

A 4. osztályok is eléggé jól felszereltek, ha nincs is mindegyikben kivetítő, de elegendő szemléltetővel, oktatási segédeszközzel rendelkeznek.

4. A minta bemutatása

Az iskolaérettségi vizsgálatot a Pillangó csoportban végeztem, amelyben két magyar óvópedagógus folytatja az oktató nevelő munkát, amelyből az egyik én vagyok. A csoportban 25 gyermek jár, zömében nagycsoportosok. A vizsgálatot 15 gyerekekkel végeztem el, mert a 25 gyerekből idén 18 megy csak iskolába és ebből 3 gyermek a pandémia miatt nem jár óvodába. A 25 gyermekből 4 magyar anyanyelvű, 8 gyermek egyik szüleje magyar, de ezek közül senki nem beszél magyarul, illetve érteni is csak kettő értett óvodába lépéskor. Két gyermeknek a nagyszülője magyar, ebből az egyik gyerek jó képességekkel bír, így ő ért és törve beszél is magyarul. 11 gyermek mindkét szülője ukrán anyanyelvű, ebből 5 család, ahol az egyik szülő tanul magyarul, így ők igyekeznek néha a gyermekükkel magyarul is beszélni. És hat gyermek, akik csak az óvodában hallanak magyar szót. Az iskolába készülő gyerekek viselkedésben, képességekben átlagosak, persze vannak, akik jobban és vannak, akik gyengébben teljesítenek, de nincsenek kóros változások. A családi hátterük többségüknél rendezett, jó körülmények között élnek, mindkét szülő itthon tartózkodik. Három édesapa dolgozik külföldön, ők időszakosan vesznek részt a gyermeknevelésben és három gyermeket nevel egyedül az édesanyja.

A 25 gyermekből 18 megy idén iskolába, ebből 10 gyermek fog majd, tervek szerint, magyar iskolában tanulni. A magyar iskolába menő 10 gyerekből 1 magyar anyanyelvű és 4, akinek az egyik szülője magyar.

A tanulási nehézségekkel kapcsolatos kutatást a 2. C és 3. C osztályokban végeztem el. A 2. C osztályban 19 tanuló van, ebből az osztályból 13 gyerekkel végeztem el a vizsgálatot. A 3. osztályban 20 tanuló van, ebből az osztályból 17 tanuló végezte el a feladatot.

A 2. C osztályba 19 gyermek jár, akik közül 14 fiú és 5 lány van. A gyerekek 2019. szeptemberétől járnak ebbe az osztályba, de a karantén miatt sok időt töltöttek otthon. A gyerekek életkora változó, egy gyermek van, aki 5 évesen kezdte el az iskolát. Ő azért kezdte korábban az iskolát, mert idősebb testvére iskoláskorú lett, így a szülők úgy döntöttek, hogy a testvérek egyszerre járjanak iskolába. A többiek 2013-as születésűek. Az osztályban a 19 gyerekből 7 nagycsaládban nevelkedik. Egy édesanya neveli egyedül a gyermekét és egy másik, ahol az édesapa külföldön dolgozik. A 19 gyerekből 4 magyar anyanyelvű, a többiek anyanyelve ukrán, így ez néha nehézséget okoz a tanulmányokban.

Mivel az osztályban több a fiú, így ők a dominánsak, a lányok kisebbségben vannak, így ők a csendesebbek. Ép emiatt, mert a lányok kevesen vannak egy összetartó lánycsoportról lehet beszélni, a fiúk már több csoportba csoportosulnak, akik gyakran rivalizálnak egymás között.

A 3. C osztályban a 20 gyerekből 8 lány van, ebben az osztályban is a fiúk vannak többségben. Ebben az osztályban is a gyerekek nagyobb része ukrán anyanyelvű, csak öt gyermek tanul a saját anyanyelvén.

Mindkét osztályban a jó tanulóknak könnyedén megy a tanulás. A 2. c-ben néha megfigyelhető az, hogy ép emiatt hanyagok, gyorsan le akarják tudni a tanulást és ez a dolgozatok írásakor meglátszik. A 3.-ban a jól tanuló lányok a feladataikban a tökéletességre törekednek. Az átlagosan teljesítő gyerekek közül vannak a szorgalmasak, így ők is felzárkóznak a jó tanulókhöz. A gyerekek munkatempója változó, vannak, akik gyorsan elvégzik a feladatokat és vannak, akiknek több időre van szükség. A tanórákon a hangulat jó, a gyerekek többnyire odafigyelnek a tanítóra, aktívan részt vesznek az órákon, csoportos gyakorlatokon. A tanítók ismerik tanulóikat, azoknak teljesítményét, megtalálják a gyerekekkel a közös hangot.

5. A kutatás eredményei

Mielőtt az összehasonlítást elkezdeném, fontosnak tartom a két tesztsomag bemutatását, Erre azért is szükség van, hogy az összehasonlítás érthető legyen. A szakirodalmi áttekintésnél már foglalkoztam a Difer tesztsomag hét alapkészségének a bemutatásával, ebben a részben csak felelevenítem az alapkészségeket, illetve a rövid Difert ismertetem.

Az ungvári óvodákban használatos pszichológiai érettséget mérő eszközt az Ungvári Pszichológiai Központ állította össze. Minden óvoda elvégzi a tanév végéhez közeledve a felmérést, amit a központba küldenek, és ott összesítik. Itt egy statisztikai adatbázis keletkezik, ami azt mutatja be, hogy Ungváron az iskoláskorú gyerekek, fiú-lány elosztásban, milyen pszichológiai érettséget értek el.

A teszt 8 szubtesztből áll, amely mindegyikén 10-10 pontot lehet elérni, így maximum 80 pont érhető el. Magas szintre azok a gyerekek kerülnek, akik 72 és 80 pont közötti eredményeket produkálnak. A középestől magasabb szint az 59 és 71 pont között szerepel. A közepes teljesítményi szint a 47 és 58 pont között helyezkedik el. A középestől alacsonyabb teljesítésű gyerekek 34 és 46 pont közé esnek. És az alacsony teljesítésű gyerekek azok, akik 0 és 33 pont közötti eredményeket érnek el.

5.1. Az ungvári mérési eszköz bemutatása

1. Az első teszt címe „Mese”. Ezzel a teszttel a gyermek motivációja ismerhető meg. Az iskolai tanulás szempontjából fontos, hogy a gyermekben milyen motivációk dominálnak, szeretne-e iskolába menni, ahol tanulni kell, vagy inkább játszana még.

A gyerek elé kiteszünk néhány egyszerű játékot, olyanokat, amelyek nem különösebben figyelemfelkeltőek. Felajánljuk a gyerekeknek, hogy nézegesse meg őket. Utána felajánljuk neki, hogy olvassunk egy mesét. Egy rövid, a gyermek számára még ismeretlen, mesét kell felolvasni, amelyet a legérdekesebb résznél abba kell hagyni. Itt meg kell kérdezni a gyerektől, hogy folytassuk-e, érdekli-e a mese folytatása vagy inkább játszani szeretne. Ha a gyereket érdekli a mese folytatása, akkor nagy benne a tanulásra, az új ismeretek megszerzésére szolgáló motiváció. Ezek a gyerekek érdeklődve figyelik végig a mesét. Azok a gyerekek, akik inkább a játékot választják, azoknál alacsony a tanulási motiváció.

2. A teszt 10 kérdésből áll, amit a gyermeknek meg kell válaszolni. Ez a teszt is a gyermek motivációit tárja fel, hogy szeretne, vagy nem szeretne iskolába menni, hogy kialakult-e már

benne az „iskolás leszek” belső motiváció, illetve a pszichológiai és szociális érettséget hivatott mérni.

Az első négy kérdés olyan általános kérdés, mint a hogy hívnak, hány éves vagy, hol laksz, mi a szüleid foglalkozása. Olyan ismeretek, amit egy hat éves gyereknek tudni illik, de ezeket a fogalmakat csak akkor tudják, ha gyakran megemlítik vagy tanítják nekik. Ilyen rögtön az első kérdés, amit úgy tesz fel a kérdező, hogy mond el a vezetékneved, neved és apautáni neved. A következő kérdés egy kis matematikai készség felmérés is egyben, mert megkérdezi, hogy hány éves, hány éves lesz egy és két év múlva. Ebben az esetben is hibapont volt, ha a gyerek nem mondta meg pontosan, hogy hány éves és hónapos. A tanulás motivációját megvizsgáló kérdések következnek, amelyekben megkérdezik a gyermeket, hogy mire való az iskolapad és a csengő, hogy akar-e iskolába menni vagy sem, és miért szeretne iskolás lenni. A következő kérdés az irányok (jobb, bal) ismeretére irányult. Az utolsó kérdés meg szintén egy szociális érettséget mérő kérdés volt.

3. A harmadik szubteszt egy nonverbális értelmi képességet mérő eszköz. A térlátás szintjének meghatározása, rész kiemelése az egészből, ezeknek a részeknek a térben való elhelyezkedése, analitikus és szintetikus folyamatok feltárására szolgál.

Ezt a módszert S. C. Kohs amerikai pszichológus fejlesztette ki 1927-ben. Kohs úgy gondolta, hogy ez a módszer felválthatja a verbális intelligencia teszteket. Ez a módszer a szovjet pszichológusok és gyermektanulmányozók figyelmét is hamar felkeltette.

A teszt kellékei piros, fehér és átlósan osztott piros-fehér kockák. A feladat, hogy különböző, egyre nehezedő, mintákat kell a gyerekeknek kirakni. A verbális tesztek megkövetelik, hogy a vizsgálandó személy rendelkezzen bizonyos ismeretekkel, amit az oktatása során kaphat. Éppen ezért a szóbeli tesztek inkább az intellektuális fejlettségét és nem az intellektuális képességét mérik a gyerekeknek. Ez a teszt jól bemutatja a gyermek képességét az analízisre és a szintézisre. Amikor egy egészet (a mintát) kell részekre bontani és utána a részekből alkotni egy egészet. (www.vashpsixolog.ru).

4. A következő teszt az „Igen-nem”. Ebben a tesztben az önszabályozás fejlettsége mérhető, az, hogy mennyire tudja a gyermek szabályozni akaratát, érzelmeit, viselkedését. A gyenge önszabályozás problémákat okozhat az iskolai teljesítményben.

A feladatban a gyerekeknek nem szabad kimondani az igen és nem szavakat. A felnőtt olyan kérdéseket ad fel, amelyek provokálják ezeket a válaszokat. A gyerekeknek el kell gondolkodni a válaszokon, hogy ki ne mondják a tiltott szavakat. Ez önszabályozásra készíti a gyerekeket.

5. A „Hang bújóska” teszttel fonetikus hallás fejlettsége ellenőrizhető. A gyerekeknek a meghatározott hangokat fel kell ismerni a szavakban. Minden hangot négy-négy szóban kell felismerni.

6. „Melyik a kakukktojás” feladatban az általánosítás és osztályozás szintjét mérik fel. A gyerekek képeket mutatnak, amelyen négy-négy kisebb kép található. Mindegyik képen négy tárgy látható, három tárgy hasonló, van bennük valami közös, a negyedik felesleges. Melyik a felesleges?

7. A „Házikó” feladatban a gyerekeknek egy házat kell ábrázolni. Ez a feladat a térészlelést a térbeli tájékozódást, a szenzomotoros koordinációt, a kéz finom mozgását vizsgálja. Meghatározza, hogy a gyermek mennyire tud minta után rajzolni, pontosan átmásolni azt, kimutatja a figyelem fejlődésének jellemzőit.

A gyermeknek minél pontosabban egy megadott ábrát, amin egy ház szerepel, kell ábrázolni a saját papírjára. Rajz közben meg kell figyelni, hogyan boldogul a gyermek a feladattal, gyakran nézi a mintát vagy emlékezetből rajzol, a mintarajz felett levegőben kipróbálja a mintákat, leellenőrzi a megrajzolt elemeket, munkaközben elkalandozik, sok kérdést tesz fel. Értékeléskor 10 pontból kell kivonni a megadott hibapontokat.

8. A Bourdon korrekciós próba az utolsó teszt, amellyel a figyelem stabilitása, a koncentráció képessége, a figyelem átkapcsolása, a fáradékonyság megjelenése határozható meg. A figyelem képessége az átnézett alakzatok, a koncentráció képessége a hibák számával ellenőrizhető. B. Bourdon francia pszichológus 1895-ben alkotta meg ezt a módszert. A módszer napjainkban is kedvelt, mert egyszerű és sok információt meg tudhatunk belőle. Egy lapon 3-4 minta véletlenszerűen váltakozik több soron keresztül. A gyerekeknek meghatározott időn belül minél több sort kell átnézni és áthúzni a megadott alakzatot. Az értékelésnél egy képletet kell alkalmazni, amely alapján megkapjuk a gyerekek teljesítményét pontokban.

5.2. A rövid DIFER bemutatása

A programcsomag hét alapkészség mérésére szolgál. Mind a hét készség vizsgálatára egy-egy színes, a gyerekek számára is vonzó, tesztlap áll rendelkezésre.

A hét alapkészség a következő:

- írásmozgás-koordináció,
- beszédhanghallás,
- relációszókincs,

- elemi számolás,
- tapasztalati következtetés,
- tapasztalati összefüggés-megértés,
- szocialitás.

A felmérések elkészítése időigényes, így az egész felmérést érdemes három alkalommal elvégezni.

Mivel én az iskolaérettség meghatározására szerettem volna használni, ezért a rövid DIFER tesztet fogom most bemutatni. A rövid változatban a beszédhanghallás, az elemi számolás, a tapasztalati következtetés, a tapasztalati összefüggés-megértés és a szocialitás teszteket kellett rövidíteni. Az írásmozgás-koordináció és a relációszókincs tesztekhez nem készült rövid változat. Az írás képességét mérő eszköz amúgy is rövid, csak pár írás elem átmásolása, azt nem lett volna értelme lerövidíteni. A relációszókincs eredeti tesztlapja meg rövid idő alatt megvalósítható, így ennek sem volt indokolt a rövidítése.

A rövid változat kidolgozásakor is törekedtek a megbízhatóságra, a szakmai megfontolások mellett komoly matematikai statisztikai számításokat végeztek. A rövid változat kevesebb feladatból áll, így minden készség rövid változatához tartozik egy szorzó, amely művelet után megkapjuk a diagnosztikus változat tesztpontját. Erre azért volt szükség, hogy a rövid teszt is megbízható mérési eszközzé váljon.

6. Az iskolaérettségi tesztek összehasonlítása

Mielőtt elkezdeném a két tesztsomag összehasonlítását, fontos összefoglalni, hogy a két országban melyek azok a fogalmak, amelyek a pszichológiai érettséget meghatározzák. Megismerkedve minkét tesztsomaggal, elmondható, hogy ezek nagyobb részben a pszichológiai és kisebb részben a szociális érettséget mérik.

A pszichológiai iskolaérettség egy olyan összetett tulajdonsága a gyermeknek, amellyel a gyermek sikeresen el tudja kezdeni az iskolai tanulást. A pszichológiai érettség több összetevőből áll. Az ukrán irodalom a motivációs, az érzelmi-akarati, az értelmi és a pszichoszociális érettséget tartja fontosnak, számos módszerrel ezt vizsgálja.

Motivációs szempontból fontosnak tartja azt vizsgálni, hogy a gyermek szeretne-e iskolás lenni, felelősség tudattal fordul-e a tanuláshoz, érdeklődik-e az iskola, a tanulás iránt, magas-e a tudás utáni vágya, vágyakozik-e az ismeretlen megismerésére és a nehézségek leküzdésére.

A munkavégzése szempontjából azt nézik, hogy a gyermek mennyire munkaképes, munkatűrő, az elkezdett munkát befejezi-e, elvégzi-e azokat a feladatokat, amelyek nehéznek bizonyulnak, leküzd-e a nehézségeket. Milyen a gyermek munkatempója, amelyhez szükséges a koncentráció és az összpontosítás

Az értelmi adottságok vizsgálásakor, azt mérik, hogy a gyerek milyen ismeretekkel rendelkezik saját magáról, családjáról, környezetéről; a gondolkodás, észlelés, megfigyelés, figyelem, figyelmesség, képzelet fejlettségét; beszédképességét.

Érzelmi-akarati szempontból az észlelés, a gondolkodás, a figyelem, az emlékezet fejlettségét vizsgálják. Mennyire önálló és mennyire tudja önállóan megszervezni tevékenységeit. Fontosnak tartják a különböző viselkedési szabályok ismeretét, amelyek szükségesek majd a tanuláshoz. Képes lesz-e helyesen reagálni a kapott értékelésre, objektíven értékelni a munkáját, nehéz helyzetekben képes lesz-e szabályozni viselkedését? Fáradtság közben képes lesz-e erejét összeszedni, hogy befejezze az elkezdett munkát, örömet szerez-e neki a munkavégzés, az új ismeretek megszerzése.

A magyar szakirodalomban a pszichológiai érettség alatt egyrészt a gyermek kognitív képességeinek fejlődését értik, mint az észlelés, a figyelem, a gondolkodás, az emlékezés, a motivációk. Másrészt meg a megismerési folyamathoz szükséges ép érzékszervek, mint a látás, hallás, beszéd, a gondolkodás, az ok-okozati összefüggések, a szándékos figyelem.

Ennek értelmében elmondható, hogy ha megvizsgáljuk mindkét ország iskolaérettségi feltételeit, akkor az állapítható meg, hogy az ukrán pszichológiai érettség tágabb értelemben vizsgálja a gyermek iskolaérettségét, más kritériumok alapján. Míg a magyarországi pszichológiai érettség megfigyelésénél a kognitív képességek fejlettségét vizsgálják.

A következőkben a Magyarországon alkalmazott DIFER és az ungvári óvodákban használt iskolaérettséget mérő eszközöket fogom összehasonlítani. Az összehasonlítást két fő szempont szerint fogom végezni: egy általános összehasonlítást és egy tartalmi összehasonlítást, amely során a feladatokat fogom összehasonlítani.

A következő táblázatban összefoglalom az általános összehasonlítás eredményeit. Az általánosított összehasonlításakor figyelembe vettem a formai kivitelezést, a szintek elnevezését, az alanyok életkorát, a feladatok számát, a kialakulásának körülményeit, a mért területeit.

	Ungvári teszt	Difer teszt
Életkor	nagycsoportos óvodások (kb. 5,6-6,8)	4-8 évesek
Feladatok száma	8	7
Formai kivitelezés	minimális eszköz áll rendelkezésre	minden részképeség mérésére színes feladatlapokat használ
Kialakulás	nem egységes rendszer, több szerzőtől való tesztek	egységes tesztcsomag, a 70-es évektől fejlesztik
Eredménye	az összesített pontból állapítható meg az iskolaérettség szintje	pontok alapján minden részkepeség szintje megállapítható
Szintek megnevezése	alacsony, alacsonyabb a középestől, közepes, magasabb a középestől, magas	előkészítő, kezdő, haladó, befejező, optimális
Elvégzése	30 perc, kis tanulmányozás után könnyen elvégezhető	25-30 perc kis tanulmányozás után könnyen elvégezhető
Mért területek	<ul style="list-style-type: none"> - motiváció, - általános intellektuális képességek, - értelmi képességek fejlettsége (gondolkodás, vizuális észlelés, figyelem). 	<ul style="list-style-type: none"> - írásmozgás-koordináció, - beszédhanghallás, - relációszókincs, - elemi számolás, - tapasztalati következtetés, - tapasztalati összefüggés-megértés, - szocialitás.

1. táblázat: Az ungvári és a Difer iskolaérettségi teszt általános összehasonlítása

Ezek közé sorolnám azt a különbséget, amely a vizsgálatban résztvevő gyerekek életkorával kapcsolatos. Bár az én esetemben mindkét tesztet ugyanazokkal a gyerekekkel végeztem el, de a Difer a 4-8 éves korosztályt méri, míg az ukrán teszt az iskola előtt álló korosztályt, azaz körülbelül az 5,6 – 6,8 éves gyerekeket. A feladatok számaiban is különbség van, az ukrán 8 szubtesztből áll, a magyarban 7 szubteszt található. Különbségként említeném meg a formai kivitelezést. A Difer minden részképeség mérésére

színes képeket használ, amely érdekessé teszi a gyerekeknek a feladatot, az ukrán teszt minimális eszközzel dolgozik, gyakran kell a gyermeknek a képzeletére hagyatkozni.

Nagy különbségnek említeném meg a tesztek kialakulását. A Difer teszt a 70-es évektől folyamatos vizsgálatokon, fejlesztéseken esett keresztül, hatalmas kutatási háttérrel alakult ilyenné, egy egységes csomag, amely Nagy József pedagógiai kutató munkásságából származik. Az ukrán teszt szubtesztjei amerikai, európai és szovjet kutatók 20-ik század eleji kutatásaiból származnak, így nem egy egységes rendszer.

Különbség még az is, hogy a Difer-rel megállapítható, hogy melyik készségfejlődésnél mértek hiányosságot, így jobban rámutat a fejlesztendő területekre és javaslatokat is ad a fejlesztéshez. Az itthoni mérőeszköz a megszerzett pontok alapján mutatja meg az iskolaérettség fokát.

Az általános összehasonlítás során hasonlóság is felfedezhető, mindkét tesztet kis tanulmányozás után könnyen elvégezheti az óvópedagógus is, ezt saját tapasztalatból mondom. Az értékelés is világosan meg van fogalmazva, kivéve az ungvári teszt Házikó tesztjénél nem minden esetben lehet objektíven értékelni. Az útmutatóban, mindkét teszt esetén, azt írja rövid idő alatt elvégezhető, 15-20 perc alatt. Bár a gyakorlatban ez mégis többnek bizonyult mindkét esetben.

Mindkét teszt esetén felmerült a probléma, hogy fordításban hogyan fog működni. A magyar tesztben a beszédhanghallás szubtesztet végül nem fordítottam le, mert a váltóhangos szavak fordításban nem úgy hangzanak, így nem érte volna el célját a vizsgálat. Lehetett volna ukrán váltóhangos szavakat használni, de akkor képek nélkül ment volna a vizsgálat. Ukrán oldalról az Igen-nem tesztben a „tak” és a „hi” szavakat tilos mondani, de a „he” szó használható, így ukránul könnyebben meg lehet fogalmazni a nemleges válaszokat, de magyar fordításban ez nem volt alkalmazható.

A tartalmi összehasonlításnál a feladatok közötti hasonlóságokat és különbségeket vizsgáltam meg. Említettem, hogy az ukránban 8, a magyarban 7 szubteszt található. Nézzük meg, hogy ezek mit mérnek, mi köztük a hasonlóság és mi a különbség.

A következő táblázatban a tesztek alapján a mért képességeket soroltam fel és mellérendeltem a tesztek, amelyekben ez vagy az a képesség mérhető. Ebből látszik majd, hogy hol egyezik a képességek mérése és hol különbözik vagy mérnek mást.

Mért területek	Difer teszt	Ungvári teszt
Motiváció	-	1. Mese (tudás/játék dominancia) 2. Beszélgetés (tanulási motiváció)
Általános ismeretek önmagáról, környezetéről	-	2. Beszélgetés (ismeretek önmagáról, család, környezet 1.2.3.4.5. kérdések)
Számolás	4. Elemi számolási készség	2. Beszélgetés 2. kérdése (hány éves vagy)
Vizuális észlelés	-	3. Kohs kocka
Érzelmi-akarati szabályozás	7. Szocialitás megfigyelése írás közben	4. Igen-nem (önszabályozás)
Beszédhanghallás	2. Beszédhanghallás	5. Hang bújóccka
Általánosítás	Részben a 6. Tapasztalati összefüggés	6. Melyik a kakukktójas
Írásmozgás	1. Írásmozgás-koordináció	7. Házikó
Figyelem	7. Szocialitás kitartás, érzelmi viszonyulás, koncentráció	8. Bourdon korrekciós próba
Reláció szókincs	3. Reláció szókincs	-
Tapasztalati következtetés	5. Tapasztalati következtetés	-
Tapasztalati összefüggés	6. Tapasztalati összefüggés	-

2. táblázat: A Difer és az ungvári iskolaérettségi teszt összehasonlítása

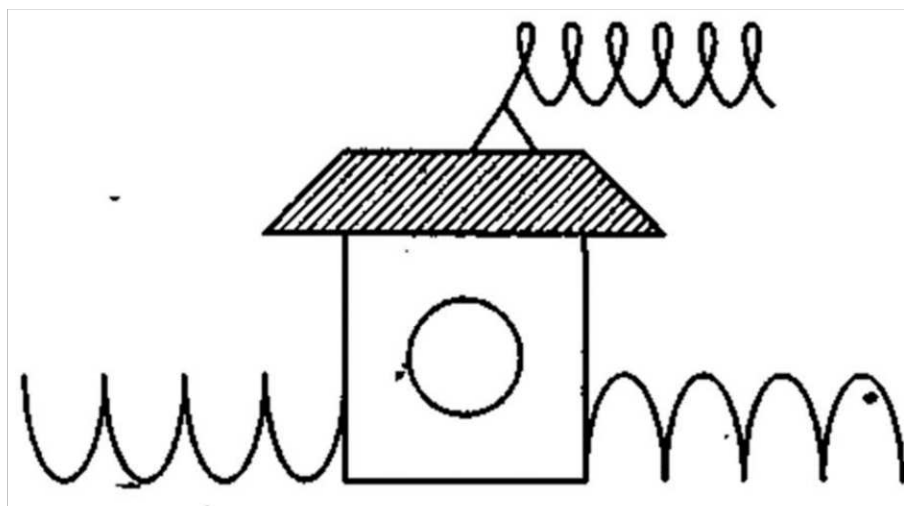
A táblázatban jól látható, hogy melyek azok az alapképességek, amelyeket mindkét teszt mér, és melyek azok az adottságok, amelyeket csak az egyik tart fontosnak. A 12 mérési területből fele-fele arányban található egyezés vagy hasonlóság és különbség. Ebből is látszik, hogy a magyarországi és az ungvári iskolaérettségi tesztekben vannak hasonló és vannak különböző képességek, amiket mérnek, de eszközeik többnyire különböznek.

A Difer konkrétan azokat a képességeket méri, amelyek elengedhetetlenek az iskolai tanuláshoz, míg az ukrán a gyerek motivációjára, az általános intellektuális képességekre tér ki, az értelmi képességek fejlettségére, mint a gondolkodás, vizuális észlelés, figyelem. Ami közös az az írásmozgás-koordináció, a beszédhanghallás, csak más módszerekkel ellenőrzi. Részben hasonló, főleg a szociális érettség mérése, ahol a gyermek koncentrációja, kitartása, érzelmi-akarati szabályozása ellenőrizhető.

Előbb vizsgáljuk meg, hogy miben hasonlítanak a feladatok. Említettem, hogy az írásmozgás-koordináció képességét mindkét tesztben alkalmazzák. Az egyikben egy házikót (1. ábra) a másikban nyolc különböző vonalrajzot kell lemásolni. A házikó elemei tartalmazzák az írás alapozásához szükséges elemeket, ugyanúgy, mint a vonalrajzok is. A gyerekek mindkét esetben egyenest, kört, hullámvonalat és hurkot kell rajzolni. Az értékeléskor mindkét esetben arra figyel, hogy méretben megegyezzen az eredetivel, az egyenes vonalak ne dőljenek el. A magyar tesztben a megengedett dőlés szöge 45° az ukránban 30° . Tartalom szerint azt vizsgálja, hogy mindegyik eleme meglegyen.

Ebben a feladatban a különbséget abban látom, hogy a házikó rajzolása érdekesebb lehet, mint a vonalrajzok átmásolása. Viszont a vonalrajzokat egyértelműen lehet értékelni, pontozni. Ebben az esetben az értékelés három szempontból történik: tartalom szerint, amikor az ábra egyértelműen felismerhető, elhelyezés szerint és méret szerint, amikor a rajz egyetlen eleme sem hosszabb vagy rövidebb. Abban az esetben, ha a tartalom nem értékelhető, akkor már a többi kritérium szerint sem kell értékelni a rajzot. Így elmondható, hogy a Difer vonalrajzai objektívebben értékelhetőek.

A házikó értékelése esetében a 10 pontból kell kivonni egy-egy pontot, ha hiányzik egy-két részlet, megváltoztak a méretarányok, a rajz mérete 2-szer nagyobb lett, helytelenül ábrázolt elem (forma), az elemek helytelen elhelyezése a rajz síkján. Értékelés esetén előfordult, hogy egy-egy rajz, a megadott kritériumok alapján történő levonások után, egyforma pontot értek el, de a rajz az egyik esetben egyáltalán nem hasonlított az eredetihez. Nehézséget okozott, hogy a hibapontok nem minden elemre térnek ki, például, ha plusz elem kerül be a rajzba. A következő ábrán két gyermek rajzát mutatom be, amit egy 5 és egy 6 éves gyermek rajzolt. A hibapontok levonása után egyforma pontszámot kaptak, de a különbség szemmel látható.

1. ábra: Házikó

2. ábra: 5 éves gyermek rajza

3. ábra: 6 éves gyermek rajza

Egyezést találtam a beszédhanghallást ellenőrző feladatokban is. De ebben az esetben más-más eszközt használ erre a célra. A Difer tesztben 15 váltóhangos szó felismerését kell elvégezni, amelyet képek kísérek, míg a másokban öt különböző hangot kell megtalálni 4-4 szóban. A tesztek részletes összehasonlítását az elvégzett eredmények alapján még jobban kifejtem a következőkben.

A szocialitás mérése esetén is felfedezhető egyezés. Az ungvári tesztekben ezekre külön-külön vannak mérőeszközök, míg a Difer esetében a szocialitás más tesztek elvégzésekor figyelhető meg. Így az érzelmi-akarati szabályozás mérése az ungvári tesztben az Igen-nem gyakorlatot kell alkalmazni, ahol a gyerekeknek nem lehet kimondani ezeket a szavakat. Ez a gondolkodás, a beszéd megnyilvánulásaival vizsgálható meg. A Difer tesztben ez az írásmozgás-koordináció alatt vizsgálható meg, a gyerekek egy késleltetett utasítást kapnak, amelyben az áll, hogy amikor befejezi a munkát, tegye le a tollat és csendben várja meg, míg a többiek befejezik. Ezt a folyamatot a felnőtt oldalról figyelheti meg, hogy hogyan tudja a gyermek betartani az utasítást, hogyan tudja szabályozni saját tetteit. Így ez a gyermek

nonverbális jeleiből figyelhető meg, ténylegesen a gyermek viselkedése ellenőrizhető, míg az ungvári tesztben mindenképp fontos, hogy a gyermeknek milyen, amellet, hogy nem mondja ki ezeket a szavakat, a szókészlete, ehhez már egy magasabb szinten kell teljesítenie.

Kismértékben fedezhető fel hasonlóság a „Melyik a kakukktójas” feladat, ahol a csoportosítás, osztályozás képessége mérhető, és a tapasztalati összefüggés között. Ebben az esetben az összefüggéseket más oldalról közelíti meg. Míg az ungvári feladatban képek alapján kellett ezeket az összefüggéseket megtalálni, addig a tapasztalati összefüggés feladatban a mondottak alapján kellett felismerni az összefüggéseket.

Nem egyezik a két teszt között a motivációs képesség mérése. A Difer tesztben nincs a gyermek motivációját ellenőrző eszköz. A gyermek általános ismereteit sem vizsgálja, ahol képet lehet kapni arról, hogy mit tud magáról, szüleiről, a környezetéről. Nincs külön mérő eszköz a vizuális észlelésre sem, ahol konkrétan a részeket kell felismerni az egészből. Bár a Difer teszt sok képet alkalmaz mindegyik feladathoz, így a gyermeknek lehetősége van vizuálisan is érzékelni a feladatokat.

Az ungvári tesztben nem szerepel az olyan részképességek mérése, mint a reláció szókincs, a tapasztalati következtetés mérése. És másképp érinti a tapasztalati összefüggés mérését.

A vizsgálat eredményének értelmében elmondhatom, hogy a felállított hipotézis, amely úgy hangzott, hogy „A magyar és ukrán gyakorlatban alkalmazott iskolaérettségi tesztek vizsgálati területei megegyeznek” nem helyén való. A vizsgálati területek csak részben egyeznek meg, hisz láthattuk, hogy vannak olyan képességek, amit az egyik mér a másik meg nem. A megegyező területek vizsgálatára is más-más módszert használ. A legnagyobb hasonlóságot az írásmozgás-koordináció képesség mérésében fedeztem fel, de említettem, hogy ez is más módszereket alkalmaz.

A magyarországi mérőeszköz az értelmi képességek fejlettségét vizsgálja, amelyek elengedhetetlen elemei az iskolai tanulásnak. Részletesen megvizsgál minden egyes alapképességet. Az ukrán mérő eszköznél nem ismert, hogy milyen szempontok alapján lettek kiválogatva, de csak részben méri azokat a részképességeket, mint a magyar tesztek, illetve csak kicsi részben egyforma, mint például az írásmozgás koordináció vagy a beszédhanghallás. Az ukrán teszt általánosságban méri, hogy a gyermek iskolaérett-e vagy sem.

7. Az iskolaérettségi tesztek eredményei

A felmérést a csoportomba járó 15 nagycsoportos óvodással készítettem el. Minden gyerekkel egyénileg végeztem el a rövid Difer tesztet és az ungvári óvodákban használt iskolaérettségi tesztet is. Kivételt alkotott a Difer írásmozgás-koordináció szubteszt, amelyet négyes csoportokban végeztem, mert itt lehet megfigyelni a társas viszonyt és a késleltetett utasítás betartását. Szintén kisebb csoportban végeztem el az ukrán teszt „Házikó” feladatát és a Bourdon korrekciós próbát, mert itt is a gyerekek a saját feladatlapjukkal dolgoztak.

A második feltételezésem, hogy az iskolaérettségi tesztek hasonló eredményeket fognak mutatni. Bár az első hipotézisemben bebizonyosodott, hogy a két ország tesztje nem azonos területeket vizsgál, mégis arra gondolatra jutottam, hogy a végeredmény hasonló lehet, hisz mindkét teszt az iskolaérettség szintjét méri, ezért nem lehet nagy az eltérés az eredmények között.

Az iskolaérettségi felmérést 2021. februárjában végeztem el a gyerekekkel. Igaz, hogy az iskolakezdésig még szinte fél év maradt és addig még sokat fejlődhetnek a gyerekek, de a dolgozat szempontjából nem lehetett tovább halasztani a mérés időpontját.

A mérés ideje alatt három gyerek volt, aki 2020. novemberében, decemberében már betöltötte a 6. életévét. Két gyermek csak nyáron lesz hat éves, így az egyik gyermek a vizsgálat ideje alatt 5 éves és 8 hónapos, a másik meg 5 éves és 6 hónapos volt. A többiek a vizsgálat hónapjában vagy márciusban töltötték be a 6. életévüket.

A továbbiakban bemutatom mindkét teszt eredményét külön-külön, utána meg összehasonlítom a kapott eredményeket.

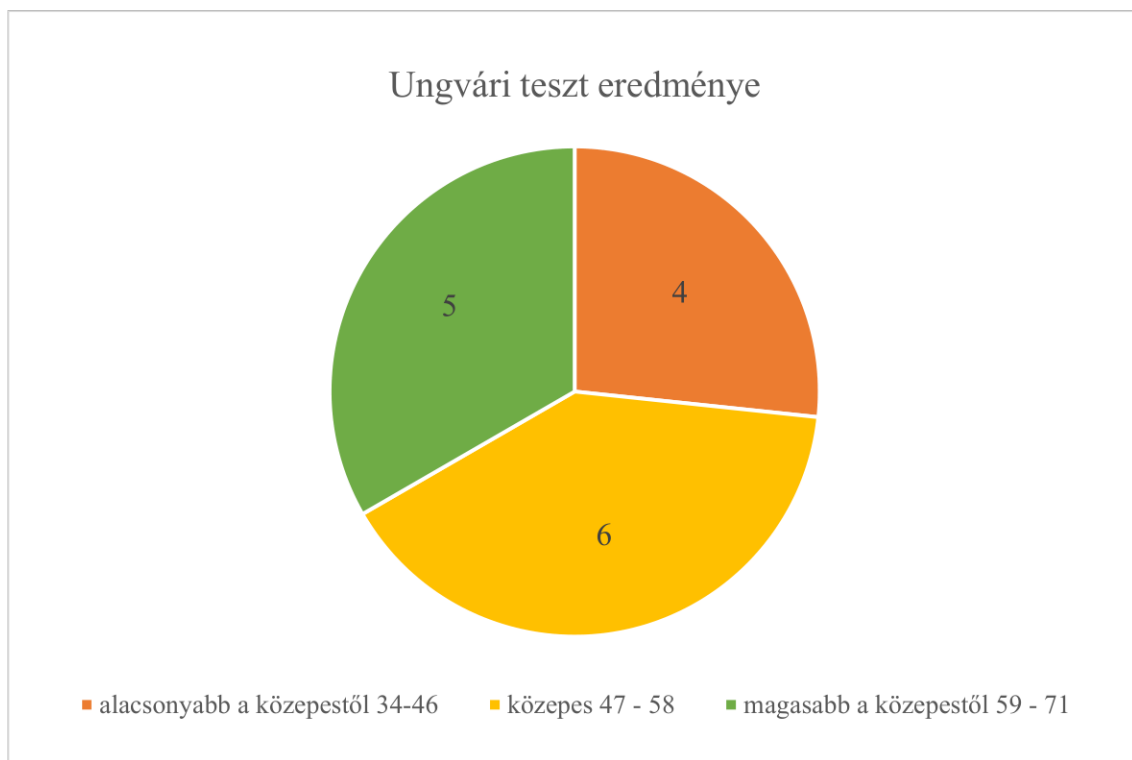
7.1. Az ungvári iskolaérettségi teszt eredményei

A kördiagram bemutatja a tesztek mérési eredményeit. Ezen láthatjuk, hogy a gyerekek közül senki nem kapott alacsony és magas értékelést. A gyerekek közül négyen értek el alacsonyabb a középestől szintet, hatan közepes és öten magasabb a középestől szintet.

Az alacsonyabb a középestől szinten teljesítő gyerekek a feladatokban különböző eredményeket értek el. A teszt alapján ebből három gyermeknél alacsony a tanulás utáni vágy, ők inkább játszani mentek. Viszont egy gyerek ebben a feladatban maximális pontszámot kapott. Ez a gyerek a Házikó feladatban és a Bourdon próbában ért el alacsony pontszámot. A gyerekeknek nehezen ment a hang bújóska és az általánosítás, ahol a felesleges tárgyat kellett felismerni és elmagyarázni, hogy miért.

Az is megfigyelhető, hogy ebben a csoportban van az a két gyermek, akik csak nyáron lesznek hat évesek.

Összességében elmondható, hogy minden gyerek másban és másban ért el magasabb eredményeket, valakinek nagyon magas a tudásutáni vágya, de még nem fejlett ki a kéz finommozgása. Vagy magas pontot értek el más képességek mérésénél, de alacsony a tanulási dominancia.

4. ábra: Az ungvári iskolaérettségi teszt eredményei

Mint már említettem az első szubteszt az ukrán mérőeszközben a mese hallgatás. A gyerekeknek előbb figyelmébe ajánlottam néhány játékot, amelyet megnézhetnek, kézbe vehettek. Egy perc eltelté után felajánlottam, hogy olvasok egy mesét. A gyerekek különbözőképpen reagáltak erre a feladatra. Egy gyermek volt, aki nem szeretne volna hallgatni a mesét, ő inkább játszani szeretett volna, így a vizsgálat útmutatása szerint őt elengedtem játszani. Őnála előfordul, hogy foglalkozások alatt is gyakran elkalandozik, babrál valamit a kezével, és ha van valami játék a közelében, akkor biztos, hogy több figyelmet fordít arra, mint az éppen aktuális tevékenységre.

Öten kaptak 4 pontot, mert a mese közben, amikor megszakítottam az olvasást, a kérdésekre, hogy érdekli-e őket a mese vagy inkább játszani, ők a játékot választották. Ketten voltak, akik 7 pontot kaptak, ők ugyan hallgatták a mesét, de a kezük folyamatosan

a játékokkal matatott és a szemük is azon volt. És heten érték el maximum pontszámot, ők a kérésemre letették a játékot és érdeklődve hallgatták a mesét, a kérdés után gondolkodás nélkül kérték a mese folytatását.

Ebből a tesztből megvizsgálható, hogy milyen szinten van a gyermek tudás iránti vágya, hogy milyen dominanciája van, inkább még játszana vagy szeretne minél többet tudni, hallani a körülötte lévő világról. A megfigyelés alapján az is elmondható, hogy az életkor nem befolyásolja ezt a dominanciát. Pont a legidősebb gyermek, aki már elmúlt hat éves, őt nem érdekelte a mese egyáltalán. Akik négy pontot kaptak ők még nem voltak a vizsgálat idején hat évesek. A hét pontot kapott gyerekek már elmúltak hat évesek. A maximális pontot elért gyerekek többsége a mérés utáni hónapban töltötte be a hat éves kort.

A teszt jól mutatja, hogy azok a gyerekek, akik kevesebb pontot kaptak a foglalkozásokon is nehezebben vesznek részt, inkább játszanának, vagy egyáltalán részt sem vesznek azon. Így ezzel a teszttel megvizsgálható, hogy a gyerekekben mi dominál a játék vagy a tanulás.

A következő szubtesztben kérdésekre kell válaszolni a gyerekeknek. Ezt a feladatot viszonylag jól megoldották, senki sem kapott a felénél kevesebb pontot. Voltak, akik nem voltak tisztában néhány fogalommal, mint például a vezetéknévvel, keresztnévvel és az apautáni névvel. Voltak, akik nem ismerték ezeket a fogalmakat. A hogy hívnak kérdésre elmondták a vezetéknévüket is és a nevüket is, de nem mindenki tudta mi az a vezetéknév vagy az apautáni név. Említettem, hogy nehézséget okozott néhol a teszt magyar adaptációja, a magyar gyerekek fogalomtárában nem szerepel a «по батькові» szó, a tesztben hibapontot jelentett, ha valaki nem tudta megmondani a teljes nevét. De arra szinte mindenki tudta a választ, hogy az apukáját hogy hívják.

A hány éves kérdésnél teljes pontot adtam azoknak, akik az 5 és fél éves választ adták, de volt, akinél nehézséget okozott a hány éves leszél 1 és 2 év múlva. Ugyanez a helyzet az otthoni címmel és a szülők foglalkozásával, sokan nem tudták vagy csak részben tudták megmondani.

Az ötös kérdés esetén problémát okozott egy fogalom, a листоноша. Az ukrán gyerekek közül senki nem tudta megmondani, hogy mit csinál a листоноша. Nem volt ismerős számukra a foglalkozás. Az nem tudható, hogy azért van benne ez a szó, hogy a gyerek a szóból asszociáljon a foglalkozásra, vagy azért van benne, mert régi a teszt, és senki nem gondolkodott el azon, hogy a digitális világban a mai gyerekek már nem biztos, hogy találkoztak ilyennel. Magyarra ezt postásnak fordítottam és a magyar gyerekek el tudták mondani.

Az iskolai motiváltságot mérő kérdéseknél egy gyerek jelezte, hogy nem szeretne iskolás lenni, amit azzal indokolt, hogy ott majd nehéz feladatok lesznek, amivel nem tud majd megbirkózni. Itt szeretném megjegyezni, hogy hasznosak lehetnek ezek a felmérések, mert az ilyen szorongások feltárhatóak és szakember segítségével az iskolakezdésre ezek csökkenhetnek vagy teljesen eltűnhetnek. A miért szeretnél iskolás lenni válaszában, ha belső indokok szerepeltek, például mert szeretnék tanulni, vagy szeretnék megtanulni írni, olvasni, akkor azok teljes pontot értek, ha valamilyen külső motiváltságot mondtak a gyerekek, például lesz iskolatászkám, vagy lesz saját pénzünk és a büfében mindenfélét tudunk venni, akkor azok fél pontot kaptak.

A Kohs kockák egy nonverbális értelmi képességet mérő eszköz. Ebben a gyakorlatban meghatározható a térlátás szintje, hogy a gyermek mennyire képes a kisebb részeket kiemelni az egészből és ezeket a részeket hogyan tudja elhelyezni a térben. Az analitikus és szintetikus folyamatok feltárására is szolgál.

Ezzel a feladattal a gyerekek többsége hamar végzett, az figyelhető meg, hogy a beszéd nehezebben ment nekik, mint ez a művelet. Sokan, hamar, segítség nélkül kirakták a mintákat. A pontszámok is ezt igazolják. Kilenc gyermek kapott maximális pontot erre a feladatra. Egy gyereknél okozott ez a gyakorlat problémát, aki sokáig gondolkodott egy-egy minta kirakásánál. Méregette a kockákat, a mintához hasonlított a kisebb elemeket, nem jött rá, hogy a fehér-piros kocka átlója megváltozik, ha forgatjuk a kockát, ebben az esetben, ha nem passzolt a mintába, akkor keresett egy olyan elhelyezésű kockát, ami olyan irányban feküdt az asztalon, amilyenre neki szüksége volt.

Az Igen-nem teszttel az önszabályozás fejlettségét lehet mérni, azt, hogy mennyire tudja a gyermek szabályozni akaratát, érzelmeit, viselkedését. Ez a gyakorlat nehéznek bizonyult. Elsősorban nem azért volt nehéz, mert nem tudták akaratukat szabályozni, hanem azért, mert nehéz volt megtalálni a helyes válaszokat a kérdésre, ami inkább a logikus gondolkodás és a beszéd hiányosságaira utalnak. A gyerekek nagy része kevés pontot ért el ebben a tesztben. Sokan nem gondolkodtak el a válaszokon, egyből rávágták a nemet vagy az igent. Amikor emlékeztettem őket, hogy nem szabad kimondani a tiltott szavakat, akkor a fejükkel bólogattak, hogy igen vagy épp integettek, hogy nem. Végül is kijelenthető, hogy a gyerekek igyekeztek betartani a szabályt, nem mondták ki a tilos szavakat, de mást sem, csak integettek, ezekre sajnos nem lehetett pontot adni, így lehúzta az összértéket. Azok a gyerekek értek el több pontot, akik más teszteken is magasabb pontszámokat kaptak.

Egy másik probléma ezzel a teszttel, hogy ezt sem lehetett pontosan lefordítani magyar nyelvre. Az ukránban a „так” és a „ні” szavakat tilos mondani, de a „не” szó használható, így könnyebben meg lehet fogalmazni a nemleges válaszokat.

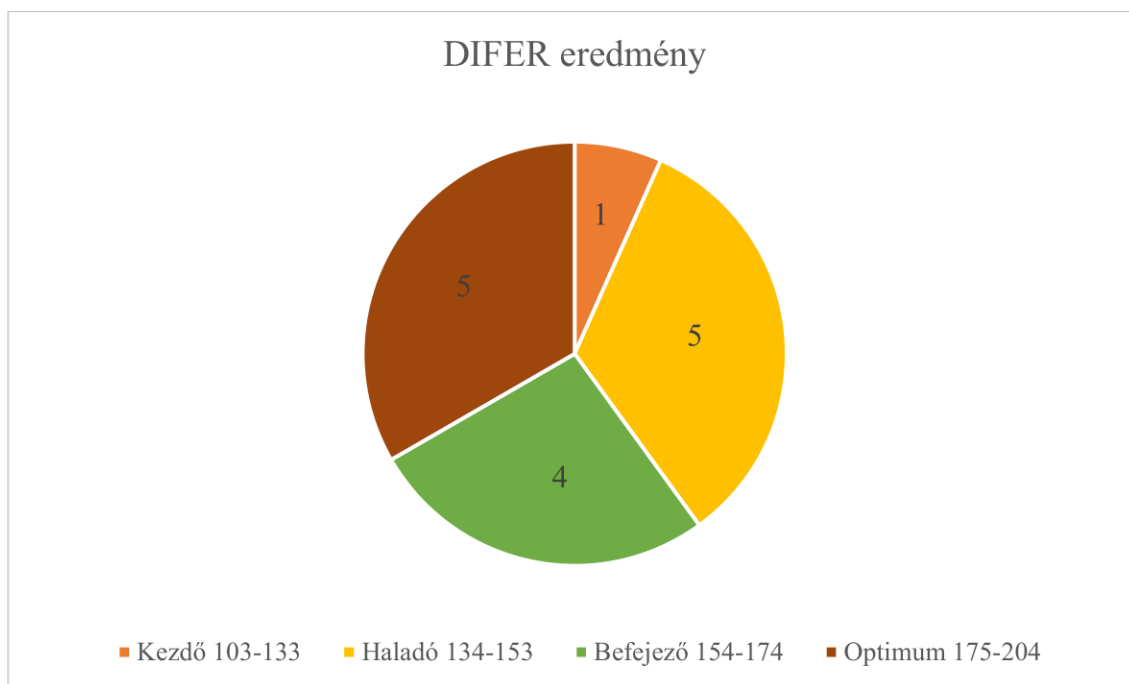
Melyik a kakukktojás feladattal az általánosítás és osztályozás szintjét lehet felmérni. Ezzel a feladattal is, a más teszteken alacsony pontszámot elért gyerekek, nehezen boldogultak. Nem látták a tárgyak közötti összefüggéseket. Volt olyan, aki egyáltalán nem értette mit akarok tőle. A többség jól teljesítette ezt a feladatot, meg tudták mutatni, hogy melyik a kakukktojás és mellé meg is tudták indokolni, hogy miért. Ezek a gyerekek jól ismerik a tárgyakat és azoknak a csoportosítását, osztályba sorolását, mint például a növények, állatok, különböző használati tárgyak csoportosítása.

Az utolsó teszt a Bourdon korrekciós próba volt, amely a figyelem stabilitásának, a koncentráció képességének, a figyelem átkapcsolásának a meghatározására szolgál. A teszt elvégzése nehézkesen ment. A jó felfogó képességű gyerekek hamar megértették a feladatot, de sokaknak már a feladat megértése is nehezen ment. Feladat végzés közben nem az instrukciókat követték, voltak, akik lassan nézték végig a sorokat, voltak, akik össze-vissza ugráltak a sorok között és épp ahol látták az aláhúzendó ábrát ott húzták alá. Ez a tesztlap értékelhetetlennek bizonyult a képlet alapján.

7.2. A DIFER iskolaérettségi teszt eredményei

A rövid Difert a gyerekekkel, egy-két héttel az ukrán felmérés után végeztem el. Az írásmozgás-koordinációt és a beszédhanghallást a következő alfejezetben fogom taglalni, mert ezek hasonlóak a két tesztben, így őket összehasonlítva fogom bemutatni.

A kördiagram bemutatja, hogy milyen szinteket értek el ebben a felmérésben a gyerekek. A Difer tesztben senki nem volt az előkészítő szinten, kezdő szinten egy gyerek található, a haladóban öt, a befejező szinten 4 és az optimum szinten szintén öt gyerek végzett.

5. ábra: A Difer iskolaérettségi teszt eredményei

Az elemi számolási készség esetében megfigyelhető volt, hogy ketten tudtak csak elszámolni 21-ig. Érdekesség, hogy a gyerekek többsége 16-ig tudott hibátlanul elszámolni, valami miatt a 17-est kihagyták és úgy számoltak tovább. Aki 21-ig számolt, annak nem okozott problémát a számkörök átlépése sem, amikor a gyermeknek folytatni kellett a számsort.

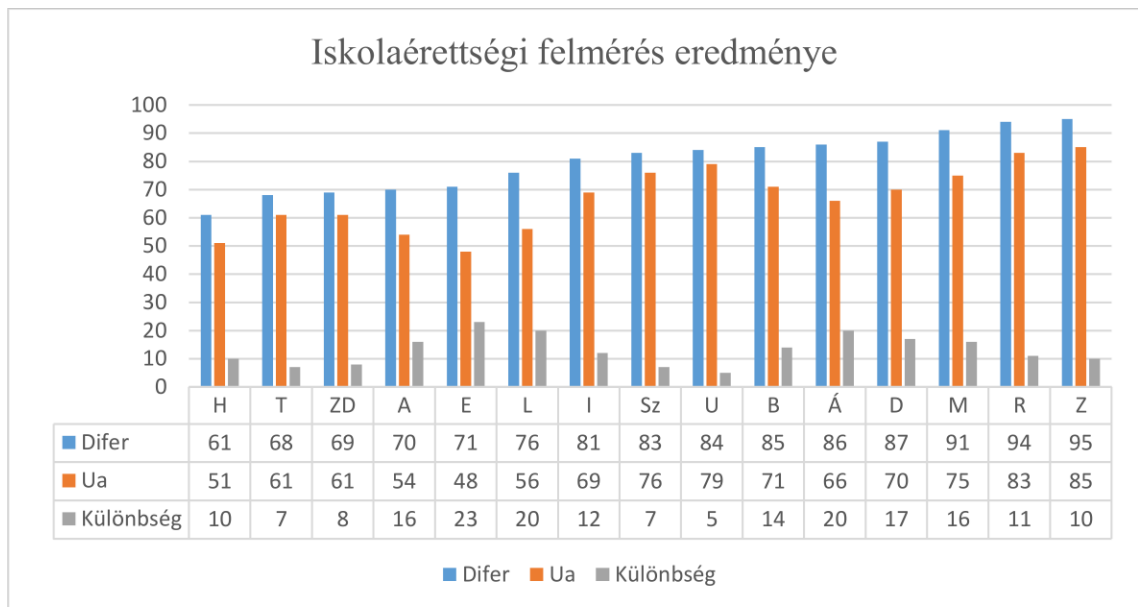
A reláció szókincs vizsgálatánál a teszt nagyon jól fordítható volt ukránra is. Ezt a feladatot sokan hibátlanul oldották meg.

Nehézséget okoztak a tapasztalati összefüggés-megértés és a tapasztalati következtetés feladatok. Az ukrán gyerekek számára az ukrán fordítást használtam, de nekik is nehezen ment a megértés. A gyerekek számára bonyolult volt a megfogalmazás. Ez azzal magyarázható, hogy kevés ilyen jellegű összefüggést jelölő szót hallottak a környezetükben. Érdekesség, hogy elvégeztem ezt a két szubtesztet a csoportból egy magyarországi gyerekekkel, aki a vizsgálat ideje alatt 4 éves és 8 hónapos volt, és ő nála a tíz pontból csak 2 hibapontja volt.

Összességében elmondható, hogy a Difer teszt elvégzése során voltak nehezebben és könnyebben teljesíthető tesztek. A szintekből látszik, hogy más eredményeket értek el, mint az ungvári tesztben, de ezt a következő alfejezetben fogom bemutatni.

7.3. Az iskolaérettségi eredmények összehasonlítása

A második hipotézisem bizonyításához összehasonlítottam a két teszten elért eredményeket, amit a lenti diagram segítségével fogok bemutatni.

6. ábra: Iskolaérettségi felmérés eredménye

Az eredményeket százalékban adtam meg, mert a két tesztben elért pontszámok különbözőek. A Difer teszt egyben is és külön minden részképességhez megadja a pontokat és azt is, hogy ez mennyi százaléknak felel meg. Az ungvári tesztben a százalékokat egyénileg számoltam ki.

A diagram függőleges tengelye a százalékokat mutatja, a másik a gyerekek kódját. A kék oszlop a rövid Difer eredményeit százalékban, a piros oszlop mutatja az ukrán iskolaérettségi teszt eredményét, a szürke oszlop pedig a két eredmény különbségét mutatja be. A diagramban a Difer eredményeket tettem növekvő sorrendbe.

Láthatjuk, hogy a gyerekek jobb eredményeket értek el a rövid Difer teszten. Mi lehet ennek az oka? Csak feltételezés, de a gyerekeknek tetszett, hogy olyan színes. Képek egyértelműsítették a kérdéseket. Olyan alapképességeket mér fel, amelyek az óvodáskor eme szakaszában nagy fejlődésen megy keresztül, és amelyek a tanulással vannak összefüggésben. A relációszókincs mérési lapja ukrán fordításban is jól működött. A beszédhanghallást mindenki magyarul végeztem. Az ukrán gyerekeknél kétszer-háromszor megismételtam a szót, hogy melyik szó melyik képhez tartozik. Ebben az esetben többnyire a meggy – megy és a hall – hal szópárok okoztak nehézséget, de ez a magyar

gyerekeknél is előfordult. Bár az útmutató azt írja, hogy a tesztet 15-20 perc alatt el lehet végezni, nekünk általában 25-30 perc ment el a feladatokra.

A piros oszlop az ukrán teszt eredményeit mutatja százalékban. Itt láthatjuk, hogy ennél a tesztnél kevesebb pontot értek el. A felmérés kevés eszközt ad a gyermek kezébe. Nagy részben beszélgetésekből, kérdésekre való válaszolásból állt. A gyerekek legjobban a Kohs kockákkal való műveleteket és a Melyik a kakukktojás feladatot élvezték. A legnehezebbnek az Igen-nem és Bourdon korrekciós próba bizonyult.

A sötét oszlop a két százalékos eredmény különbsége. Ezek a különbségek nem arányosak, hanem véletlenszerűek. Nem mondható, hogy arányaiban egyforma a különbség, az sem, hogy a jobban teljesítők csoportjában vagy a kevésbé jól teljesítők csoportjában kisebb vagy nagyobb az eredmények közötti különbségek. De az megfigyelhető, hogy az ukrán tesztben legalacsonyabb eredményt elért gyermeknél a legmagasabb az eredmények közötti különbség, míg ő az ukrán tesztben az 50 % sem teljesítette, a Difer tesztben elérte a 71 %, ami a haladó szintnek felel meg. A Difer-ben 90 % fölött teljesítő gyerekek egyéni eredményei között 10 – 16 között van az eltérés. A 80 – 90 % egyéni eredmények között nagy a szórás, itt 5 – 20 közötti az eltérés.

Amint azt a diagramban is láthatjuk, a felmérés eredményei nem hasonlók, hiszen mindegyik gyereknek más az eredmények közötti különbség. Így kijelenthető, hogy az iskolaérettségi tesztek nem hasonló eredményeket mutatnak. A lenti táblázat is ezt erősíti meg. Látszik, hogy a sorrend nagyjából megmaradt, de vannak esetek, ahol nagy a különbség a szintek között. Például nézzük meg L gyereket, az ungvári tesztben az alacsonyabb a középestől szinten van, míg a Difer tesztben a befejező szintet érte el. Vagy nézzük meg Á és D gyerekeket, az ungvári tesztben a közepes szinten vannak, viszont a Difer-ben az optimális szintet érték el.

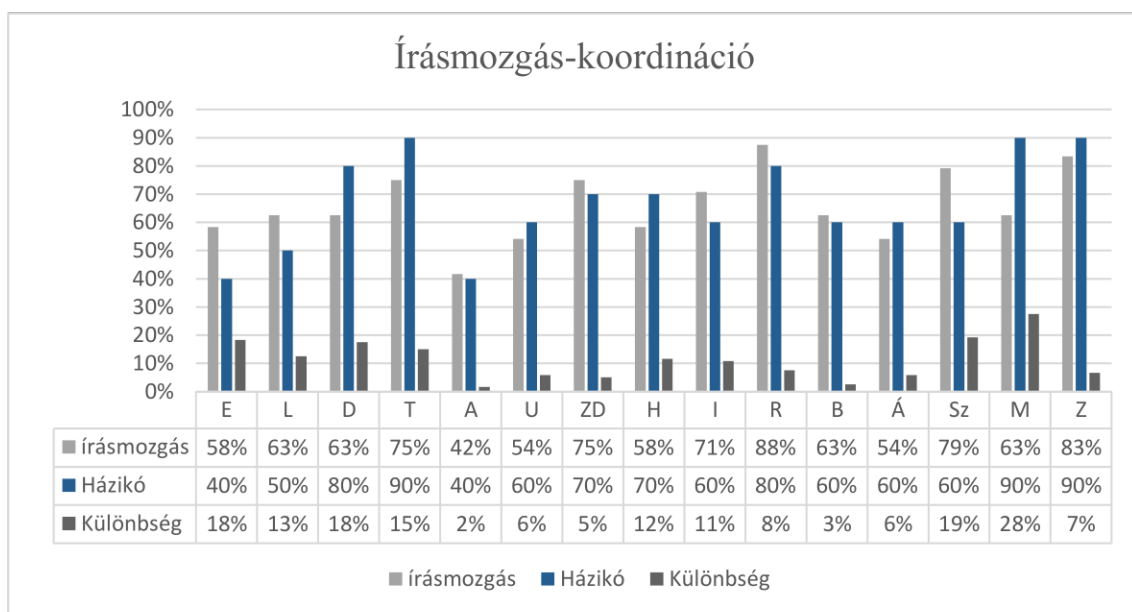
Difer		Ua teszt	
Előkészítő		Alacsony	
Kezdő	H	Alacsonyabb a középestől	E, H, A, L
Haladó	E, ZD, T, A, B	Közepes	T, ZD, Á, I, D, B
Befejező	L, U, I, SZ	Magasabb a középestől	M, SZ, U, R, Z
Optimum	D, R, Á, M, Z	Magas	

3. táblázat: Az iskolaérettségi tesztben elért szintek

7.4. Írásmozgás-koordináció és a „Házikó” feladat eredményeinek összehasonlítása

Érdekes lehet még megvizsgálni az azonos alapképességet mérő eszközök eredményeit.

A házikó rajzolásnál a gyerekek eredményei változóak voltak. Maximális pontszámot senki nem ért el. A teszt jól kimutatja a figyelem, a kézmozgás fejlettségét. Rajzolás közben megfigyelhető volt, hogy a gyerekek, akik figyelmetlenül, gyorsan túl akartak lenni a feladaton, gyengébben teljesítettek, mint azok, akik figyelmesek voltak, igyekeztek mindent pontosan átrajzolni. Az is megfigyelhető volt, hogy voltak, akik nem az instrukciót követték, hanem mást, vagy a mintát másképp szerették volna rajzolni. Ezeknél a gyerekeknél problémás a szabálykövetés. Akik figyelmetlenség miatt gyorsan szerettek volna túl lenni a feladaton sokat hibáztak, a rajz itt-ott egyáltalán nem hasonlított a mintához. Azoknak is nehézkesen ment a feladat, akiknek nem fejlett a finommozgása. Ezek közül voltak olyanok, akik még nem készülnek iskolába, ez náluk még természetes, a biológiai érés még folyamatban van. A hat éveseknél, akiknél nincs meg ez a finommozgás, nehézséget okozhat majd az írás tanuláskor, az ilyen gyerekeknek fontosak a finommozgást fejlesztő foglalkozások.

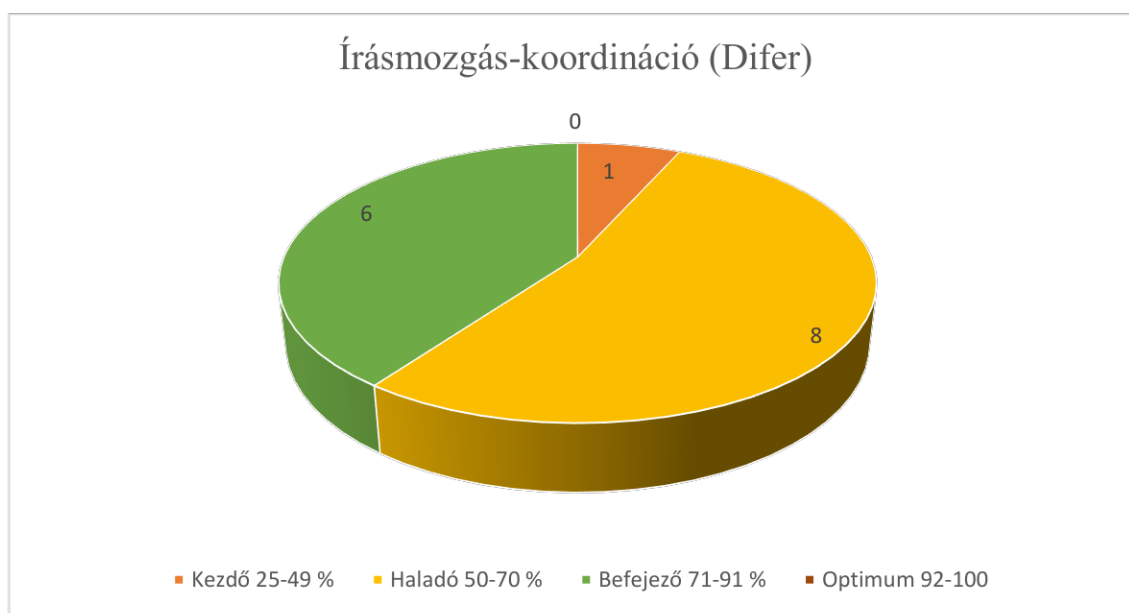

7. ábra: Írásmozgás-koordináció tesztek eredményei

Bár az írásmozgás-koordináció nyolc vonalrajza és a ház rajz vonalai hasonló elemekből álltak, a fenti diagram mégis azt mutatja, hogy az eredmények nem hasonlóak. Ebben az esetben az is megfigyelhető, hogy egyesek a vonalrajzokkal értek el magasabb eredményt, míg mások a ház rajzzal.

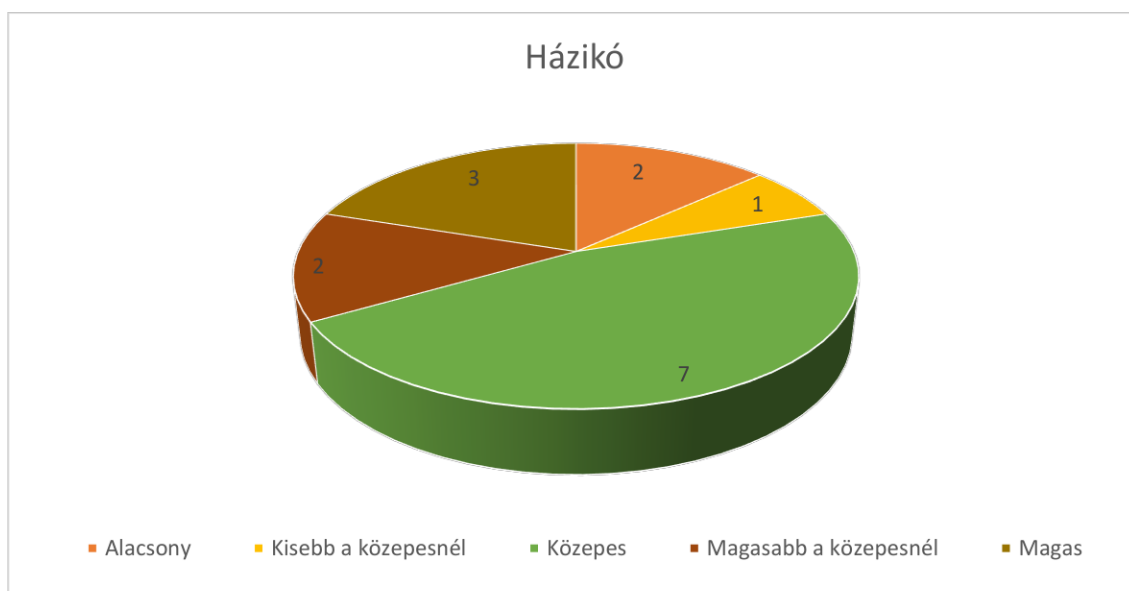
A szürke oszlop a magyar a kék az ukrán teszten elért eredményeket mutatja százalékban. A piros oszlop a két teszten elért eredmények közötti különbséget mutatja. Megfigyelhető, hogy a legkisebb különbség az eredmények között 2 pont. Ez a gyermek mindkét tesztben alacsony pontot ért el. A Difer tesztben ért el magasabb eredményt, 42%-ot, ami a kezdő szintet jelenti. Ennél a gyermeknél más foglalkozások idején is megfigyelhető, hogy fejletlen a kéz finommozgása. A gyermeknek különböző gyakorlatok elvégzése ajánlott, ami fejleszti az ujjak finommozgását. Azért is jók ezek az iskolaelőtti felmérések, mert így korrigálhatóak a különböző alapkészségek hiányosságai.

A haladó szintet azok érték el, akik 50 és 70 % között teljesítettek. A körgrafikon alapján látszik, hogy ezen a szinten nyolc gyermek végzett. Ehhez a szinthez tartozó gyerekek eredményének különbsége 3 és 18 pont közé tehető. De ebbe a csoportba került az egyik gyermek, akinek 28 a két eredmény közötti különbség. Ilyen nagy eltérés nem figyelhető meg egyik eredmény összehasonlításánál sem. A gyermek a házikó rajzolásánál szinte tökéletesen átrajzolta a házat. Ebben a feladatban kapott több pontot. Az írásmozgás-koordináció feladat közben megfigyelhető volt, hogy a gyermek akkurátusan, pontosan igyekezett átrajzolni a vonalrajzokat. Az utolsó két elem másolásánál nehézségekbe ütközött. A gyermeknek nem sikerült, így többször kiradírozta, újrapróbálta. Hosszú próbálkozás után feladta és sírni kezdett. Sajnos vigasztalhatatlan volt, sokáig sem nekem, sem barátainak nem sikerült kizökkenteni ebből az állapotból.

8. ábra: Írásmozgás-koordináción elért szintek

A befejező szakaszban végzett gyerekek többsége a difer teszten ért el nagyobb eredményt. Itt is különböző eltérések voltak, de nem olyan nagyok. Az eltérések 5 és 19 között voltak, de ezek közül egy-egy volt, ami nagyon alacsony és nagyon magas. A középmezőny a 7 és 15 pont közötti eltéréseket produkálták.

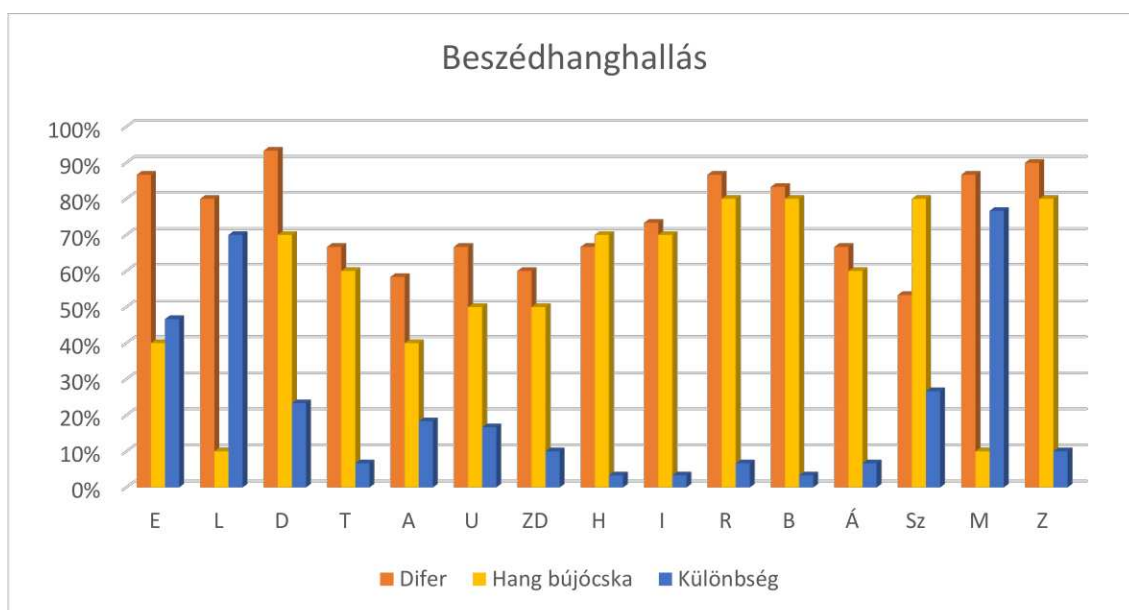
9. ábra: Házikó feladaton elért szintek

A Házikó feladatban két gyerek ért el alacsony szintet, kisebb a közepesnél szintet egy teljesített. Közepes szinten heten vannak, magasabb a közepesnél ketten végeztek és magas szintet három gyerek ért el.

7.5. Beszédhanghallás és a „Hangbújócska” eredményeinek összehasonlítása

A beszédhanghallás szintén mindkét tesztcsomagban megtalálható. A rövid Difer beszédhanghallás szubtesztje 15 tételből áll, ahol különböző váltó szópárokat kell megkülönböztetni. Az ukrán tesztben 5 hangot kell megkülönböztetni 4-4 szóban. A magyar tesztet magyarul, az ukrán tesztet ukránul végeztem el mindenkivel. A magyar gyerekek értik, beszélnek az ukrán nyelvet, az ukrán gyerekek értik, de nem mindenki beszél a magyar nyelvet. Azt gondoltam, hogy emiatt nehézséget fog okozni a magyar teszt elvégzése, és mutatói nem lesznek érvényesek, de az eredmények engem is meglepett. A szópárok felismerésénél mindig más sorrendet használtam, véletlenszerűen. Nem lehet azt mondani, hogy a gyerekek megfigyelték a sorrendet, hogy melyiket kérdezem előbb és az alapján

választak. Látszott, hogy figyelnek, visszakérdeztek, ha esetleg nem hallották és a hallottak alapján mondták a választ.

10. ábra: Beszédhanghallás és „Hangbújócska” eredményeinek összehasonlítása

Amint látszik a grafikonban a beszédhanghallás tesztben is nagy részben a Difer teszten értek el jobb eredményt. Csak két gyerek ért el jobb eredményt az ukrán hangbújócska tesztben. A hangbújócska teszt elvégzésekor a gyerekek a magánhangzókat nehezebben ismerték fel, mint a mássalhangzókat. Azt is tapasztaltam egyik másik gyereknél, hogy a második szóra elfelejtette, hogy milyen hangot keresünk. Ezt a feladatot azok végezték el jobban, akik jártasak a hanganalízisben. A nagycsoportosokkal már tanuljuk a szavak hanganalízisét, hogy milyen hangokból áll egy-egy szó, vagy egy-egy hang hol található a szóban. Ezzel a tesztel azoknak volt egyszerűbb dolga, aki tudja és jártas ebben a hanganalízisben. Így megkérdőjelezhető, hogy a teszt a beszédhanghallást ellenőrzi, vagy csak akkor működik, amikor a gyerekeknek van már valamiféle ismerete a szóanalízissel kapcsolatban. Ezt a tesztet sokan csak találgatással oldották meg, látszott, amikor a gyerek már mindenre azt mondta, hogy megtalálható ebben vagy abban a szóban a keresett hang. Ebben az esetben nagy hibalehetőség nem volt, mert minden keresendő hangot négy szóban kellett megkeresni, amelyből csak egyben nem volt meg a keresett hang.

Két esetben volt nagy, 70 % fölötti, a két vizsgálat között az eltérés. Mindketten az ukrán tesztben értek el alacsony eredményt. Az egyik gyereknél megfigyelhető volt, hogy az ukrán teszt végzésénél, az első szó után, mintha elfelejtette volna, hogy milyen hangot keresünk.

Nem figyelt a felmérés alatt, így mindig csak találmra mondta a válaszokat. Viselkedése azt mutatta, hogy hosszadalmas és unalmas számára ez a feladat. Ez a gyermek a Difer tesztben csak 3 hibát ejtett, a bont-pont, a köd-köt és a hús-hús, szavakat nem tudta megkülönböztetni. A másik gyermek a Difer tesztben csak két hibát ejtett a köd-köt szópárt tévesztette és a kongat-kongat szavakat ismerte fel eltérőnek.

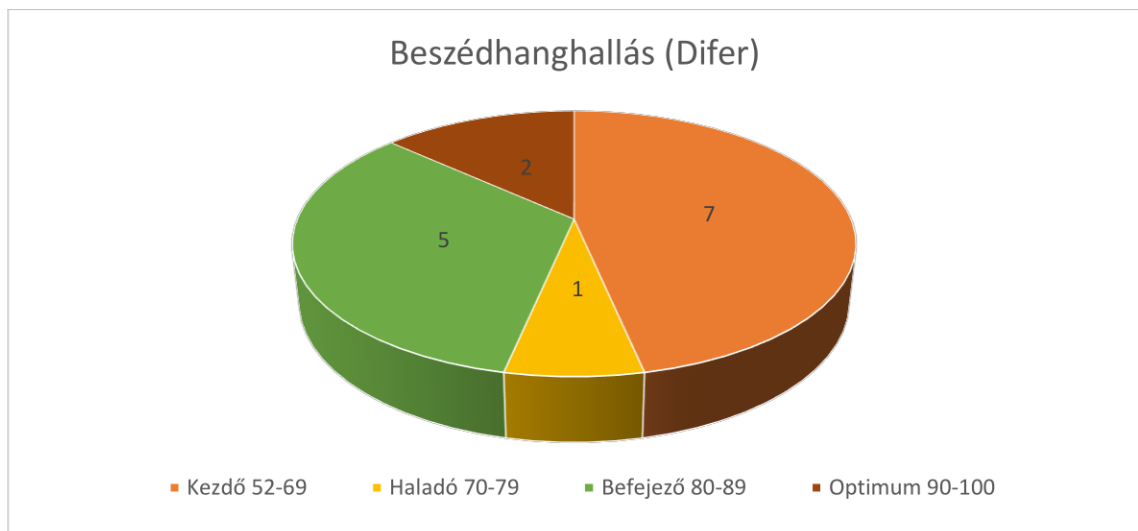
A harmadik legnagyobb eltérést egy magyar gyermek hozta, de ő ért és kommunikál ukránul. Ebben az esetben elmondható, hogy a gyerekek amúgy is nehézkesen megy a szóanalízis, így ő is csak találgatott a feladat során. Magyar gyerek lévén az ő esetében csak egyszer ismételt meg a felismerésre szánt szavakat.

Érdemes megemlíteni azokat, akik az ukrán teszten értek el jobb eredményt. Az egyik gyerek jártas a szóanalízisben, így ő egyike volt azoknak, akik a legmagasabb 80 %-ot érték el a feladatban. A másik gyermeknél megfigyelhető volt, hogy ő csak találgatott.

A Diferben legmagasabb pontot elért gyermek eredményei között is nagyobb az eltérés. A sok hiányzás miatt, ő sem jártas a szóanalízisben, így nála is megfigyelhető volt a találgatás a feladatvégzésekor. Ő csak egy hibát ejtett, neki is a köt-köd szópár megkülönböztetése okozott nehézséget.

A többiek eredményeinél megfigyelhető, hogy, akik magasabb pontot értek el a difer tesztben, azoknál a két teszt közötti különbség is kisebb, kivételt alkotnak a fentebb említett eredmények. A 70 % és 90 % eredmények eltérései a két teszt között 3 és 10 % között volt. Az 50% és 69 % közötti eredmények különbségei 3 % és 18% között van.

A kör diagramban látható, hogy beszédhanghallás eredményei alapján 7 gyermek van kezdő szinten, ezek közül egy gyermeknek magyar az anyanyelve, egy gyermek nagyszülei tudnak magyarul, így a gyerek törve beszél a magyar nyelvet, egy gyereknél beszél a családban a magyar nyelvet, de a gyerek csak érti, a többiek anyanyelve ukrán és a családban sem beszél senki magyarul. Egy gyerek van a haladó szintben, az ő családjában is beszélnek magyarul, de a gyermek csak érti a nyelvet, nem beszél. Öten vannak a befejező szinten, akik közül egy gyermek anyanyelve magyar, a többiek ukrán anyanyelvűek, de a családban vannak, akik beszélnek magyarul, illetve ezek a gyerekek magyar pótfoglalkozásra is járnak, mert magyar iskolában szeretnék a szülők beírtni őket. Kettő gyermek került az optimum szintre, ebből az egyik gyermek mindkét szülője beszél magyarul, de a gyermek sajnos nem beszél a nyelvet. A másik gyermek egyik szülője magyar, ő sem beszél a nyelvet, de érti. Összegzésképpen elmondható, hogy azok a gyerekek értek el magasabb pontot ebben a tesztben, akik értik vagy valamennyire beszélnek a magyar nyelvet.

11. ábra: A beszédhanghallás feladaton elért szintek

Az ukrán tesztnek nincs külön a szubtesztekre szintbesorolása, így a végeredmény szerinti besorolás alapján tettem egy próbálkozást a különböző részfeladatok szintjének a meghatározására. Százalékban meghatároztam a szintek eredményeit, így az is kimutatható, hogy egy-egy feladatban elért százalékos eredmény milyen szintbe sorolható be. Ezek alapján, az ukrán teszten alacsony szintet négy gyerek ért el, kisebb a közepesnél szinten ketten vannak, közepes szinten öten végeztek és nagyobb a közepesnél szinten négyen értek el. A gyerekek a két teszt eredményi alapján nem azonos szintekbe kerültek be. Egyik tesztben jobban, míg a másikban rosszabbul teljesítettek.

12. ábra: A „Hangbújócska” feladaton elért szintek

Az eredmények megvizsgálásával arra a következtetésre jutottam, hogy a két mérőeszköz nem mutat hasonló eredményeket. Láthattuk, hogy a gyerekek különböző eredményeket értek el az iskolaérettségi felmérés során, ami alapján más szinteket értek el. Ez az egyforma területek mérésénél is meglátszik, hiszen az írásmozgás és a beszédhanghallás ellenőrzésénél is más-más eredményeket értek el a gyerekek. Ezzel a második hipotézisemet is el kell vetni, tehát az az állításom, hogy az iskolaérettségi teszteken hasonló eredményeket lehet elérni nem igazolódott be.

8. Tanulási nehézségek feltárása

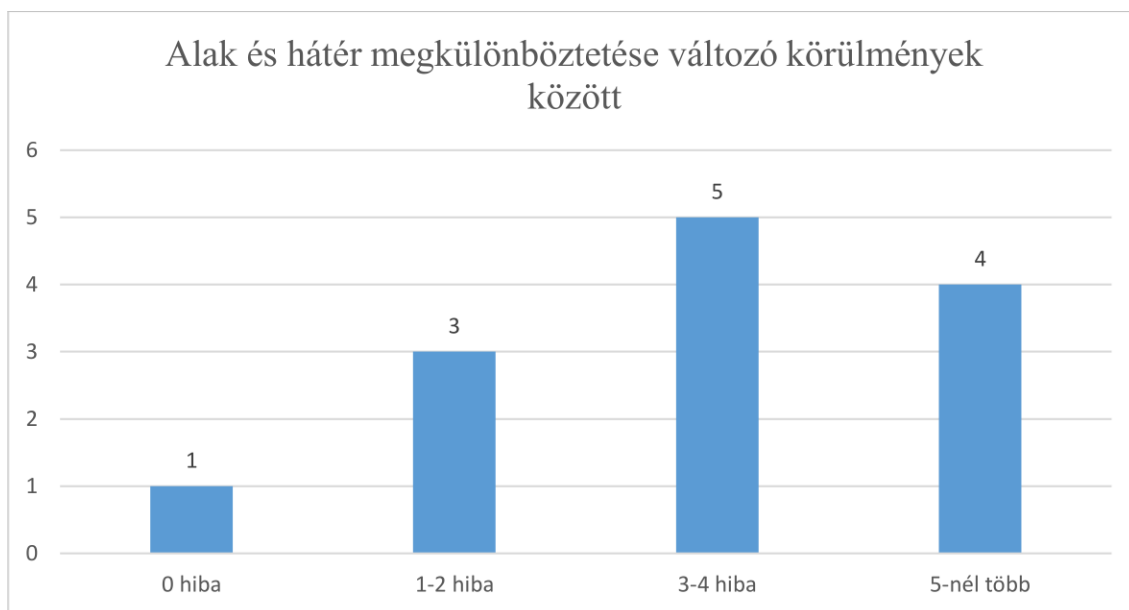
A harmadik feltételezésem az, hogy az iskolaérettség szintje összefüggésben van a tanulási nehézségekkel, tehát az a gyermek, aki az iskolakezdéskor kisebb pontot ért el az iskolaérettségi felméréskor, tanulási nehézségekkel küszködhet.

A kutatás során a második osztályban kezdtem el a felmérést, de idő közben kiderült, hogy a másodikosok iskolaérettségi eredményei nem találhatóak, mert abban az időben, amikor a felmérést kellett volna készíteni a pszichológus hosszú betegszabadságon volt. Ezért az ő esetükben csak a feladatlapok eredményét és értékelését fogom bemutatni, illetve a tanítóval végzett mélyinterjú eredményeit. Hogy körülbelül mégis képet kapjunk a gyermekek iskolaérettségéről, a tanítót kértem, hogy emlékezetből állapítsa meg a gyerekek iskolaérettségi szintjét. Természetesen ez nem egy objektív eredmény, hisz a tanítót befolyásolhatják a gyerekek mostani eredményei, illetve ebből nem kapható meg számszerűen a részfeladatok értéke és az összérték sem.

8.1. A 2. osztályban végzett kutatás eredményei

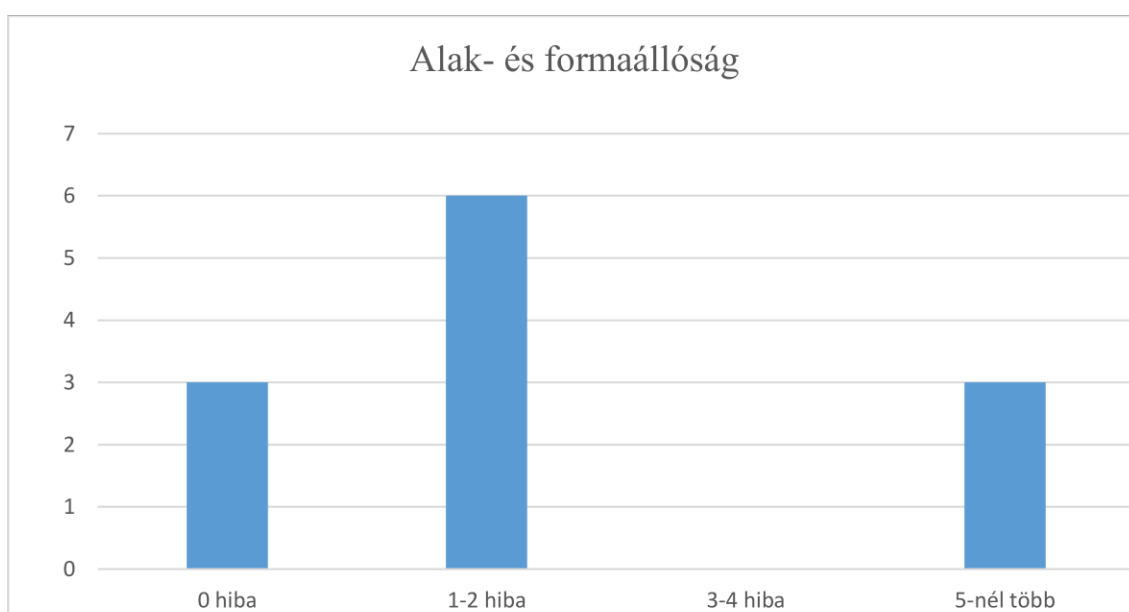
A 2. osztályosok közül 13 gyermek végezte el a tesztlapot. Ebben az osztályban a feladatlapok jobban kimutatták a gyerekek nehézségeit, a három feladatlapon különböző eredményeket értek el. Kevesen voltak, akik hibátlanul töltötték ki a feladatokat.

Az alak és háttér megkülönböztetés feladatlapot egy gyermek oldotta meg hibátlanul. Három gyereknek volt 1-2 hibája, ők főleg az ékezeteket nem tették ki a behelyettesítő betűre. Azoknál a gyerekeknél, akik 3-4 hibát vétettek, többnyire a szavak értelmezésénél volt a probléma. Az ötnél több hibát ejtő gyerekek közül volt olyan, aki nem tudta a tárgyakhoz hozzárendelni a megnevezést, volt, aki nem tudta elolvasni a szavakat.

13. ábra: Alak és háttér megkülönböztetése változó körülmények között

Az alak- és formaállóság feladat könnyebbnek bizonyult a gyerekek számára, ebben a feladatban hárman voltak, akik hiba nélkül teljesítettek és 1-2 hibát is csak hatan vétettek. Hárman voltak azok, akik ötnél többet hibáztak, ők főleg a betűk nyomtatott, vagy nagy párját találták meg nehezen. Érdekes, hogy az a gyermek, akiről kiderült, hogy nem tud olvasni, ezt a feladatot két hibával oldotta meg, ebben a feladatban nem kellett olvasni, csak betűket, szavakat párosítani. Tehát, a gyermeknél nem az alak és formaállósággal van probléma, az ő olvasási nehézségeire más okokat kell keresni.

14. ábra: Alak- és formaállóság

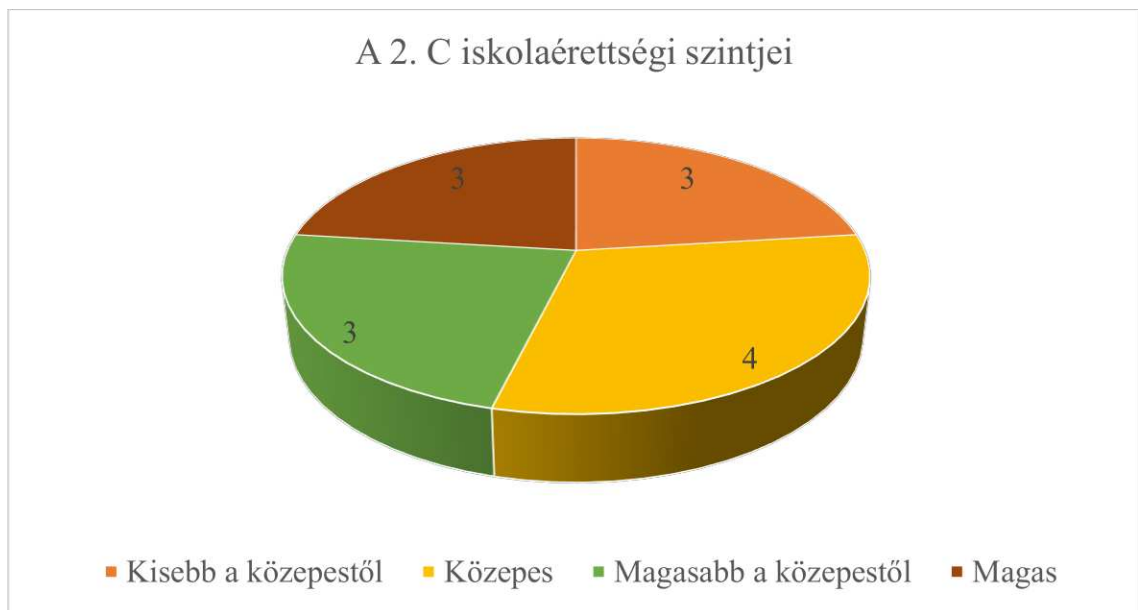
15. ábra: Térészlelés és a térirányok felfogása

A térészlelés feladatlapot a gyerekek nagy része rosszul oldotta meg. Kilenc gyermek vétet ötnél több hibát. Akik ebben a feladatban rosszul teljesített mindegyiknél a sor elején lévő betűk, betűkapcsolatok megtalálása a sorban okozták a legnagyobb problémát (d-b, t-f, ot-to, dP-Pd, pot-top, man-nam).

A feladatlapok elvégzésénél megfigyelhető volt, hogy sokan nem értették a szavakat, ezek a gyerekek ukrán anyanyelvűek. Kiderült, hogy egy gyermek nem ismeri a betűket, ő nyilván nem tudta elolvasni a szavakat a feladatokban. Megfigyelhető volt, hogy egy gyermek, aki magyar anyanyelvű, értette a feladatokat, szavakat, de sokat hibázott, mert figyelmetlen és szétszórt volt a feladatvégzés közben. Képet kaphattam a gyerekek munkatempójáról is, valaki gyorsan végzett egy-egy feladattal, míg másnak erre több időre volt szüksége.

8.2. Az iskolaérettségi szint és a tanulók teljesítményének összehasonlítása

A 2. C osztály 2019. szeptemberében kezdte el tanulmányait az iskolában. Az iskolaérettségi teszteket nem végezték el ezzel az osztállyal az iskolapszichológus hosszas betegsége miatt. A gyerekek iskolaérettségi szintjét a tanító emlékeiből próbálta meghatározni. Még egyszer szeretném kiemelni, hogy ez az eredmény csak egy hozzávetőleges szintfelmérés, nem ad objektív képet a tényleges iskolaérettségi szintről.

16. ábra: A 2. C iskolaérettségi szintje

A tanító értékelése alapján a kutatásban részt vevő gyerekek közül 3-3 gyermek volt kisebb a közepestől, magasabb a közepestől és magas szinten. Négy gyerek volt közepes szinten.

17. ábra: A 2. osztály teljesítménye

A kör diagram bemutatja, hogy a tanulók, hogyan teljesítenek az iskolában. Egy gyermek van, aki sok tárgyból van lemaradva. Ő az, aki nem ismeri a betűket, így olvasni sem tud. Neki nehézségei vannak a tanulásban, mert sok feladatot nem tud segítség nélkül megoldani.

Hárman vannak, akik néhány tárgyból maradtak le, náluk főleg az olvasással, szövegértéssel, matematikával van a probléma. Ezeknek a gyerekeknek az iskolaérettségi szintjük közepes vagy magasabb a közepestől volt. Viselkedésükre a nyugodtság és kiegyensúlyozottság a jellemző.

A közepesen teljesítők öten vannak, ezeknek a gyerekek az iskolaérettségi szintje közepes vagy alacsonyabb a közepestől volt. A magatartásuk több esetben nyugtalan, sírós, heves érzelemkitöréseik vannak.

A jól teljesítő gyerekek mindegyikének magas volt az iskolaérettségi szintje, illetve az egyiknek magasabb a közepestől. A gyerekek szeretnek tanulni, magatartásuk egy kivétellel, nyugodt.

Kisebb a közepestől iskolaérettségi szinten három gyermek volt. A mostani teljesítményük a tanító elmondása alapján változó. Két gyermek ukrán anyanyelvű, ezért ők nehezen értenek magyarul. Az egyik említette, hogy nem érti a nyelvet, ezért olvasni sem tud, olvasásánál egyenként olvasta a betűket, a szavakat nem értette. A gyerek elmondása szerint nem szeret tanulni, minden tárgyból közepesen teljesít. A magatartása változó, amikor irányítani akar, de nem sikerül neki, heves érzelemkitörései vannak, agresszívé válik.

A másik gyermeknek jobban megy az olvasás, ő szótagolva olvasott, a hosszabb szavakat nem tudta kiolvasni. Magatartása nyugodt, az osztályban egyenrangú a pozíciója.

A következő gyermek magyar anyanyelvű, ő nem tud olvasni, a betűk közül csak néhányat ismer. Ez a gyermek nyilván nem tud tollbamondást sem írni, másolásnál nyomtatott betűkkel ír. Az osztályközösségben peremhelyzetben van, viselkedése visszahúzódó, zárkózott, félénk, csendes, szorongó.

Ezeknél a gyerekeknél megfigyelhető, hogy írásuk kusza, görcsös, változó a betűnagyságuk, írás közben sok hibát ejtenek még másoláskor is.

Közepes szinten négy gyermek volt iskolakezdéskor. A tanulásban közepesen teljesítenek, illetve egy gyerek van, aki matematikából kicsit lemaradt. Három gyermeknek egyenletes az írása, de tollbamondásnál több hibát ejtenek, előfordul a d-b tévesztés, ez a gyermek a térészlelés feladatlapon is alacsony pontot ért el. A tanulók közül olyan is van, akik betűket, szavakat hagynak ki. Ebben a csapatban egy gyermeknek van kusza, görcsös írása, változó betűnagysága. A gyerekek viselkedése változó az osztályban. Az egyik gyermek nehezen nyit más felnőtt felé, nem fogad el más felnőttet csak a tanítóját, viselkedésében gyakran nyugtalan, heves érzelem kitörései vannak. Egy másik gyermek sír, ha valami nem sikerül. A többiek nyugodtak, kiegyensúlyozottak.

A magasabb a középestől csoportban szintén három gyermek végzett. Mindhármuk viselkedése nyugodt, de van, akinek nehezen megy a magyar nyelv és emiatt kicsit szorong, ez a gyermek jól tanul, kiemelkedően teljesít matematikából. Füzeté rendezetlen, számárfüles, írása kusza, de másolásnál hibátlan, tollbamondásnál kevés hibát ejt. Általában, ha sikertelenség éri, bezárkózik. A gyermek nagyon igyekvő, jól olvas.

A másik gyermeknek az olvasás nehezebben megy, szótagolva olvas és a hosszabb szavaknál találgat. Írása kusza, görcsös, másolásnál kevesebb, de tollbamondásnál sok hibát ejt.

A harmadik gyermek betűnként olvasott és folyton kihagyta az ékezeteket. Írása kusza, változó a betűnagysága, másolásnál is sokat hibázik egy-egy szóban akár több hiba is előfordul. A gyerekek viselkedése nyugodt, kiegyensúlyozott.

A magas szintet elért gyerekek szintén hárman vannak. Ezek a gyerekek szeretnek tanulni és jól teljesítenek, folyékonyan olvasnak. Két gyermeknek egyenletes az írása és írás közben keveset hibáznak, a harmadiknak görcsös a vonalvezetése, másolásnál is sok hibát vét, gyakran cseréli fel az f betűt, helyette mindig v-t ír. A gyermek magatartása nyugtalan, vannak heves érzelem kitörései, gyakran sír. A másik két gyermek viselkedése nyugodt, kiegyensúlyozott.

A táblázat adatai alapján látszik, hogy milyen volt a gyerekek iskolaérettségi szintje az iskolakezdekkor, illetve az, hogy most, hogyan teljesítenek. Emellett fontosnak tartottam a táblázatban azt is feltüntetni, hogy milyen viselkedési tünetei vannak a gyerekeknek. Ebből megfigyelhető az, hogy azoknak a gyerekeknek, akik tanulási nehézségekkel küszködnek, többnyire a magatartásukkal is problémájuk van.

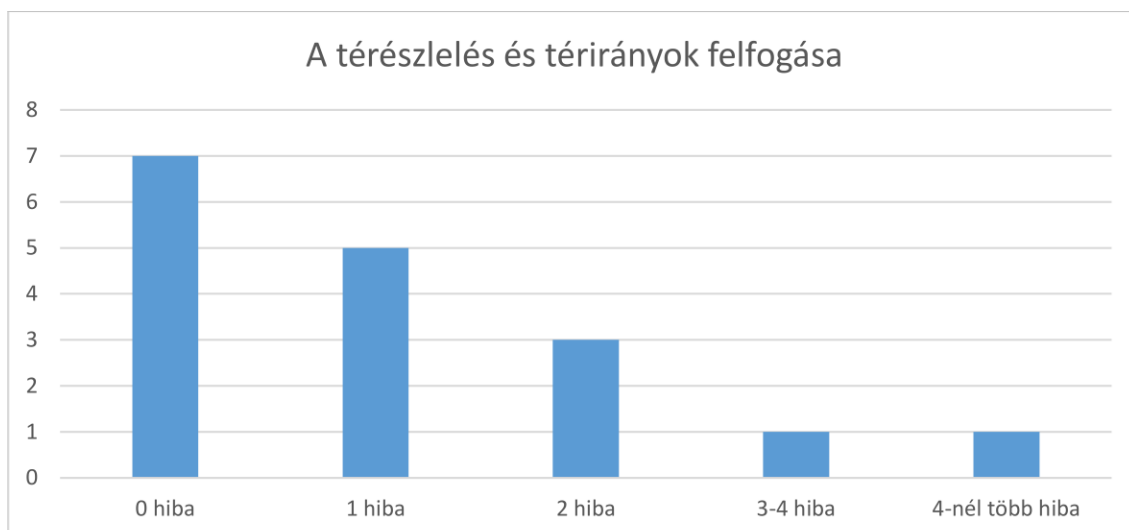
A vizsgálatban résztvevő gyerekek többségénél még nehezen megy az olvasás és az írás. A tanulás az is nehezíti, hogy az osztályban csak négy gyermek tanul az anyanyelvén, a többi gyermek ukrán anyanyelvű.

A gyerek kódja	Isk.érett. eredmény	Jól teljesít	Közepesen teljesít	Néhány tárgyból lemarad	Sok tárgyból lemarad	Magatartása
B/4	A. k		*			heves érzelemkitörései vannak, agresszív
M/14	A. k				*	visszahúzódo, zárkózott, félénk, csendes, szorongó
T/19	A. k		*			kiegyensúlyozott
B/2	Közepes		*			nyugodt, kiegyensúlyozott
F/8	Közepes		*			nyugtalan, heves érzelem kitörései vannak, félénk
H/9	Közepes			*		nyugodt, kiegyensúlyozott
W/20	Közepes		*			sír, ha valami nem sikerül
K/10	M. k	*				nyugodt, nyelv miatt szorong
N/16	M. k			*		nyugodt, kiegyensúlyozott
P/17	M. k			*		nyugodt
Á/1	Magas	*				nyugodt, kiegyensúlyozott
D/7	Magas	*				nyugtalan, heves érzelem kitörései vannak, sírós
L/13	Magas	*				nyugodt, kiegyensúlyozott

4. táblázat: A 2. osztály iskolaérettségi szintjének és teljesítményének összehasonlítása

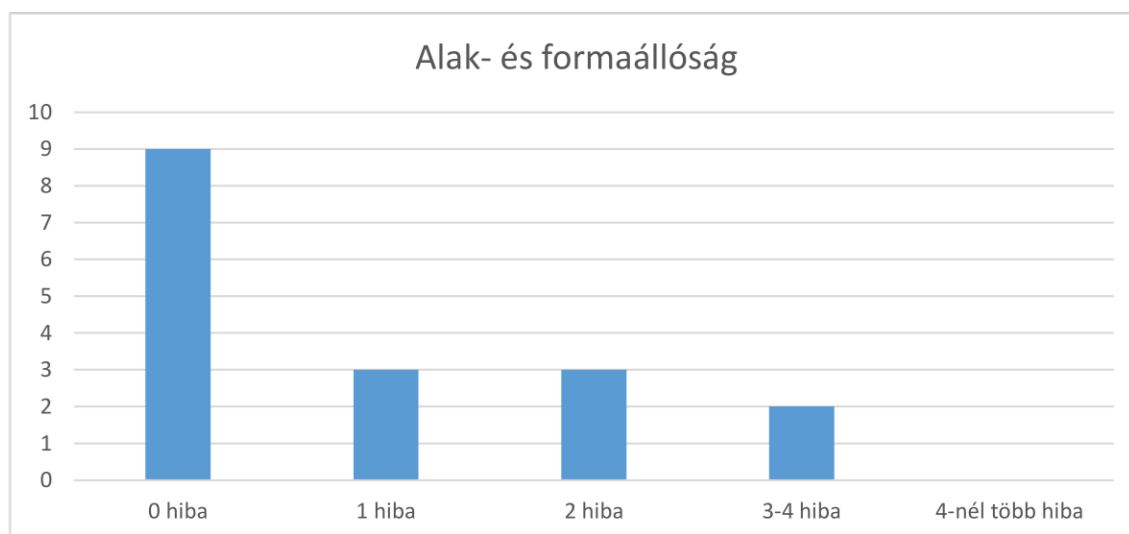
8.3. A 3. osztályban végzett kutatások eredményei

A 3. osztályból 17 gyerek vett részt a vizsgálatban. A gyerekekkel szintén kitöltettem a feladatlapokat, amelyekből megismerhettem a gyerekek olvasási nehézségeit. A tesztlap a 3. osztályban már nem bizonyult hatékony mérőeszköznek, a gyerekek nagy része vagy nem, vagy egy-két hibát ejtett a feladatok elvégzésekor. Három gyermek ért el maximum pontszámot mindhárom feladatlapon, hat gyerekek volt egy-két hibája, 3-5 hibát négy gyerek ejtett, és öt hiba fölött négy gyermek teljesített.

18. ábra: A térészlelés és térirányok felfogása a 3. osztályban

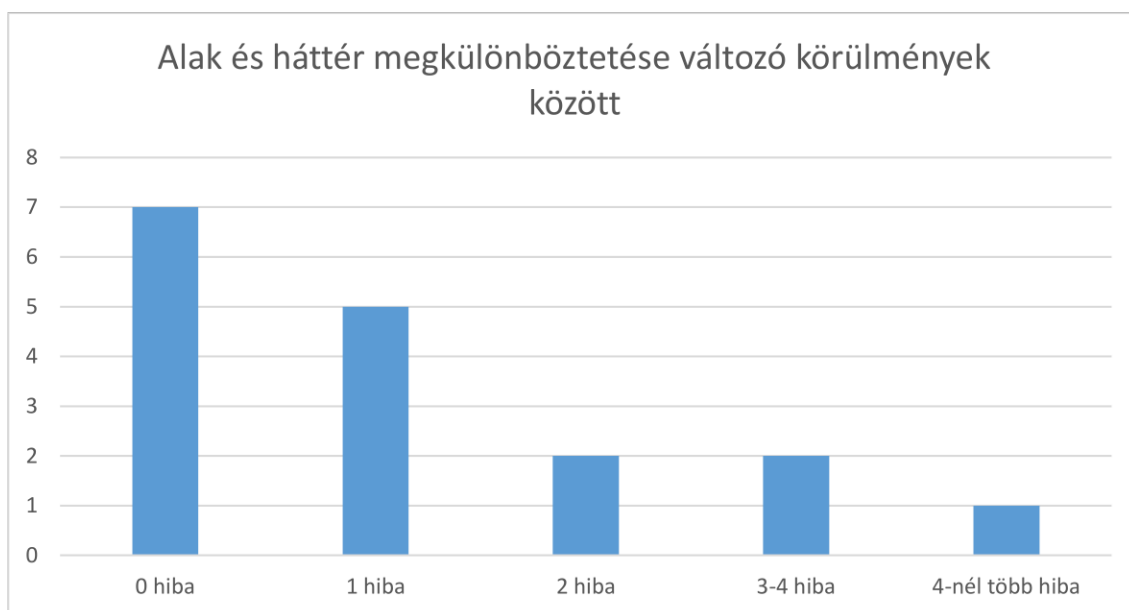
A térészlelés és térirányok felfogása feladattal 18 pontot lehetett összegyűjteni, amit hét gyermek érte el. Öten vétettek egy hibát, ami főleg az ukrán anyanyelvű gyerekek esetében fordult elő, és náluk a szavak értelmezésével volt probléma. Három gyereknél okozott problémát a sor elején lévő betűk megtalálása a sorban (d-b, t-f, ot-to, dP-Pd, pot-top, man-nam). Ebben a feladatban M/9 gyermek a hat sorból, három sorban ejtett egy-egy hibát. A tanítótól megtudhattam, hogy ez a gyermek a betűket nagysága szerint segítséggel ismeri fel, a szavakban felcseréli a betűsorrendet. T/15 kóddal rendelkező gyermek minden sorban hibázott, szinte csak az első két oszlop vizsgálatáig jutott el a többi négyet kihagyta. Ez a gyermek balkezes, olvasásnál megfigyelhető, hogy nem a betűképhez kapcsolja a megfelelő hangot. D/5-nek ebben a feladatban egy helyes válasza sem volt. Őnála az tapasztalható, hogy segítséggel ismeri fel betűket és olvasás közben a szavakban felcseréli azokat.

19. ábra: Alak- és formaállóság a 3. osztályban

Az alak- és formaállóság feladatot szintén jól teljesítették a gyerekek. Eben a feladatban 16 pontot lehetett összegyűjteni. Kilenc gyerek teljesítette tökéletesen a feladatot, három-három gyereknél volt 1 és 2 hiba, és két gyereknél volt 3-4 hiba a feladatban.

Ebben a feladatban a legkevesebb pontot elért gyermeknek a nyomtatott nagybetű írott párját volt nehéz megtalálni. Az előző feladatban legkevesebb pontot elért tanuló ebben a feladatban maximális pontszámot kapott.

20. ábra: Alak és háttér megkülönböztetése a 3. osztályban

Az alak és háttér megkülönböztetés változó körülmények között feladatban 17 pontot lehetett összegyűjteni. Ebben a feladatban hét gyerek ért el maximális pontszámot. Ötven vettek egy hibát. Két gyermek hibázott kétszer és 3-4 hibát is két gyermek csinált. Egy gyereknél volt 5 hiba. Ebben a feladatban csak a szavak értelmezésével volt probléma.

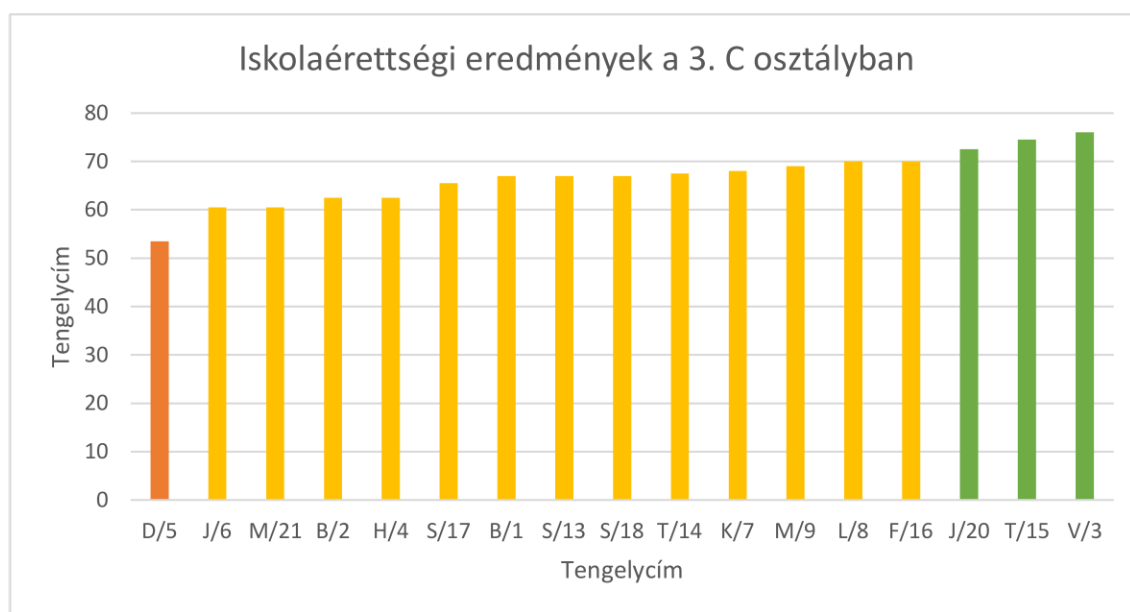
Összességében elmondható, hogy a gyerekek jól oldották meg a feladatokat. A legtöbb hiba abból keletkezett, hogy nem értették a szavakat, csak azok a gyerekek vettek ilyen jellegű hibát, akiknek az anyanyelvük az ukrán. A magyar anyanyelvű gyerekek jól értették és teljesítették az utasításokat. Leginkább a térészlelést mérő feladatlap volt eredményes. Ez a feladatlap jól bemutatta azokat a hiányosságokat, amelyekkel küszködnek a gyerekek.

Az iskolaérettségi tesztet mindenki a saját anyanyelvén végezték el, reálisan mutatja az iskolaérettség szintjét. Az iskolában az oktatás magyar nyelven történik, a gyerekek a feladatlapokat is magyar nyelven kapták meg, amellyel nem minden esetben tudtak boldogulni az ukrán anyanyelvű gyerekek. Ezekből a felmérésekből feltételezhető az, hogy

az ukrán anyanyelvű gyerekek nehezebben boldogulnak a tanulással, mint azok, akik a saját anyanyelvükön tanulnak.

8.4. Az iskolaérettségi szint és a tanulók teljesítményének összehasonlítása

A 3. C osztály 2018-ban kezdte el tanulmányait az iskolában. Ez év szeptemberében végezte el a gyerekekkel az iskolapszichológus az iskolaérettségi felmérést.

21. ábra: A 3. C iskolaérettségi eredményei

A eredményeket a fenti diagram mutatja, ahol a piros oszlop a közepes szintet, a narancssárga oszlop a magasabb a közepestől szintet és a zöld oszlop a magas szintet jelöli. Az iskolaérettségi felmérésen, a kutatásomban részt vevő gyerekek közül, egy tanuló ért el közepes szintet, 13 gyermek végzett magasabb a közepestől szinten és három gyerek ért el magas szintet.

A tanító beszámolója alapján megismerkedtem a tanulók teljesítményével, amit a kördiagramban mutatok be. Ez alapján a vizsgálatban részt vevő 17 gyermekből 5 gyermek maradt le sok tárgyból, négyen néhány tárgyból maradtak le, ketten közepesen teljesítenek és hat tanuló jól teljesít az osztályban.

22. ábra: A 3. C osztály teljesítménye

A következőben összehasonlítom a tanítóval készített kérdőív adatait, a feladatlapok eredményeit és az iskolaérettségi eredményeket.

Magas szinten három gyermek teljesített. Az iskolaérettségi felmérésen legmagasabb pontot elért gyermek anyanyelve magyar, így az iskolaérettségi felmérés is magyarul történt. A gyermek mindhárom feladatlapot tökéletesen teljesítette. A tanítótól megtudhattam, hogy jól olvas, írása egyenletes, szépen ír. A tollbamondásokat hibátlanul írja meg, füzeté tiszta és rendezett. Értelmi fejlődésére jellemző, hogy figyelme kitartó, az utasításokat önállóan teljesíti, a kérdésekre azonnal válaszol, emlékezete megbízható. A kitartó munkát igénylő feladatokat jól oldja meg, munkatempója gyors. Artikulációja tiszta, érthető. Társas kapcsolataiban a felnőttekkel és gyerekekkel is elfogadó, képes az alkalmazkodásra. Az osztályban a helyzete egyenrangú. Önértékelése reális, magatartása nyugodt, kiegyensúlyozott. A tanító elmondása szerint a gyermek szeret tanulni, egyike azon gyermekeknek, akik minden tárgyból kiemelkedően jól teljesítenek. Ha sikertelenség éri valamilyen feladatban, az arra ösztönzi, hogy jobban teljesítsen.

A másik magas szinten végzett gyermek 74,5 pontot érte el az iskolaérettségi felmérésen. A gyermek anyanyelve ukrán, így a felmérést is ukránul végezték. A gyermek balkezes, írása kusza, füzeté maszatos, rendetlen. Sok hibát ejt tollbamondás írásakor. Az iskolaérettségi teszt írásmozgás szubtesztben 8 pontot kapott, ami az egyik legkevesebb az elért pontjai közül. A betűket ismeri, viszonylag jól olvas, csak a hosszabb szavakat olvassa szótagolva. Az órákon figyelme változékony, az utasításokat megérti, de segítséggel teljesíti, ha

kérdezik, zavartan áll. A kitartó munkát sok hibával végzi el, munkatempója lassú. Szociális fejlődése szempontjából a felnőttekkel és gyerekekkel is kezdeményező. Magatartása változó, ha valami nem úgy van, ahogy azt szeretné, arra dacosan, vagy épp közönyösen reagál. Sokszor nehezen vált át más tevékenységre, a sikertelenségre regresszióval válaszol. Néhány tárgyból le van maradva.

A legmagasabb szinten végzett gyermek elért pontszáma 76. Ennek a gyermeknek sincs problémája a tanulással, szeret tanulni, kiemelkedően jól teljesít. Olvasása közben megfigyelhető volt, hogy közel hajol a könyvhöz, de olvasása folyékony. Írása is szép, egyenletes, kevés hibát ejt. A füzeté tiszta és rendezett. Figyelme kitartó, az utasításokat megérti, a feladatokat önállóan elvégzi. A csoportban a helyzete egyenrangú, képes alkalmazkodni, önértékelése túlzott. Magatartása nyugodt, kiegyensúlyozott.

Két gyermek volt, aki csak 1 ponttal maradt le a magas szinttől, ők 70 pontot kaptak az iskolaérettség mérésén. Mindkét gyerekben közös, hogy jól olvasnak, füzetük tiszták, rendezettek, ceruzafogásuk biztos. Beszédük tiszta, érthető. Magatartásuk nyugodt, kiegyensúlyozott, önértékelésük reális. Mindketten szeretnek tanulni.

A különbség köztük, hogy az egyiknek írása változó, néha hibázik. Változóan figyel, az utasításokat megérti, de segítséggel teljesíti. A kérdésekre néha tudja a választ és válaszol, néha nem tudja vagy a válaszai nem megfelelőek. A kitartó munkát kevés hibával oldja meg. munkatempója átlagos. Az osztályközösségben vezető szerepet tölt be. A sikertelenséget elviseli. Szövegértésből és helyesírásból lemaradt. Ennek a gyermeknek ukrán az anyanyelve. A feladatlapok elvégzésekor is csak azért kapott kevesebb pontot, mert nem értette a szavakat.

A másik tanuló magyar anyanyelvű. Írása egyenletes, kevés hibát ejt. Figyelme kitartó, az utasításokat megérti, önállóan teljesíti. A sikertelenség jobb teljesítményre ösztönzi. Minden tárgyból kiemelkedően jól teljesít. A feladatlapokra maximális pontszámot kapott.

Ezek a gyerekek hasonlóan jól teljesítenek, az iskolaérettségi szintjük is egyforma volt, a különbség csak abból adódhat, hogy az egyik gyermek anyanyelve az ukrán, így neki nehezebben megy a megértés, ami a szövegértés és helyesírás lemaradásából is látszik.

A következő csoportba azokat a gyereket vettem, akik az iskolaérettségi szinten 67 és 69 pont között teljesítettek. Ezek a gyerekek is különböző képen haladnak a tanulásban és különböző képen reagálnak a sikertelenségre, teljesítményük is különböző.

K/7 kódú gyermeknél sem fedezhető fel tanulási nehézség, a gyermek szeret tanulni és minden tárgyból jól teljesít. A sikertelenség jobb teljesítményre ösztönzi, magatartása nyugodt, kiegyensúlyozott. Ő szintén jó pontokat ért el a feladatlapokban.

S/18 gyerekről is elmondható, hogy szeret tanulni, minden tárgyból egyenletesen teljesít. Olvasásnál nincs probléma, a hosszabb szavakat kicsit nehezebben olvassa. Írásában fedezhető fel kis nehézség, betűnagyságai változóak. Ez a gyermek az iskolaérettségi írásmozgást vizsgáló tesztnél alacsony pontot ért el.

B/1 gyermek szótagolva olvas, írása egyenletes, néha hibázik. A három feladatlapból kettő tökéletes volt, a harmadikon azért kapott kevesebb pontot, mert a feladatban nem értette a szavakat, hisz az ő anyanyelve is ukrán. Figyelme változó, gyakran álmodozó. Az utasításnál tétovázó, nem tudja elkezdeni, a kitarató munkát igénylő feladatoknál gyakran megszakítja a munkát, munkatempója lassú. Minden tárgyban egyenletesen teljesít. Sikertelenség esetén feladja a munkát, nehezen vált át más tevékenységre. Önértékelése negatív, magatartása félnék, sírós.

M/9 a betűket változó formában segítséggel ismeri fel, a szóban felcseréli a betűsorrendet, szótagolva olvas. A tanuláshoz való viszonya változó, néhány tárgyból lemaradt. Az osztályközösségben vezető, irányító szerepet tölt be, önértékelése túlzott. Sikertelenségre sírással válaszol, nehezen vált át más tevékenységre, magatartása változó, dacos vagy épp passzív. Iskolaérettségi felmérésén a Bourdon korrekciós próbán kapott alacsony pontszámot, ami a figyelmet, a koncentrációt, a munkatempót vizsgálja. Az iskolában végzett feladat lapon az alak és formaállóság tesztlapon ért el alacsonyabb pontot, ami jól mutatja ezen a téren a nehézségeit, amit a feladat bemutatásánál már említettem.

S/13 olvasásánál nehézségei vannak, a betűket felcseréli, gyakran segítséggel ismeri fel azokat, a szavaknál felcseréli a betűsorrendet. Füzeteit gyakran szétszórja, írása változó, sokat hibázik. Magatartása nyugtalan, dacos, közönyös, önértékelése túlzott. Nem tanul szívesen, nehezen vált át más tevékenységre, sok tárgyból van lemaradva. Ha sikertelenség éri, akkor feladja. A tanórán gyakran figyel másra. Nála szintén a figyelem, a koncentráció szintje volt alacsony az iskolaérettségi felméréskor.

T/14 sok tárgyból lemaradt, sikertelenségnél feladja, nehezen vált át más tevékenységre. A gyermek jól olvas, írása változó, felcseréli a betűket, szavakat. Magatartása nyugtalan, passzív, közönyös, zárkózott. A felnőttekkel elutasító, a gyerekekkel elfogadó. Az órákon gyakran szétszórta, álmodozó ebből adódóan az utasításokat nem érti, a kérdésekre a választ néha tudja és válaszol, néha nem tudja vagy a válaszai nem megfelelőek. A kitarató munkát igénylő feladatoknál nem oldja meg a feladatokat. Ő is a Bourdon korrekciós próba és az írásmozgás vizsgálatakor ért el alacsony pontszámot.

Az iskolaérettségi szinten 60 és 65 pont között teljesítő gyerekek mindegyikénél változó a tanuláshoz való viszony, valamikor szívesen tanulnak, valamikor nem. Ezek a gyerekek

nehezen váltanak át más tevékenységre. Munkatempójuk átlagos vagy lassúbb az átlagosnál. Többnyire változóan figyelnek vagy rövid ideig képesek a figyelemre. A kitartó munkát igénylő feladatokat sok hibával végzik el. A gyerekek néhány vagy több tárgyból lemaradtak. Sikertelenség esetén változó, van, aki elviseli, van, aki feladja és van, aki bezárkózik. Ehhez a csoporthoz tartozó öt gyerekből kettő jól olvas, a többieknél előfordul, hogy a betűket segítséggel ismerik fel, a szavaknál felcserélik a betűsorrendet. Szintén három gyermek rosszul artikulál és hadarnak. Írásuk változó, kusza, szaggatott, többnyire sokat hibáznak. A gyerekek önértékelése, egy kivétellel, reális, magatartásuk nyugodt, kiegyensúlyozott. Aki a kivételt képezi, annak az önértékelése negatív, magatartása változó agresszív, dacos, visszahúzódó, közönyös, merev, szorongó. Ez a gyermek rosszul artikulál, a kapcsolatokban passzív, az osztályközösségben alárendelt szerepet tölt be. Írása kusza, sokat hibázik, füzetei maszatosak, rendetlenek.

Közepes szinten egy gyermek teljesített az iskolaérettségi felmérésen. Az ő iskolai teljesítményében látszik, hogy passzív a tanulásban, sok tárgyból le van maradva. Sikertelenségénél feladja a feladatokat és nehezen vált át más tevékenységre. A betűket segítséggel ismeri fel, a szavaknál felcseréli a betűsorrendet. Füzetait gyakran szétszórja, maszatosak, rendezetlenek. Írása kusza, ceruzafogás bizonytalan, a betűket, szavakat gyakran felcseréli, sokat hibázik. Órákon a figyelme szétszórt, a legkisebb inger is eltereli. Kapcsolataiban a felnőttekkel passzív, a gyerekekkel kezdeményező. Az osztályban a vezető, irányító szerepet tölti be. Alkalmazkodni képtelen, önértékelése túlzott. Magatartása nyugtalan, heves érzelem kitörései vannak. Ez a gyerek alacsony pontot ért el az érzelmi-akarati szabályozás és az írásmozgás szubtesztekben az iskolaérettségi felmérések során.

A táblázatban a gyerekek iskolaérettségi felmérés eredményeit tettem növekvő sorrendben. A következő oszlopokba az iskolai teljesítményüket tettem, amit a tanító beszámolójából ismerhettem meg. Fontosnak tartottam még kiemelni a gyerekek viselkedését, ezért a viselkedési tüneteket is feltüntettem az utolsó oszlopban.

A táblázat alapján megfigyelhető, hogy azok a gyerekek, akik az iskolaérettségi felmérésen magasabb pontot értek el az iskolában is jól teljesítenek. Viselkedésükben megfigyelhető, hogy nyugodtak, kiegyensúlyozottak. Egy-egy sikertelenség a jobb tanulókat jobb teljesítményre ösztönzi.

A gyerek kódja	Isk.érett. eredmény	Jól teljesít	Közepesen teljesít	Néhány tárgyból lemarad	Sok tárgyból lemarad	Magatartása
D/5	53,5				*	nyugtalan, heves érzelemkitörései vannak
J/6	60,5		*			nyugodt, kiegyensúlyozott
M/21	60,5			*		változó, agresszív, dacos, visszahúzódo, közönyös, merev szorongó
B/2	62,5				*	nyugodt, feltűnően csendes
H/4	62,5				*	nyugodt, kiegyensúlyozott
S/17	65,5			*		nyugodt, kiegyensúlyozott
B/1	67		*			félénk, síró
S/13	67				*	nyugtalan, dacos, közönyös
S/18	67	*				nyugodt, kiegyensúlyozott
T/14	67,5				*	nyugtalan, passzív, közönyös, zárkózott
K/7	68	*				nyugodt, kiegyensúlyozott
M/9	69			*		változó, dacos, passzív
L/8	70	*				nyugodt, kiegyensúlyozott
F/16	70	*				nyugodt, kiegyensúlyozott
J/20	72,5	*				nyugodt, kiegyensúlyozott
T/15	74,5			*		változó, dacos, közönyös
V/3	76	*				nyugodt, kiegyensúlyozott

5. táblázat: A 3. osztály iskolaérettségi szintjének és teljesítményének összehasonlítása

Kivételt alkot két gyermek, akik mindketten lemaradtak néhány tárgyból, de az iskolaérettségi eredményei mégis magasak. Mindkét gyermek ukrán anyanyelvű. A felméréskor az érzelmi akarati szabályozás felmérésén kaptak alacsonyabb pontot, mint más teszteknel, illetve a Bourdon korrekciós próbán is.

Az iskolaérettségi teszten négyen érték el 67 közeli pontot, az iskolai teljesítményük szerint mégis három különböző oszlopba kerültek. Fontos kiemelni, hogy a négy gyerekből egy van, aki jól teljesít az iskolában, neki magyar az anyanyelve, iskolakezdekor az íráskoordinációja volt alacsony. A másik három gyermek anyanyelve ukrán és a mostani időre is kicsit nehezebben értenek. Náluk megfigyelhető, hogy magatartásukban is zavarok vannak. Ketten vannak, akik sok tárgyból lemaradtak, az ő iskolaérettségi felmérésükből kiderül, hogy iskolakezdekor alacsony volt a koncentráció képességük, a figyelem stabilitása.

A táblázatban az is látszik, hogy azoknál a gyerekeknél, akik az iskolaérettségi felmérés során 65 pont alatti értéket értek el, mindenkinél megfigyelhető, hogy lemaradtak néhány vagy több tárgyból.

A tanulási nehézségek és a magatartási zavarok között is felfedezhetünk kapcsolatot. A mi esetünkben is többnyire megfigyelhető valamiféle viselkedési probléma. Akiknél nehezebben megy a tanulás a sikertelenség elkedvetleníti a gyermeket, feladja a feladatot, vagy elsírja magát. Viselkedésében a nyugtalanság, közönyösség, dacosság, passzivitás figyelhető meg. Az nem derül ki ebből a felmérésből, hogy mi az ok okozati összefüggés a két jelenség között. A gyermeknek azért van tanulási nehézsége, mert magatartási problémái vannak, vagy azért vannak viselkedési problémái, mert tanulási nehézségekkel küszködik.

Többször megemlítettem, hogy a felmérésen részt vevő 17 gyermekből ötnek magyar az anyanyelve, a többiek mind ukránok. Az iskolaérettségi felmérést a gyerekek az anyanyelvükön végezték el, az iskolai oktatás magyar nyelven folyik. Az ukrán gyerekek egyik része a magyar óvodai nevelés és a 3 iskolai évnek köszönhetően viszonylag jól megtanultak magyarul. A másik részének nehezebben megy a magyar nyelv. A jól teljesítő gyerekek között található a magyar gyerekek nagy része és azok, akik az évek során jobban elsajátították a magyar nyelvet. Azok a gyerekek, akik az iskolaérettségi felméréskor magasabb pontokat értek el, de a mostani tanulásban lemaradtak, azoknál megfigyelhető, hogy nehezebben értik és beszélik a nyelvet. Az is megfigyelhető, hogy azok a gyerekek, akik az iskolaérettségi felmérésen alacsonyabb pontot értek el, de az évek során jobban elsajátították a magyar nyelvet, ők néhány tárgyból maradtak le. Persze van a magyar gyerekek között is, akiknek alacsonyabb volt az iskolaérettségi felmérés eredménye és most is sok tárgyból lemaradtak, de viselkedésük nyugodt, kiegyensúlyozott.

Következtetésképpen elmondható, hogy a mi esetünkben egy olyan jelenséggel állunk szemben, ami szerintem a kárpátaljai magyar iskolák nagy részében megtalálható, hogy sok gyermek nem az anyanyelvén tanul az iskolában, és a magyar nyelv ismereteinek

hiányossága miatt küszködnek tanulási nehézséggel. Tehát ezeknek a gyerekeknek nagy része azért küszköd tanulási nehézségekkel, mert nem érti a nyelvet.

A gyerekek teljesítményében látszik, hogy mindenki másképp teljesít és ezt a teljesítményt sok tényező befolyásolja. Összevetve az iskolaérettségi eredményeket és a gyerekek mostani teljesítményét felfedezhető, hogy van összefüggés közöttük. Megfigyelhető, hogy azok a gyerekek, akik az iskolaérettségi teszteken jobb eredményeket értek el, a többségük az iskolában is jobban teljesítenek, kiegyensúlyozottabb a viselkedésük, könnyebben veszik az eléjük gördülő akadályokat. Azoknál, akik alacsonyabb szintet értek el, felfedezhető, hogy nehezebben megy a tanulás.

Az iskolaérettségi felmérés különböző feladataiban elért eredmények is prognosztizálók lehetnek. Megfigyelhető, hogy amely feladatban kevesebb pontot értek el, az iskolai teljesítményben is megmutatkozik. Például, azok a gyerekek, akik az írásmozgás feladaton alacsonyabb pontot értek, az írásukkal probléma van. Vagy azok a gyerekek, akik a kitartást igénylő feladatoknál sok hibát ejtenek, azok a Bourdon tesztben értek el alacsonyabb pontot.

Tehát kijelenthetem, hogy harmadik hipotézisem beigazolódt, felfedezhető összefüggés az iskolaérettségi szint és a tanulási nehézségek között. Abban az esetben, amikor ez az összefüggés nem található, ott a nyelvi nehézségekre lehet következtetni.

Összefoglalás

Az iskolakezdés új kihívások elé állítja a gyermeket és a szülőt is. Az óvodáskor végére fejlődnek ki a gyermek azon tulajdonságai, amivel elkezdheti az iskolai tanulmányait. Mint tudjuk, minden gyermek másképp fejlődik. A tesztek segítségével ezeket a különbségeket felismerhetjük, a hiányosságokat fejleszthetjük, így az iskolakezdekori és a tanulás során is a gyerekek könnyebben vehetik az akadályokat.

Dolgozatomban az iskolaérettség kérdéskörével foglalkoztam. Céljaim között szerepelt, hogy bemutassam az iskolaérettség mérésének a hagyományát, összehasonlítsam a használatban lévő eszközöket, felmérjem az óvodáskorú gyerekek iskolaérettségi szintjét, illetve megtudni azt, hogy az iskolaérettségi szint hatással van az iskolai tanulásra vagy sem.

Kutatásom során megvizsgáltam a használatban lévő iskolaérettségi mérőeszközöket, amelyből kiderült, hogy Magyarországon és Ungváron különböző mérőeszközöket használnak. Ezekben az eszközökben közös, hogy vannak olyan részképességek, amiket mindkettő mér, mint például a kéz finommozgása és a beszédhanghallás. De sok bennük az eltérés is, ami a kutatásom során be is bizonyosodott. Vizsgálatom során az is kiderült, hogy a két mérőeszköz különböző eredményt mutatott, például egy-egy gyermek, míg az egyik teszten közepes szintet ért el, addig a másik teszten már az optimum szintet teljesítette, ami a legfelsőbb szintet jelenti. A tapasztalat az volt, hogy az elvégzett mérőeszközök reálisan mutatták be a gyerekek fejlettségi szintjét. Ebből csak a „Hangbújócska” tesztet venném ki, mert ez azoknál a gyerekeknél működött jobban, akik járatosak a hanganalízisben. Többségében a feladatok kimutatták azokat a hiányosságokat, amelyeket a mindennapi munkám során megtapasztalok a gyerekekkel kapcsolatban. Az iskolai teljesítmény és az iskolaérettségi eredmények összehasonlításánál is látszott az összefüggés, hogy akik valamelyik tesztben alacsonyabb pontot értek el, ő náluk az iskolai teljesítményben is látszott azon a területen a lemaradás.

Az iskolában végzett vizsgálatom során fény derült arra, hogy az iskolaérettségi szint hatással van a továbbtanulásra. Azok a gyerekek, akik magasabb szinteket értek el az iskolaérettségi felmérésen, most jobban teljesítenek az iskolában. Bár nem tartozott kutatási kérdéseim közé, de szorosan kapcsolódik a tanulási nehézségekhez az a jelenség, ami egyre elterjedtebb Kárpátalja magyar iskoláiban, mégpedig az, hogy egy-egy osztályban túlnyomórészt nem az anyanyelvükön tanulnak a gyerekek. Azokban az osztályokban, ahol a kutatásomat végeztem, 4-5 magyar anyanyelvű gyermek tanul. A felmérésem során gyakran tapasztaltam, hogy a gyerekek nem értik a szavakat a feladatlapokon, a kérdéseket,

az utasításokat. Ezek a gyerekek, az iskolaérettségi eredményeikhez képest, most gyengébben teljesítenek.

A tanulási nehézséggel küzdő gyerekek körében az is megfigyelhető, hogy magatartásuk nem kiegyensúlyozott. Ezek a tanulók gyakran szoronganak, félnek, nyugtalanok vagy heves érzelem kitöréseik vannak.

A mérések hasznosságát abban látom, hogy egy-egy gyereknél konkretizálódik az a terület, amelyet fejlesztéssel optimális szintre lehet hozni. A Difer programcsomag a diagnosztizálás mellett még fejlesztési javaslatokat is ad a pedagógusnak.

Ukrajnában nem kötelező az iskolaérettség mérése. Mégis a kutatás során olyan tapasztalatokat gyűjtöttem, amelyek alapján elmondhatom, hogy a gyerekek képességeinek a felmérése segítheti a pedagógus munkáját, aki a felmérés során képet kaphat arról, hogy a gyermeknek milyen képességeinél van hiány, amit fejleszteni lehet. A tanító ezáltal jobban meg tudja szervezni a differenciált oktatást, amely által minden diák sikeres lehet a tanulásban.

Резюме

Мета даної дипломної роботи – дослідження теми готовності дитини до школи. Під час опрацювання наукової літератури вивчалися критерії, згідно з якими дитина вважається готовою до навчання. У дипломній роботі описується історія розвитку практики вивчення готовності до школи та формування засобів, які застосовувались у цьому процесі.

Були поставлені наступні питання:

Які тести існують для визначення різних здібностей дитини? Які інструменти для вимірів використовують в наш час в Угорщині і в Україні? Чи є потреба у визначенні рівня готовності до школи? Чи матимуть ті діти, в яких виявлено низький рівень готовності до школи, проблеми з навчанням?

Відповідно до мети і поставлених питань у роботі були висунуті наступні гіпотези:

1. Сфери дослідження, які вивчаються за допомогою тестів для визначення готовності до школи і які використовуються в українській та угорській практиці, співпадають.

2. Дані тести показують схожі результати.

3. Рівень готовності до школи і труднощі дитини в навчанні взаємозв'язані.

Пошук відповідей на поставлені запитання відбувався різними методами. На першому кроці були порівняні наступні тести визначення готовності дитини до школи: тест Difer, який використовується в Угорщині, та тести, які використовуються в м. Ужгороді. З даного порівняння виявилось, що ці групи тестів вимірюють не одні й ті ж здібності. З дошкільнятами було проведено опитування за допомогою обох груп тестів, в результаті чого виявилось, що різні методи показали різні результати. На основі тестів було визначено рівень готовності опитуваних дітей до школи. З метою вивчення зв'язку між рівнем готовності до школи і труднощами в навчанні були проведені дослідження в школі. Діти, які прийняли участь у вивченні, заповнили три бланки із завданнями, які покликані виявити причини труднощів з читанням; проблеми з читанням можуть бути основою труднощів у навчанні загалом. З метою глибшого вивчення здібностей кожного учня, з вчителем-класоводом було проведено розширене інтерв'ю, яке стосувалось наступних аспектів: продуктивність учня, характеристика уваги, пам'яті, навичок спілкування, рівень соціального розвитку, соціальні стосунки, поведінка, відношення до навчання.

Отримані результати були співставлені з рівнем готовності дитини, який при вступі до школи проводився шкільним психологом; дані результати були представлені з дозволу батьків дитини. За результатами даного співставлення можна зробити висновок, що існує зв'язок між рівнем готовності та результативністю дитини у навчанні.

В Україні визначення рівня готовності дитини до школи не є обов'язковим. Однак досвід, отриманий в результаті вивчення даної теми, дає підстави вважати, що таке визначення допомагає вчителю вивчити, в якому напрямку учень потребує допомоги чи розвитку. Завдяки таким вимірам вчитель краще може організувати диференціальне навчання і досягти високої успішності кожного учня.

Hivatkozott irodalom

- Apró M. (2013): *A hazai iskolaérettségi vizsgálatok gyakorlata napjainkban*. Iskolakultúra, 23. évf. 1. sz.
- Balogh A. (2017): *Iskolaérettség - Készen áll a gyerek? Az orvosi vizsgálat menete*.
https://www.webbeteg.hu/cikkek/csecsemo_gyermekneveles/8982/iskolaerettseg-megitelese-orvosi-szemponthol
Letöltés ideje: 2021. február 5.
- Bartasnikova, I. A. – Bartasnikov, O. O. (I.A. Барташнікова – О.О.Барташніков) (2011):
Як визначити рівень розумового розвитку дитини, Тернопіль
- Diedov, O (O. Дєдов) (2014): *Діагностика готовності дітей до школи*, Хотин
- Éltes M. (1914): *A gyermeki intelligencia vizsgálata*. Athenaeum, Budapest
- Elykonyin, D. B. (Эльконин Д. Б.) (1989): *Избранные психологические труды*. In: Davidova, V. V. – Zincsenko, V. P (szerk).(В. В. Давыдова, В. П. Зинченко): «Педагогика», Москва
- Fehérné Mészáros Á. (2003): *Iskolaérettség – iskolaéretlenség. A gyermekotthonokban élő gyerekek iskolaérettségi vizsgálatának tapasztalatai az 1997-2001 közötti időszakban*. Kapocs - 2. évf. 1. sz.
- Gál Z. (2013): *Gyógypedagógiai pszichodiagnosztika*. SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet „Mentor(h)áló 2.0 Program” TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 projekt
- Gordosné Szabó A. (2000): *A gyógypedagógiai iskoláztatás fejlődése*. In: Illyés Sándor (szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. Budapest, Printed in Hungary.
- Hálján, I. M. (I. M. Галян) (2011): *Психодіагностика*. Навчальний посібник, Київ
- Hanák Zs. (2015): *Állandóság és változás az iskolaérettség megítélésében*. Képzés és gyakorlat, 13. éf, 1-2. szám
- Harmatiné Olajos T. (2011): *Szülők, óvodások, szorongások – az iskolakezdés lelki terhei*. Magyar Óvodapedagógiai Egyesület – Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományok Intézete, Debrecen
- Hegy I. (1998): *Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban*. Okker Oktatási Kiadó
- Horányi Györgyné (1966): *Az iskolaérettség vizsgálatáról*. Köznevelés 1966/11
- Jazimiczkyne Tanács E. (1982): *Törekvések a retardált gyermekek felzárkóztatására az iskoláskort megelőzően és az általános iskolában*. Szeged

- Józsa K. (2016): *Kihívások és lehetőségek az óvodai fejlesztésben*. Iskolakultúra, 26. évfolyam, 2016/4. szám
- József I. (2011): Fejlődépszichológia – Iskolaérettség.
<https://mindentudas.videotorium.hu/hu/recordings/8936/fejlodespszichologia-iskolaerettseg>
- Letöltés ideje: 2020. február 4.
- Kathyné Mogyoróssy A. (2011): *Mit ad az óvoda, mit vár az iskola?* Debrecen
- Kósáné Ormai V. – Porkolábné Balogh K. – Ritoók Pálné (1984): *Neveléslélektani vizsgálatok*. Tankönyvkiadó
- Kosztjuk, I. Sz. (Костюк І.С.) (2009): *Діагностика готовності дитини до школи*. Житомир
- Makszimenko, Sz. – Makszimenko, K. – Hlavnik, O (С. Максименко, К. Максименко, О. Главник) (2003): *Готовність дитини до навчання*. «Мікрос-СВС» Київ
- Nagy J. – Józsa K. – Vidákovich T. – Fazekasné Fenyvesi M. (2016): *Az elemi alapkészségek fejlődése 4-8 éves életkorban*. Szeged
- Pánká, V. G. (ред.: В.Г. Панка) (2018): *Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби*. Київ
- Pavelkiv, R. V., Cihipalo, O. P. (Р.В. Павелків, О.П. Цигипало) (2013): *Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу*. Центр учбової літератури, Київ
- Porkolábné Balogh K.: *Tanulási nehézségek*. In: Bíró Antalné (szerk.): *Pszichológiától pedagógiáig*. Alex-typo, 1994
- Prémeczne Szantner E. (1983): *A személyiség fejlődésének zavarai, a korrekciós nevelés lehetősége az általános iskolában*. Doktori értekezés, Szeged
- Rogiv, E. I. (Рогів Е.І.) (2014): *Система роботи психолога з дітьми різного віку*.
- Strédl T. (2016): *Az iskolakezdés problémaköre*. „Edukacja – Technika – Informatyka”
- Szimanovszkij, A. E. (А.Е. Симановскій) (2018): *Педагогическая психология*. Москва – Юрайт
- Torda Á. (1989): *5 éves gyermekek teljesítménye Bender A-próbában*.
- Ungvári Pszichológiai Központ (Центр практичної психології та соціальної роботи м. Ужгород): *Методика діагностики готовності дітей до навчання в школі*
- Vargáné Teghze-Gerber Zs. – Öry I. – Szabó P. (1971): *Az iskolára való érettséggel kapcsolatos vizsgálatok eredménye, az alkalmasságot befolyásoló tényezők budapesti gyermekeknél*. Demográfia

- Venger, A. L. (A. Л. Венгер) (1994): *Готов ли ваш ребенок к школе?* Москва
- Vovkula, N. (Н. Вовкула) (2018): *Незабаром до школи.* Асоціація Дитячих Центрів України
- Zakon Ukraini „Pro Osvitu” Закон України „Про освіту” № 1369-IX від 30.03.2021
2011. évi CXС. törvény a nemzeti köznevelésről
2019. évi LXX. törvény a közneveléssel összefüggő egyes törvények módosításáról és a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény hatályon kívül helyezéséről
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
<https://oviadmin.hu/index.php?menu=cikk&id=350>
Letöltés ideje: 2021. február 5.
https://www.oktatas.hu/kozneveles/tankotelezettseg/tankotelezettseg_halasztasa
Letöltés ideje: 2021. március 8.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/meresek/difer/DIFER_jelentes_2020_2021_.pdf
Letöltés ideje: 2021. április 10.
http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Gyogypedagogiai%20pszichodiagnostika/62_az_intelligencia_mrsi_lehetsgei_az_intelligencia_kvciens_kialakulsa.html
Letöltés ideje: 2021. február 1.
<http://psy-clinic.info/index.php/testy/219-test-shkolnoj-zrelosti-kerna-jiraseka>
Letöltés ideje: 2020.03.23
<http://www.vashpsixolog.ru/psychodiagnostic-school-psychologist/61-diagnosis-of-intellectual-development/2193-test-lkubiki-kosar-diagnostika-neverbalnogo-intellekta>
Letöltés ideje: 2021. március 9.
http://www.kislexikon.hu/deduktiv_gondolkodas.html
Letöltés ideje: 2021. március 11.

Mellékletek

Ábrák jegyzéke

1. ábra: Házikó	60
2. ábra: 5 éves gyermek rajza	60
3. ábra: 6 éves gyermek rajza	60
4. ábra: Az ungvári iskolaérettségi teszt eredményei	63
5. ábra: A Difer iskolaérettségi teszt eredményei	67
6. ábra: Iskolaérettségi felmérés eredménye	68
7. ábra: Írásmozgás-koordináció tesztek eredményei	70
8. ábra: Írásmozgás-koordináción elért szintek	71
9. ábra: Házikó feladaton elért szintek	72
10. ábra: Beszédhanghallás és „Hangbújócska” eredményeinek összehasonlítása	73
11. ábra: A beszédhanghallás feladaton elért szintek	75
12. ábra: A „Hangbújócska” feladaton elért szintek	75
13. ábra: Alak és háttér megkülönböztetése változó körülmények között	77
14. ábra: Alak- és formaállóság	77
15. ábra: Térészlelés és a térirányok felfogása	78
16. ábra: A 2. C iskolaérettségi szintje	79
17. ábra: A 2. osztály teljesítménye	79
18. ábra: A térészlelés és térirányok felfogása a 3. osztályban	83
19. ábra: Alak- és formaállóság a 3. osztályban	83
20. ábra: Alak és háttér megkülönböztetése a 3. osztályban	84
21. ábra: A 3. C iskolaérettségi eredményei	85
22. ábra: A 3. C osztály teljesítménye	86

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Az ungvári és a Difer iskolaérettségi teszt általános összehasonlítása 56
2. táblázat: A Difer és az ungvári iskolaérettségi teszt összehasonlítása 58
3. táblázat: Az iskolaérettségi tesztben elért szintek 69
4. táblázat: A 2. osztály iskolaérettségi szintjének és teljesítményének összehasonlítása ... 82
5. táblázat: A 3. osztály iskolaérettségi szintjének és teljesítményének összehasonlítása ... 90

Tanári kérdőív

Tanuló neve, osztálya:

3.C

I. Mozgásfejlődés

Nagymozgások:

1. Mozgásos feladatok kivitelezésének összképe:

összerendezett - összerendezetlen - folyamatos - szaggatott - változó

pontos — pontatlan - változó

biztos - bizonytalan - változó

öröm kíséri - kényszerből végzett - félelem, szorongás kíséri - változó

2. Mozgástempója:

korának megfelelő - gyors - lassú - nagyon eltérő - változó

3. Mozgáskoordinációja:

egyensúly érzéke jó - nem jó - változó mozgáskoordinációja jó - nem jó - változó

4. Mozgásos téri tájékozódása:

jó - kielégítő - nem kielégítő

követi az utasított irányt - irányt téveszt - képtelen a tájékozódásra - változó

5. A tárgyakat:

megfogja - néha mellényúl - gyakran mellényúl - néha lesöpri - gyakran lesöpri - néha kiejti
- gyakran kiejti

füzeteit néha szétszórja - gyakran szétszórja

Finommozgások:

1. Kezessége:

jobbkezes — balkezes - kétkezes - nem alakult ki a dominancia

2. Ceruzafogása:

biztos - bizonytalan - változó

3. Írása:

- egyenletes - kusza - szaggatott - változó betűnagysága egyenletes — egyenetlen - változó
 - a betűket, szavakat felcseréli - nem ismeri fel - nem a betűképhez kapcsolja a megfelelő hangot
 - a diktált szöveget hibátlanul leírja - kevés hibát ejt - néha hibázik - sokat hibázik
4. Füzete:
- tiszta, rendezett - maszatos, rendetlen - változó

II. Értelmi fejlődés

Figyelem:

1. Jellemzői:

- kitartóan figyel - figyel - változóan figyel - nem figyel, de felszólításra válaszol - nem figyel — tartósan figyelmetlen - szétszórt - könnyen elterelhető - összpontosításra képes - rövid ideig képes - a legkisebb inger is eltereli - álmodozó - másra figyel

2. Az utasítást:

- megérti, a feladatot önállóan teljesíti - megérti, de segítséggel teljesíti - megérti, de nem teljesíti - nem érti - tétovázó, nem tudja elkezdni

3. Kérdésre:

azonnal válaszol - késve válaszol - zavartan áll, nem tudja a kérdést - tudja a kérdést, de nem válaszol - néha tudja és válaszol, néha nem tudja, válaszai nem megfelelőek - nem a kérdésre válaszol - válaszai megfelelőek - változó

4. Kitartó munkát igénylő feladatok:

jól oldja meg - keves hibával - sok hibával - megszakítja közben a munkát - nem oldja meg

5. Munkatempója:

gyors - átlagos - lassú - változó

Emlékezet

1. Emlékezete:

megbízható - rövid távon megbízható - változó - megbízhatatlan

2. Olvasott szöveget:

szóról szóra elmond - értelemszerűen mond el - lényegét Önállóan elmondja - segítséggel mondja el - nem tudja elmondani

Beszéd:

1. Artikulációja:

- tiszta, érthető - rosszul artikulál - beszédhibás
- egyenletes tempójú - hadar - lassú - dadog - egyéb

2. Kérdésre:

- Szavakban válaszol - tömondatban válaszol - egész mondatban válaszol

3. Képolvasás, szövegmondás:

- önállóan - segítséggel - segítséggel sem
- összefüggéseket felismer - segítséggel ismer fel - nem ismer fel
- alapos, minden részletre kiterjedő - lényegét felismerő - lényegtelen dolgokat mond el

4. A hangzókat:

- felismeri - felcseréli - nem ismeri fel - néha felcseréli

Olvasás:

1. Betűfelismerés:

- minden betűt felismer - csak egyes betűelemeket ismer fel - felcseréli a betűket
- nagyság és szintkülönbség esetében is felismeri - segítséggel ismeri fel — nem ismeri fel a betűket

2. Szó felismerés:

felismeri a szavakat - a szóból csak néhány betűt ismer fel - nem ismeri fel hosszabb szavaknál betűsorrendet felcserél - néha felcserél - nem cserél fel

3. Irányok:

kézdominanciája jobbkezes - balkezes sorba rendezést balról kezd - jobbról kezd - változó

rajzos feladatnál a vízszintes-függőleges irányt felcseréli - néha felcseréli - nem cseréli fel sorba rendezésnél alulról felfelé kezd - felülről lefelé kezd – változó

III. Szociális fejlődés

Társas kapcsolatok:

1. Felnőttel:

kezdeményező - elfogadó - passzív - elutasító

2. Gyermekkel:

kezdeményező - elfogadó — passzív - elutasító

3. Helyzete:

vezető, irányító — egyenrangú — alárendelt - peremhelyzetű

4. Alkalmazkodása:

alkalmazkodni képes - irányítást elfogad — alkalmazkodni képtelen

Magatartás:

1. Önértékelése:

túlzott - reális - negatív

2. Jellemzői:

nyugodt, kiegyensúlyozott — nyugtalan — változó,

heves érzelmkitörései vannak - agresszív - dacos - visszahúzó - passzív - közönyös -
zárkózott - félénk, sírós - feltűnően csendes - merev - szorongó

Tanuláshoz való viszonya:

1. Szeret tanulni, motivált - változó - nem tanul szívesen - passzív - közömbös

2. Könnyen vált át más tevékenységre - nehezen vált át más tevékenységre - változó

3. A sikertelenséget elviseli - bezárkózik - agresszivitással válaszol - sírással válaszol -

regresszióval válaszol - feladja-jobb teljesítményre ösztönzi

4. Minden tárgyból egyenletesen teljesít - néhány tárgyból lemaradt - írásból lemaradt

- olvasásból lemaradt — matematikából lemaradt - technikából lemaradt - testnevelésből
lemaradt - sok tárgyból lemaradt - kiemelkedően jó teljesít

DIFER értékelőlap

Rövid Difer

Név: _____

1. Írásmozgás-koordináció

15

I	O	n	Z	N	W	U	U
T E M T E M T E M T E M T E M T E M T E M T E M							
✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ? ? ✓ ✓ ? ✓ ✓ ✓ ? ? ? ? ?							

15

2. Elemi számolás

31

Számlálás 0-21	Számkörök átlépése	Számlálás visszafelé	Műveletek pálcikákkal	Számkép felismerés	Szám olvasás
11	? ?	✓ ✓	✓ ✓ ?	✓ ✓ ✓	✓ ?

3. Reláció szókincs (1)

24

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	X	Y	Z
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

24

4. Beszédhanghallás

56

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
p-b	l-ll	e-é	gy-gy	-h	m--	t-d	d-t	-r	p-p	b-g	k-k	sz-z	e-sz	gy-ny
✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

14

5. Tapasztalati összefüggés-megértés

4

3. Eső				4. Sérülés				6. Kör				8. Állat			
N/C	!/?	O/E	M/N	N/C	!/?	O/E	M/N	N/C	!/?	O/E	M/N	N/C	!/?	O/E	M/N

6. Tapasztalati következtetés

26,4

8	10	12	14	17	22	23	24	30	32
✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓

8

Julka = 3
Mumi = 3

k - 4
e - 3
f - 3

7. Szocialitás

k - 3
e - 3
k - 4

Az ungvári mérőeszköz értékelőlapja

Név: _____

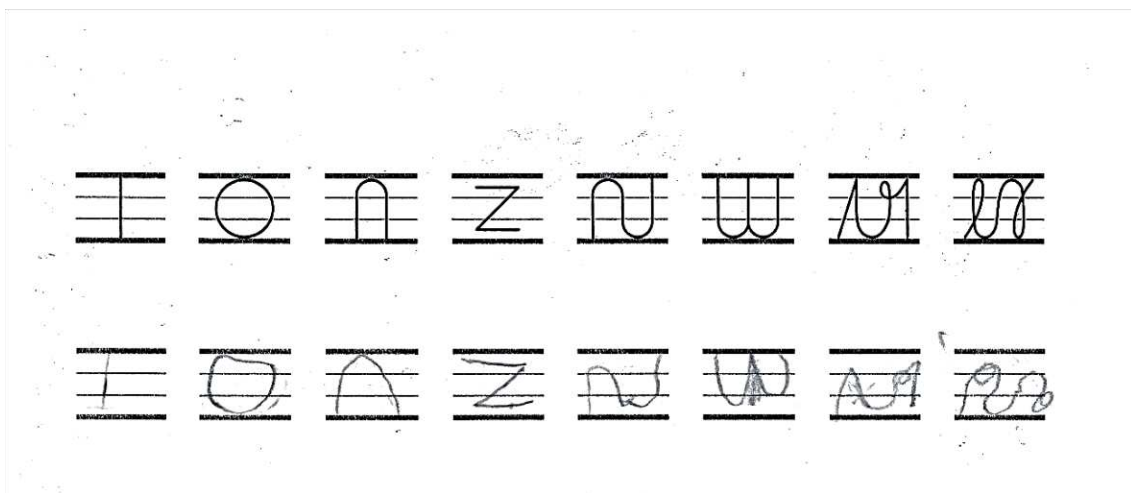
Életkor: _____

A felmérés dátuma: _____

63

N		Protokol	Pont										
1	Mese	é. delölöcve ha fljehtc	10										
2	Beszélgetés	<table style="border: none;"> <tr> <td style="border: none;">1. 0,5</td> <td style="border: none;">6. ✓</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">2. 0,5</td> <td style="border: none;">7. ✓</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">3. ✓</td> <td style="border: none;">8. ✓</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">4. 0,5</td> <td style="border: none;">9. ✓</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">5. ✓</td> <td style="border: none;">10. 0,5</td> </tr> </table>	1. 0,5	6. ✓	2. 0,5	7. ✓	3. ✓	8. ✓	4. 0,5	9. ✓	5. ✓	10. 0,5	8
1. 0,5	6. ✓												
2. 0,5	7. ✓												
3. ✓	8. ✓												
4. 0,5	9. ✓												
5. ✓	10. 0,5												
3	Kohs kocka	<table style="border: none;"> <tr><td style="border: none;">1. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">2. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">3. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">4. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">5. ✓</td></tr> </table>	1. ✓	2. ✓	3. ✓	4. ✓	5. ✓	10					
1. ✓													
2. ✓													
3. ✓													
4. ✓													
5. ✓													
4	Igen-nem	<table style="border: none;"> <tr> <td style="border: none;">1. ✓</td> <td style="border: none;">6. -</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">2. ✓</td> <td style="border: none;">7. ✓</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">3. ✓</td> <td style="border: none;">8. ✓</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">4. -</td> <td style="border: none;">9. ✓</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">5. -</td> <td style="border: none;">10. ✓</td> </tr> </table>	1. ✓	6. -	2. ✓	7. ✓	3. ✓	8. ✓	4. -	9. ✓	5. -	10. ✓	7
1. ✓	6. -												
2. ✓	7. ✓												
3. ✓	8. ✓												
4. -	9. ✓												
5. -	10. ✓												
5	Hang bujóska	<table style="border: none;"> <tr><td style="border: none;">1. - - - - 1</td></tr> <tr><td style="border: none;">2. - • • • • 1</td></tr> <tr><td style="border: none;">3. • - - - - 0</td></tr> <tr><td style="border: none;">4. • - - • • 1</td></tr> <tr><td style="border: none;">5. • • • • • 2</td></tr> </table>	1. - - - - 1	2. - • • • • 1	3. • - - - - 0	4. • - - • • 1	5. • • • • • 2	5					
1. - - - - 1													
2. - • • • • 1													
3. • - - - - 0													
4. • - - • • 1													
5. • • • • • 2													
6	A negyedik felesleges	<table style="border: none;"> <tr><td style="border: none;">1. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">2. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">3. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">4. ✓</td></tr> <tr><td style="border: none;">5. ✓</td></tr> </table>	1. ✓	2. ✓	3. ✓	4. ✓	5. ✓	10					
1. ✓													
2. ✓													
3. ✓													
4. ✓													
5. ✓													
7	Házikó	✓	6										
8	Korrekción próba	$S=(0,5xN-2,8xn)/t$	7										

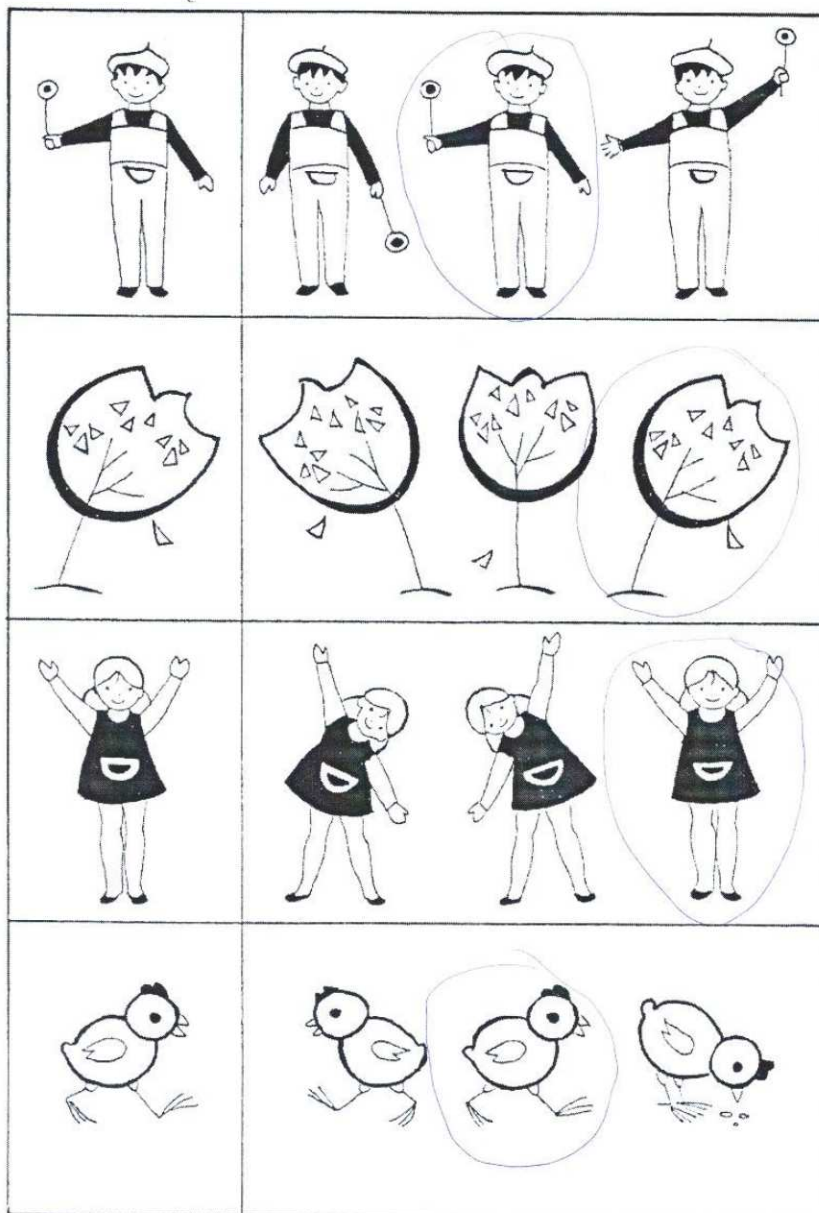
Írásmozgás-koordináció feladatlap

A térészlelés és térirányok felfogása feladatlap

A térészlelés és a térirányok felfogása

1. A sor elején lévő képet figyeld meg és keresd meg a sorban is! Karikázd be!

2. Figyeld meg jól a sorok elején levő betűket és keresd meg a sorban! Húzd át, amelyek ugyanolyanok!

d	b	d'	b	b	d	b
t	t	f	t	f	f	t
ot	to	ot	ot	to	to	ot
dP	dP	Pd	Pd	dP	Pd	dP
pot	top	pot	pot	top	top	pot
man	man	nam	nam	man	nam	man

3. Rajzold le, amit elolvastál!

TÁL

LÁT

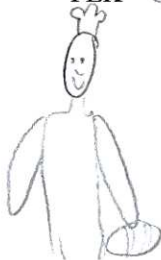
LÓ

ÓL

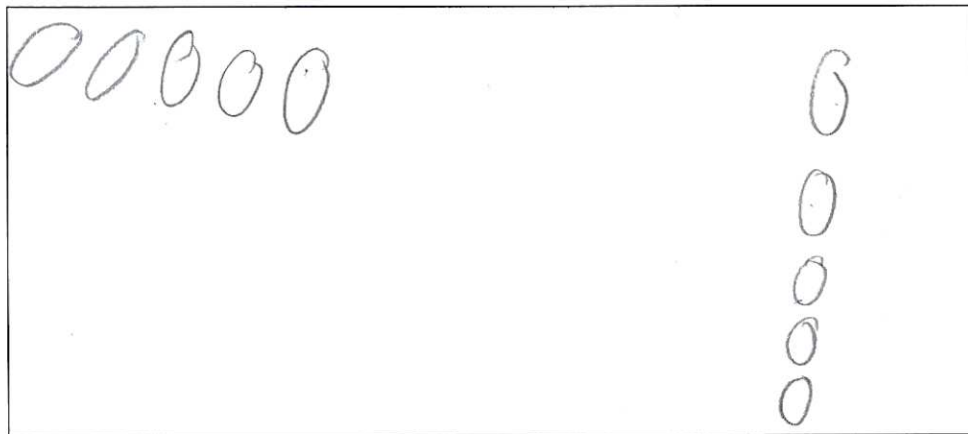
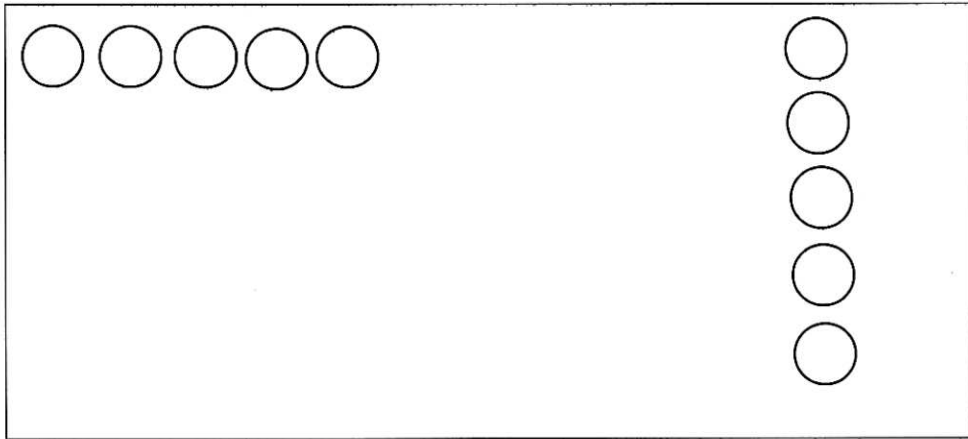
PÉK

KÉP

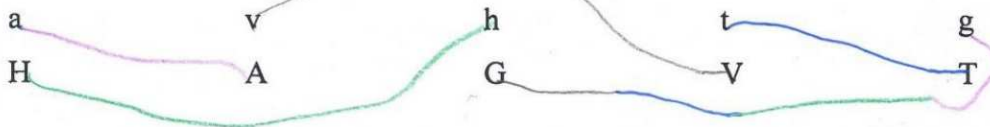
4. Rajzold le ugyanígy!

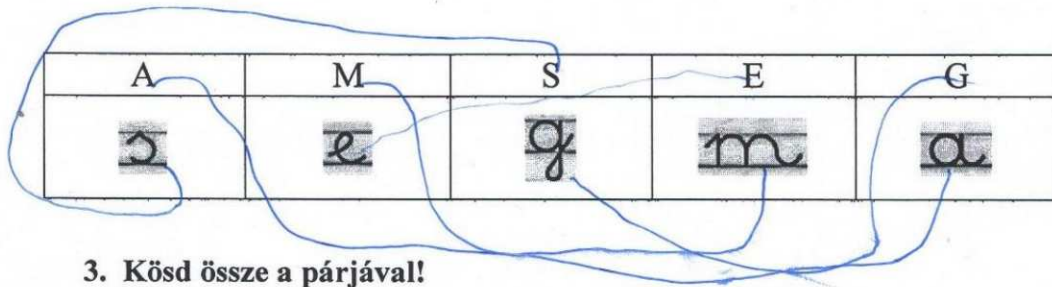
Alak- és formaállóság feladatlap

Alak- és formaállóság

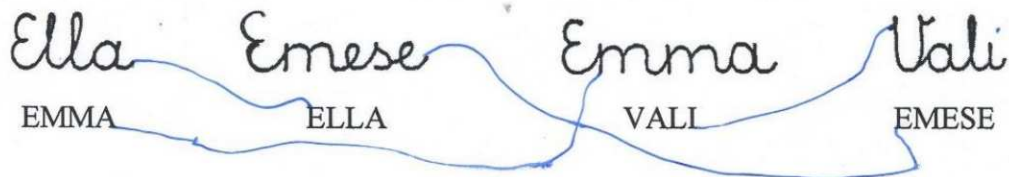
1. Keresd a kisbetű nagy párját és kösd össze őket!

2. Keresd a nyomtatott nagybetű írott párját és kösd össze!

3. Kösd össze a párjával!

4. Húzd át, amelyik más, mint a többi!

Alak és háttér megkülönböztetése feladatlap

Alak és háttér megkülönböztetése változó körülmények között

17

1. Húzzátok alá a lerajzolt dolgok nevét!

sas

sós

sál

alvó

alma

alsó

tál

toll

tíz

elő

alá

eső

2. Írjátok be a hiányzó betűt!

tor a

lma

vá a

oll

3. Kössétek össze a szótagokat úgy, hogy értelmes szavak legyenek belőlük!

li ma
me la
ma se

4. Rajzoljátok le, amit olvastok!

áll

mos

kar

óra

eső

vasal

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007718434

Дата перевірки:
05.05.2021 14:13:31 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
05.05.2021 16:23:00 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Megyesi Katalin

Кількість сторінок: 92 Кількість слів: 27583 Кількість символів: 200010 Розмір файлу: 1.14 MB ID файлу: 1007822291

1.33% Схожість

Найбільша схожість: 0.29% з Інтернет-джерелом (<https://www.haifa-group.com/files/Guides/tomato/Tomato.pdf>)

1.33% Джерела з Інтернету 333 Сторінка 94

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 4

Bida Olena
tanszékvezetőnek
Megyesi Katalin
II. évfolyamos, 013 Tanító,
magiszter szakos hallgatótól

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2021.05.24

Dátum

Megyesi

Aláírás

Завідувачу кафедри
Біді Олені Анатоліївні
доктору пед.наук, професору
здобувача вищої освіти
Медєші Катерини Олексіївни
студентки II-го курсу,
ОП 013 Початкова освіта, магістр

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

24.05.2021

Дата

Медєші

Підпис